

PODKARPACKI KURATOR

OŚWIATY

REGULAMIN

organizacji konkursów przedmiotowych dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych w województwie podkarpackim w roku szkolnym 2015/2016

I. WSTĘP

Podstawa prawna:

- art. 31 pkt 7 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jednolity: Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.),
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 stycznia 2002 r. w sprawie organizacji oraz sposobu przeprowadzania konkursów, turniejów i olimpiad (Dz.U. Nr 13 poz. 125 z późn. zm.),
- Zarządzenie Nr 17/2015 Podkarpackiego Kuratora Oświaty z dnia 14 września 2015 r. w sprawie powołania Wojewódzkiej Komisji Konkursowej w Rzeszowie.

Cele konkursów dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych:

- wspieranie uzdolnień uczniów,
- wdrażanie uczniów do samokształcenia,
- pobudzanie twórczego myślenia,
- rozwijanie umiejętności stosowania zdobytej wiedzy w praktycznym działaniu,
- wyłonienie i promowanie uczniów zdolnych oraz ich nauczycieli, promowanie szkół,
- integrowanie środowisk edukacyjnych województwa.

II. POSTANOWIENIA OGÓLNE

§ 1.

1. Konkursy przedmiotowe są kierowane do uczniów szczególnie uzdolnionych, wykazujących zainteresowanie tematami i zagadnieniami związanymi z elementami treści podstaw programowych.
2. W roku szkolnym 2015/2016 Podkarpacki Kurator Oświaty organizuje następujące konkursy przedmiotowe o zasięgu wojewódzkim (obejmujące i poszerzające treści podstawy programowej jednego przedmiotu):
 - 1) dla uczniów klas IV-VI szkół podstawowych konkursy z:
 - a) języka polskiego,
 - b) matematyki,

- c) historii,
 - d) przyrody,
 - e) języka angielskiego,
 - f) języka niemieckiego,
- 2) dla uczniów gimnazjów konkursy przedmiotowe:
- a) polonistyczny,
 - b) historyczny,
 - c) chemiczny,
 - d) biologiczny,
 - e) geograficzny,
 - f) matematyczny,
 - g) fizyczny,
 - h) języka angielskiego,
 - i) języka ukraińskiego,
 - j) języka niemieckiego,
 - k) języka francuskiego.
3. Konkursy przygotowuje i przeprowadza Wojewódzka Komisja Konkursowa powołana przez Podkarpackiego Kuratora Oświaty.
4. Wojewódzka Komisja Konkursowa sprawuje nadzór nad prawidłowym przebiegiem konkursu na wszystkich etapach i w tym zakresie podejmuje wiążące rozstrzygnięcia.

§ 2.

1. Konkursy organizowane są w formie trzystopniowych zawodów:
- 1) I stopień – etap szkolny,
 - 2) II stopień – etap rejonowy,
 - 3) III stopień – etap wojewódzki.
2. Kolejne etapy konkursu przeprowadzane są w następujących terminach:
- 1) etap szkolny – do 30 listopada 2015 r.
 - 2) etap rejonowy – do 18 stycznia 2016 r.
 - 3) etap wojewódzki - do 19 marca 2016 r.
3. Terminy przeprowadzenia eliminacji konkursów dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów przedstawia **Załącznik nr 1**.
4. Dyrektorzy szkół podstawowych i gimnazjów, których uczniowie biorą udział w konkursie, są współorganizatorami konkursu w zakresie przedstawionym w § 4.
5. Przystąpienie do konkursu jest równoznaczne z akceptacją niniejszego Regulaminu przez ucznia, jego rodziców lub opiekunów prawnych oraz przez szkołę.

§ 3.

1. Każdy uczeń ma prawo przystąpić do konkursu I stopnia organizowanego na właściwym mu etapie kształcenia (w szczególnych przypadkach uczniowie klas III szkoły podstawowej mogą uczestniczyć w konkursach wymienionych w § 1 ust. 2 pkt. 1 – decyzję w tej sprawie podejmuje dyrektor właściwej szkoły). Jeżeli w macierzystej szkole ucznia nie organizuje się danego konkursu, uczeń może do niego przystąpić w szkole wskazanej przez dyrektora szkoły. W tym szczególnym przypadku opiekę nad uczniem sprawuje oddelegowany przez dyrektora nauczyciel macierzystej szkoły ucznia.
2. Uczestnictwo w konkursie jest dobrowolne.
3. Udział ucznia w konkursie jest jednoznaczny z wyrażeniem zgody na publikowanie niezbędnych danych osobowych związanych z ogłoszeniem wyników.
4. Opiekę nad uczniami sprawują nauczyciele oddelegowani przez dyrektora szkoły.
5. Uczestnik konkursu winien posiadać przy sobie aktualną legitymację szkolną.
6. Uczestnicy, którzy spóźnią się na konkurs, mogą być do niego niedopuszczeni przez Przewodniczącego Zespołu Konkursowego.
7. Dostosowanie warunków i miejsca pracy do potrzeb edukacyjnych ucznia następuje w przypadkach ucznia posiadającego:
 - 1) orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego,
 - 2) zaświadczenie lekarskie o przewlekłej chorobie,
 - 3) w przypadkach losowych.
8. W ramach form dostosowania przewiduje się wydłużenie czasu pracy ucznia:
 - a) na etapie szkolnym o 10 minut – o formie dostosowania decyduje dyrektor szkoły,
 - b) na etapie rejonowym i wojewódzkim o 15 minut.
9. W przypadkach losowych o formie dostosowania decyduje Przewodniczący Wojewódzkiej Komisji Konkursowej.
10. Dostosowanie warunków i miejsca pracy do potrzeb edukacyjnych ucznia, w przypadkach określonych w § 3 ust. 7 pkt 1 i 2, na etapie rejonowym i wojewódzkim następuje na wniosek dyrektora szkoły do Przewodniczącego WKK, złożony w terminie 14 dni przed terminem przeprowadzenia danego konkursu. Do wniosku należy dołączyć kopię orzeczenia lub zaświadczenie lekarskie. Zdarzenia losowe rozpatrywane będą indywidualnie na podstawie złożonego wniosku wraz z uzasadnieniem.
11. Wprowadzone dostosowania nie mogą naruszać zasad samodzielnej pracy tego ucznia jako uczestnika konkursu.
12. W czasie trwania konkursu członkowie Zespołu Konkursowego nie mogą objaśniać, komentować zadań oraz udzielać wskazówek dotyczących ich rozwiązania.
13. Każdy uczeń pracuje przy oddzielnym stoliku. Stoliki ustawione są w odległości zapewniającej samodzielność pracy uczniów.

14. Zdający nie może wносить do sali żadnych urządzeń telekomunikacyjnych ani korzystać z nich w tej sali.
15. W przypadku stwierdzenia niesamodzielnego rozwiązywania zadań przez ucznia, Przewodniczący Zespołu Konkursowego przerywa pracę uczniowi i poleca mu opuszczenie sali, co jest równoznaczne z dyskwalifikacją ucznia w danym konkursie.
16. W przypadku stwierdzenia rażącego naruszenia *Regulaminu organizacji konkursów* w danej szkole, Podkarpacki Kurator Oświaty może w ciągu dziesięciu dni od dnia konkursu, na wniosek obserwatora lub na wniosek WKK, unieważnić konkurs w danej szkole, bez możliwości jego powtórzenia.
17. Prace uczniów na etapie szkolnym, rejonowym i wojewódzkim konkursów są kodowane. Organizację i sposób kodowania oraz rozkodowywania prac na etapie szkolnym ustala dyrektor szkoły.
18. Uczniowie rozwiązują zadania długopisem lub piórem (kolor czarny lub niebieski) i nie mogą używać ołówków i korektorów. W szczególnych przypadkach Przewodniczący Zespołu Konkursowego w porozumieniu z WKK doprecyzuje, z czego uczniowie mogą, a z czego nie mogą korzystać w trakcie rozwiązywania zadań.
19. Konkursy przedmiotowe I, II i III stopnia polegają na wykonaniu pracy pisemnej.
20. Liczba uczestników kwalifikowanych do etapu rejonowego i wojewódzkiego jest zgodna ze wskazaniem w Tabeli nr 1 – szkoła podstawowa i Tabeli nr 2 – gimnazjum.

Liczba uczestników na etapie szkolnym	Etap rejonowy – kwalifikuje się uczestników z najwyższymi wynikami, nie więcej niż:	Etap wojewódzki – kwalifikuje się 50 % uczestników etapu rejonowego z najwyższymi wynikami, nie więcej niż:
3000 i więcej	200	100
2000-2999	180	90
1000-1999	140	70
500-999	90	45
mniej niż 500	50	25

Tabela 1 – szkoła podstawowa

Liczba uczestników na etapie szkolnym	Etap rejonowy – kwalifikuje się uczestników z najwyższymi wynikami, nie więcej niż:	Etap wojewódzki – kwalifikuje się 50 % uczestników etapu rejonowego z najwyższymi wynikami, nie więcej niż:
2000 i więcej	200	100
1000-1999	180	90
500-999	90	45
mniej niż 500	50	25

Tabela 2 – gimnazjum

21. Wszystkie komunikaty WKK publikowane są na stronie internetowej Kuratorium – www.ko.rzeszow.pl.
22. Materiały konkursowe objęte są klauzulą poufności i stanowią tajemnicę służbową.
23. Prace uczestników z etapu rejonowego i wojewódzkiego konkursu przechowywane są do końca roku szkolnego, w którym przeprowadzany jest konkurs.
24. Jeżeli termin wykonania czynności przewidzianej regulaminem przypada na dzień wolny od pracy, terminem jej wykonania jest kolejny dzień roboczy po wyznaczonym terminie.
25. Regulamin konkursu nie może być zmieniany w ciągu roku szkolnego.

III. ORGANIZACJA KONKURSÓW

§ 4.

Przebieg poszczególnych etapów konkursów

I stopień – etap szkolny

1. Za organizację i przeprowadzenie etapu szkolnego każdego z konkursów odpowiada dyrektor szkoły.
2. Zadaniem dyrektora w zakresie organizacji etapu szkolnego każdego z konkursów jest:
 - 1) zapoznanie nauczycieli, uczniów i rodziców z *Regulaminem konkursów*,
 - 2) zgłoszenie szkoły do udziału w konkursach w terminie **od 1 do 16 października 2015 r.** poprzez:
 - zalogowanie się w Internetowym Systemie Obsługi Konkursów (ISOK),
 - potwierdzenie w ISOK chęci uczestnictwa szkoły w konkursach,
 - podanie w ISOK przewidywanej liczby uczestników poszczególnych konkursów (szczegółowy opis powyższych czynności znajduje się w ***Instrukcji obsługi informatycznej konkursów – Załącznik nr 2***),
 - wprowadzenie danych nauczyciela (imię i nazwisko) oddelegowanego do prac Rejonowego i Wojewódzkiego Zespołu Konkursowego z poszczególnych konkursów (**do prac nie mogą zostać zgłoszeni nauczyciele przedmiotu którego dotyczy konkurs**).
 - zebranie od rodziców (opiekunów prawnych) uczniów przystępujących do konkursu podpisanego oświadczenia stanowiącego **Załącznik nr 3**.
 - 3) powołanie Szkolnego Zespołu Konkursowego przeprowadzającego etap szkolny konkursów i wyznaczenie przewodniczącego tego zespołu – ilość nauczycieli pracujących w zespole musi zapewnić prawidłowy przebieg konkursu (co najmniej dwóch nauczycieli w jednej sali),

- 4) pozyskanie drogą internetową, z witryny Kuratorium Oświaty w Rzeszowie – www.ko.rzeszow.pl, materiałów konkursowych, w tym:
 - *Regulaminu organizacji konkursów*,
 - zadań konkursowych,
 - klucza odpowiedzi do zadań.
- 5) powielenie zadań dla każdego uczestnika konkursu,
- 6) zapewnienie prawidłowego przebiegu konkursów zgodnie z zasadami wymienionymi w § 3 *Regulaminu organizacji konkursów*,
- 7) bieżące aktualizowanie w ISOK informacji o liczbie uczestników poszczególnych konkursów,
- 8) **kontrolowanie w ISOK poprawności zamieszczanych danych o szkole i uczniach**,
- 9) zagwarantowanie przestrzegania tajemnicy służbowej – w szczególności nieujawnianie osobom postronnym klucza dostępu do ISOK,
- 10) zagwarantowanie bezstronności i terminowości rozpatrywania przez Szkolną Komisję Konkursową odwołań złożonych przez ucznia lub jego rodziców/prawnych opiekunów od wyniku konkursu – odwołania muszą być rozpatrzone w ciągu 3 dni od dnia konkursu,
- 11) gromadzenie i przechowywanie do końca roku szkolnego dokumentacji konkursowej zawierającej:
 - a) listy uczniów zgłoszonych do konkursów, orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego lub opinii o dostosowaniu wymagań edukacyjnych ze względu na przewlekłą chorobę,
 - b) powołania nauczycieli do pracy w zespole szkolnym i ich oświadczenia o przestrzeganiu tajemnicy i bezstronności – wzór oświadczenia w **Załączniku nr 4**,
 - c) konkursowe prace uczniów,
 - d) protokoły pokonkursowe,
 - e) dokumentację dotyczącą odwołań, o których mowa w pkt. 10.
3. W eliminacjach szkolnych, w charakterze obserwatora, może brać udział wizytator wyznaczony przez Podkarpackiego Kuratora Oświaty.
4. Konkursy etapu szkolnego rozpoczynają się o godz. 10:00. Na wykonanie zadań konkursowych, po odliczeniu czasu na czynności organizacyjne, uczeń ma 60 min.
5. Szkolny Zespół Konkursowy dokonuje sprawdzenia i oceny punktowej prac uczniów wg klucza odpowiedzi. Każda praca powinna być sprawdzona, oceniona i czytelnie podpisana przez sprawdzającego – członka zespołu.
6. Zespół sporządza protokół z etapu szkolnego – wzór **Załącznik nr 5**.
7. Szkolna Komisja Konkursowa ogłasza wyniki konkursu najpóźniej w następnym dniu po przeprowadzeniu konkursu.
8. Dyrektor w terminie do czterech dni po konkursie, na podstawie protokołu pokonkursowego oraz decyzji w sprawie odwołań, sporządzonych przez szkolny zespół konkursowy,

przekazuje za pomocą ISOK do Kuratorium Oświaty w Rzeszowie informacje o wynikach uczniów uczestniczących w konkursie.

9. Kwalifikacji uczestników do etapu rejonowego dokonuje WKK w oparciu o informacje przekazane przez dyrektorów szkół w terminie 14 dni od dnia konkursu.
10. WKK kwalifikuje, z zastrzeżeniem § 7 *Regulaminu organizacji konkursów*, do etapu rejonowego konkursów uczestników etapu szkolnego z najwyższymi wynikami wg zasad określonych w § 3 ust.20.
11. Lista uczniów zakwalifikowanych do etapu rejonowego zostaje opublikowana na stronie internetowej Kuratorium Oświaty.

II stopień – etap rejonowy

12. Za organizację i przeprowadzenie eliminacji rejonowych odpowiadają Rejonowe Zespoły Konkursowe powołane przez Przewodniczącego WKK lub upoważnione przez niego osoby.
13. Szczegółowa informacja o miejscach i godzinie przeprowadzenia poszczególnych konkursów etapu rejonowego ukaże się do dnia 4 listopada 2015 r. na stronie internetowej KO w Rzeszowie (www.ko.rzeszow.pl).
14. Nauczycieli powołanych do pracy w Rejonowych Zespołach Konkursowych deleguje dyrektor szkoły, w której są zatrudnieni.
15. Zadaniem Przewodniczącego Rejonowego Zespołu Konkursowego w zakresie organizacji i przebiegu etapu rejonowego każdego z konkursów, jest:
 - 1) zobowiązanie członków zespołu do zachowania tajemnicy służbowej i bezstronności **(Załącznik nr 6)**.
 - 2) odebranie od uczestników etapu rejonowego konkursu podpisanego oświadczenia od rodziców (opiekunów prawnych) uczniów przystępujących do konkursu stanowiącego **(Załącznik nr 3)**
 - 3) przeprowadzenie kodowania prac uczniów wg zasad podanych przez WKK,
 - 4) zapewnienie prawidłowego przebiegu konkursu zgodnie z zasadami wymienionymi w § 3 *Regulaminu organizacji konkursów*,
 - 5) przygotowanie i zatwierdzenie protokołu z przebiegu eliminacji.
16. Na wykonanie pracy, po odliczeniu czynności organizacyjnych, uczeń ma 90 minut (konkurs polonistyczny - gimnazjum 120 minut).
17. W etapie rejonowym konkursu mogą uczestniczyć tylko uczniowie wyłonieni w trakcie eliminacji szkolnych, po zakwalifikowaniu przez WKK.
18. Przewodniczący Rejonowego Zespołu Konkursowego, w obecności członków zespołu, przygotowuje protokół pokonkursowy **(Załącznik nr 7)**.
19. Prace uczniów ocenia, wg opracowanych kryteriów, Zespół Oceniający powołany przez

Przewodniczącego Wojewódzkiej Komisji Konkursowej.

20. Zespół Oceniający sporządza protokół z oceny prac konkursowych (**Załącznik nr 8**).
21. Wyniki oceny prac konkursowych z etapu rejonowego zostają opublikowane na stronie internetowej Kuratorium Oświaty w terminie 14 dni (z odliczeniem przerw świątecznych i ferii) od daty przeprowadzenia konkursu.
22. Po rozpatrzeniu odwołań WKK kwalifikuje, z zastrzeżeniem § 7 *Regulaminu organizacji konkursów*, do etapu wojewódzkiego konkursów uczestników etapu rejonowego z najwyższymi wynikami wg zasad określonych w § 3 ust.20.
23. Lista uczestników zakwalifikowanych do III etapu zostanie ogłoszona najpóźniej drugiego dnia po upływie terminu rozpatrzenia odwołań.

III stopień – etap wojewódzki

24. Za organizację i przeprowadzenie eliminacji wojewódzkich odpowiada WKK. Przewodniczący WKK powołuje Wojewódzki Zespół Konkursowy do zorganizowania i przeprowadzenia etapu wojewódzkiego danego konkursu, o którym mowa w § 1 ust. 2.
25. Adresy miejsc przeprowadzenia III etapu konkursów (wojewódzkich) oraz godziny rozpoczęcia eliminacji zostaną opublikowane w postaci komunikatu WKK na stronie internetowej Kuratorium Oświaty w Rzeszowie w terminie do 6 stycznia 2016 r.
26. Nauczycieli powołanych do pracy w Wojewódzkim Zespole Konkursowym deleguje dyrektor szkoły, w której są zatrudnieni.
27. Zadaniem Przewodniczącego Wojewódzkiego Zespołu Konkursowego w zakresie organizacji i przebiegu etapu wojewódzkiego każdego z konkursów jest:
 - 1) zobowiązanie członków zespołu do zachowania tajemnicy służbowej i bezstronności (**Załącznik 6**),
 - 2) przeprowadzenie kodowania prac uczniów wg zasad podanych przez WKK,
 - 3) zapewnienie prawidłowego przebiegu konkursu zgodnie z zasadami wymienionymi w § 3 *Regulaminu organizacji konkursów*,
 - 4) przygotowanie i zatwierdzenie protokołu z przebiegu eliminacji.
28. Na wykonanie pracy, po odliczeniu czynności organizacyjnych, uczeń ma 90 minut (konkurs polonistyczny gimnazjum 120 minut).
29. Przewodniczący Wojewódzkiego Zespołu Konkursowego, w obecności członków zespołu, przygotowuje protokół pokonkursowy (**Załącznik nr 7**).
30. Prace uczniów ocenia, wg kryteriów opracowanych przez autorów zadań konkursowych, Zespół Oceniający powołany przez Przewodniczącego Wojewódzkiej Komisji Konkursowej.
31. Zespół Oceniający sporządza protokół z oceny prac konkursowych (**załącznik nr 8**).
32. Wyniki oceny prac konkursowych z etapu wojewódzkiego zostają opublikowane na stronie internetowej Kuratorium Oświaty w terminie 14 dni (z odliczeniem przerw świątecznych

i ferii) od daty przeprowadzenia konkursu.

33. Po rozpatrzeniu odwołań WKK publikuje, z zastrzeżeniem § 7 *Regulaminu organizacji konkursów*, listę laureatów i finalistów z danego konkursu najpóźniej drugiego dnia po upływie terminu rozpatrzenia odwołań.
34. Tytuł **laureata konkursu** otrzymuje 35% uczestników etapu wojewódzkiego, którzy uzyskali najwyższą liczbę punktów po zsumowaniu wyników z II i III etapu.
35. Tytuł **finalisty konkursu** otrzymuje uczestnik etapu wojewódzkiego, który uzyskał nie mniej niż 30% maksymalnej liczby punktów po zsumowaniu wyników z II i III etapu oraz nie uzyskał tytułu laureata.
36. Laureaci i finaliści konkursów otrzymują zaświadczenia wydane przez Podkarpackiego Kuratora Oświaty.

§ 5

Udostępnianie prac konkursowych

1. Prace konkursowe udostępnia się do wglądu uczestnikom, ich rodzicom/ prawnym opiekunom, opiekunom naukowym na indywidualny pisemny wniosek w terminie 3 dni roboczych od ogłoszenia wyników oceny prac konkursowych:
 - a) z etapu rejonowego i wojewódzkiego prace udostępnia się w Kuratorium Oświaty w Rzeszowie w budynku Archiwum Urzędu Wojewódzkiego ul. **Miedziana 4a** w Rzeszowie w **godzinach od 8.00 – 14.30. Należy uzgodnić termin i godzinę udostępnienia pracy.**
2. Udostępnienie pracy trwa do 20 minut.
3. Prace konkursowe nie mogą być kserowane, fotografowane itp.

§ 6

Wnoszenie zastrzeżeń i tryb ich rozpatrywania

1. Uczeń biorący udział w konkursie lub jego rodzic/ prawny opiekun mają prawo złożyć odwołanie od wyników etapu:
 - 1) szkolnego, bezpośrednio do dyrektora szkoły w ciągu 2 dni roboczych od dnia konkursu w formie pisemnej. Szkolny Zespół Konkursowy rozpatruje odwołanie ucznia lub jego rodziców/prawnych opiekunów od wyniku konkursu w trybie pilnym, tak by dyrektor szkoły najpóźniej w czwartym dniu po dniu konkursu mógł wpisać w ISOK dane dotyczące wyników uczniów.
 - 2) rejonowego i wojewódzkiego, w terminie 3 dni roboczych od dnia ogłoszenia wyników oceny prac konkursowych (decyduje data stempla pocztowego) do Przewodniczącego WKK.
2. Odwołanie musi być złożone na piśmie i powinno zawierać wskazanie zadania/zadań, których ocena jest kwestionowana oraz krótkie uzasadnienie przyczyny kwestionowanej oceny. Rozpatrywane są tylko zastrzeżenia wniesione do konkretnych punktów pracy

konkursowej. Nie dokonuje się ponownej weryfikacji całej pracy.

3. Odwołanie, które nie wskazuje zadań, których ocena jest kwestionowana i nie posiada uzasadnienia pozostaje bez rozpatrzenia.
4. Pisemne wnioski zgodnie z § 6 ust. 1 pkt. 2 i ust. 2 należy składać na adres:

Wojewódzka Komisja Konkursowa w Rzeszowie,

ul. Grunwaldzka 15, 35-959 Rzeszów

5. Odwołania rozpatruje w terminie do 21 dni Zespół ds. Odwołań, powołany przez Przewodniczącego Wojewódzkiej Komisji Konkursowej.
6. Rozstrzygnięcie wydane na skutek odwołania jest ostateczne.

§ 7

W sytuacjach nieprzewidzianych niniejszym *Regulaminem organizacji konkursów* decyzję rozstrzygającą podejmuje Przewodniczący WKK.

§ 8

Zakres wiedzy i umiejętności wymaganych na poszczególnych etapach organizowanych konkursów i wykaz literatury obowiązującej uczestników oraz stanowiącej pomoc dla nauczycieli przedstawia **Załącznik nr 9**.

Załącznik nr 1: Harmonogram

a) dla uczniów szkół podstawowych:

Konkurs z:	Etap szkolny	Etap rejonowy	Etap wojewódzki
Języka polskiego	6 listopada 2015	16 stycznia 2016	5 marca 2016
Matematyki	2 listopada 2015	5 grudnia 2015	30 stycznia 2016
Przyrody	17 listopada 2015	12 grudnia 2015	12 marca 2016
Historii	19 listopada 2015	19 grudnia 2015	19 marca 2016
Języka angielskiego	4 listopada 2015	28 listopada 2015	6 lutego 2016
Języka niemieckiego	26 października 2015	21 listopada 2015	23 stycznia 2016

b) dla uczniów gimnazjów:

Konkurs	Etap szkolny	Etap rejonowy	Etap wojewódzki
Polonistyczny	12 listopada 2015	11 grudnia 2015	5 marca 2016
Historyczny	16 listopada 2015	18 grudnia 2015	12 marca 2016
Geograficzny	13 listopada 2015	12 grudnia 2015	4 marca 2016
Biologiczny	30 października 2015	20 listopada 2015	23 stycznia 2016
Chemiczny	29 października 2015	4 grudnia 2015	6 lutego 2016
Fizyczny	28 października 2015	21 listopada 2015	22 stycznia 2016
Matematyczny	18 listopada 2015	19 grudnia 2015	11 marca 2016
Języka angielskiego	27 października 2015	28 listopada 2015	29 stycznia 2016
Języka ukraińskiego	23 listopada 2015	17 grudnia 2015	10 marca 2016
Języka francuskiego	10 listopada 2015	27 listopada 2015	30 stycznia 2016
Języka niemieckiego	9 listopada 2015	5 grudnia 2015	5 lutego 2016

INSTRUKCJA OBSŁUGI INFORMATYCZNEJ KONKURSÓW

W instrukcji znajduje się:

1. opis sposobu pozyskania drogą elektroniczną materiałów konkursowych niezbędnych do realizacji w szkole I etapu konkursów dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów województwa podkarpackiego w roku szkolnym 2015/2016,
2. opis procedur związanych z przesyłaniem danych pokonkursowych, możliwości ich edycji i przeglądania.

Wykorzystując Internet, można pozyskać następujące materiały konkursowe:

1. regulamin organizacji konkursów,
2. zaszyfrowane pliki z zadaniami konkursowymi i prawidłowymi odpowiedziami (ich otwarcie będzie możliwe dopiero w dniu konkursu, kiedy opublikowane zostaną odpowiednie hasła),
3. komunikaty Wojewódzkiej Komisji Konkursowej.

Instrukcja zawiera dokładny opis jak tego dokonać. Są w niej przedstawione podstawowe informacje i wymagania związane z obsługą informatyczną konkursów:

1. opis strategii informatycznej obsługi konkursów,
2. wymagania informatyczno-techniczne stawiane szkołom,
3. harmonogram czasowy działań dotyczących informatycznej obsługi konkursów,
4. procedurę pobierania za pomocą sieci Internet plików materiałów konkursowych,
5. procedurę pobierania zaszyfrowanych plików z zadaniami konkursowymi i prawidłowymi odpowiedziami,
6. procedurę pozyskiwania haseł do odszyfrowania plików,
7. sposób odszyfrowywania i drukowania zawartości plików z zadaniami konkursowymi i poprawnymi odpowiedziami.

Proszę o bardzo dokładne zapoznanie się z instrukcją. Ścisłe stosowanie opisanych procedur umożliwi łatwy dostęp do materiałów konkursowych i prawidłowe przeprowadzenie konkursów.

W przypadku problemów związanych z obsługą informatyczną należy kontaktować się z Wojewódzką Komisją Konkursową (informatyk obsługujący system) – tel.: (017) 867-11-03.

I. Podstawowe informacje i wymagania

I.1. Strategia informatyczna konkursów

Strategia informatyczna konkursów:

1. zalogowanie się do Internetowego Systemu Obsługi Konkursów
2. przygotowanie i przesłanie danych pokonkursowych poprzez wypełnienie formularzy na wskazanych stronach WWW.

Zadania i odpowiedzi do zadań dla etapu I konkursów przedmiotowych dostarczane będą szkołom za pomocą sieci Internet.

W instrukcji zamiast pojęcia Internetowy System Obsługi Konkursów używany będzie skrót **ISOK**.

Prosimy także pamiętać o wylogowywaniu się, gdy przestajemy korzystać z komputera (może się zdarzyć, że w czasie naszej nieobecności dostęp do niego będą miały inne osoby).

W/w wymagania powodują szereg konsekwencji organizacyjno-wykonawczych. Najważniejsze informacje na ich temat zestawione zostały w Tabeli I.1.1.

Tabela I.1.1. Wykaz **koniecznych** czynności związanych z obsługą informatyczną konkursów.

Lp.	Materiał	Postać	Miejsce dostępu	Termin udostępnienia	Konieczne działanie
1.	Instrukcja obsługi informatycznej konkursów.	Elektroniczna (witryna internetowa oraz plik do pobrania z serwera FTP); jawna	Witryny: www.ko.rzeszow.pl	Nie później niż do 30 września	Zapoznać się dokładnie z Instrukcją obsługi informatycznej konkursów.
2.	Informacja o szkole (zgłoszenie udziału szkoły w konkursie oraz uczniów)	Elektroniczna	ISOK	Od 1 października	Zalogowanie się do ISOK, potwierdzenie udziału szkoły w konkursach i podanie przewidywanej liczby uczestników poszczególnych konkursów
3.	Zadania konkursowe oraz klucz odpowiedzi.	Elektroniczna (pliki do pobrania z serwera FTP); zaszyfrowana (pliki archiwum samorozpakowującego się, zabezpieczone hasłem)	Witryny: www.ko.rzeszow.pl a ponadto inne lokalizacje jeśli wskazane zostaną komunikatem WKK	dzień przed dniem przeprowadzenia danego konkursu od godz. 11 ⁰⁰ .	Postępować zgodnie z Instrukcją obsługi informatycznej konkursów. Przez Internet pobrać pliki z działu Materiały konkursowe znajdującego się w ISOK
4.	Hasło rozszyfrowania pliku zadań.	Elektroniczna (witryna internetowa); jawna	Witryny: www.ko.rzeszow.pl a ponadto inne lokalizacje jeśli wskazane zostaną komunikatem WKK	W dniu przeprowadzenia danego konkursu, godz. 8 ⁰⁰ .	Postępować zgodnie z Instrukcją obsługi informatycznej konkursów. Odczytać hasło ze strony Materiały konkursowe -dział znajdujący się w ISOK
5.	Hasło rozszyfrowania pliku klucza odpowiedzi do zadań.	Elektroniczna (witryna internetowa); jawna	Witryny: www.ko.rzeszow.pl a ponadto inne lokalizacje jeśli wskazane zostaną komunikatem WKK	W dniu przeprowadzenia danego konkursu, o godz. 11 ⁰⁰ .	Postępować zgodnie z Instrukcją obsługi informatycznej konkursów. Odczytać hasło ze strony Materiały konkursowe -dział znajdujący się w ISOK.

6.	Rozszyfrowanie plików zadań i klucza odpowiedzi oraz ich wydruk.	-	Szkoła.	W dniu konkursu.	Postępować zgodnie z opisem rozszyfrowania zadań i klucza odpowiedzi umieszczonym w dziale Materiały konkursowe ISOK.
7.	Wprowadzenie danych pokonkursowych do ISOK.	Elektroniczna, strona WWW wymagająca autoryzacji	Szkoła.	Zgodnie z regulaminem konkursów.	Postępować zgodnie z Instrukcją obsługi informatycznej konkursów oraz opisami umieszczonymi w ISOK.
8.	Sprawdzenie poprawności wprowadzonych danych	Elektroniczna, strona WWW wymagająca autoryzacji	Szkoła	Bezpośrednio po wprowadzeniu danych pokonkursowych	Postępować zgodnie z opisami czynności umieszczonymi w ISOK.

I.2. Wymagania informatyczno-techniczne stawiane szkołom

Dyrektor szkoły powinien mieć do wyłącznej dyspozycji jeden sprawnie działający komputer z:

- monitorem i kartą graficzną wyświetlającymi obraz o rozdzielczości 1024x768 albo 800x600 pikseli,
- dyskiem twardym posiadającym **wolne miejsce** na dysku „C:” o pojemności co najmniej 20 MB,
- zainstalowanym systemem MS Windows w wersji 98 lub wyższej uaktualnionym (zainstalowane wszystkie uaktualnienia /service packs/ np. z Internetu poprzez *Windows Update*),
- zainstalowanym edytorem tekstu Adobe Reader w.7.0 (do pobrania ze strony internetowej KO),
- zainstalowaną drukarką atramentową lub laserową gwarantującą wydruk o rozdzielczości 600 x 600 dpi lub wyższej,
- dostępem do Internetu, łączem o szybkości transmisji 24kB/s lub większej,
- dostępem do poczty elektronicznej poprzez utworzone konto pocztowe będące **wyłącznie** do dyspozycji dyrektora szkoły, z którego będzie wysyłał pocztę elektroniczną do WKK,
- zainstalowaną przeglądarką internetową MS Internet Explorer w wersji 6 lub wyższej z wyłączoną opcją autouzupełniania haseł,
- zainstalowanym klientem pocztowym MS Outlook Express w wersji 6 lub wyższej,

oraz do dyspozycji sprawnie działającą kserokopiarkę, gwarantującą dokładne kopie obrazu (np. wyraźne odcienie szarości) oraz wydajność min. 8 str./minutę.

I.3. Harmonogram czasowy działań dotyczących informatycznej obsługi konkursów

a) pobierania i odsyłania plików danych związanych z organizacją konkursów w szkole

- dyrektor szkoły zobowiązany jest:
 - a. zalogować się do internetowego systemu obsługi konkursów,
 - b. potwierdzić zgłoszenie szkoły do konkursów,
 - c. zaktualizować informacje o szkole,
 - d. zapoznać się szczegółowo z Instrukcją obsługi informatycznej konkursów oraz szczegółowymi opisami wprowadzania danych zamieszczonymi w ISOK,
 - e. wprowadzić przewidywaną liczbę uczestników poszczególnych konkursów.

- po przeprowadzeniu danego konkursu etapu szkolnego, szkoła zobowiązana jest przesłać wskazane w regulaminie dane pokonkursowe za pomocą ISOK.

Uwaga I.3.1:

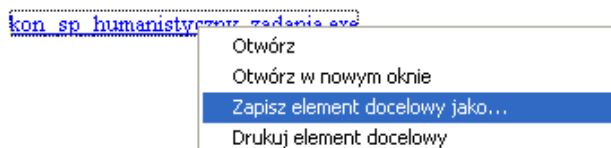
Dyrektor szkoły (szkolny zespół) zobowiązany jest do systematycznego aktualizowania danych szkoły, terminowego wprowadzania danych pokonkursowych oraz danych uczniów uczestniczących w etapie szkolnym konkursu.

b) czas udostępniania w Internecie danych dotyczących konkursów:

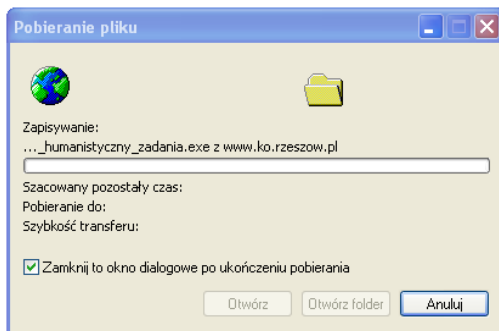
- czas udostępniania komunikatów WKK na witrynach – na bieżąco od początku roku szkolnego,
- czas udostępnienia zadań i odpowiedzi w sieci Internet: **dzień przed danym konkursem od godz. 11:00,**
- czas udostępnienia hasła do zadań w sieci Internet: **w dniu danego konkursu o godz. 8:00,**
- czas udostępnienia hasła do odpowiedzi w sieci Internet: **w dniu danego konkursu o godz. 11:00.**

I.4. Pobieranie za pomocą sieci Internet plików materiałów konkursowych

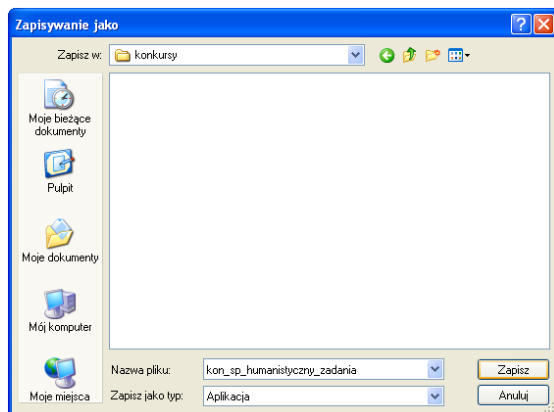
1. Zaloguj się do Internetowego Systemu Obsługi Konkursów;
2. Wybierz link (zakładkę) – **Materiały konkursowe**;
3. Pojawi się lista aktualnie dostępnych plików np. *on_sp_humanistyczny_zadania.exe*
4. Kliknij na linku wybranego pliku prawym przyciskiem i wybierz opcję: **Zapisz element docelowy jako:**

5. Pojawi się okno pobierania pliku:

6. Następnie zaś zostaniemy poproszeni o wskazanie miejsca zapisu – wskaż katalog **Konkursy** na dysku **C:** (C:\konkursy)

7. Należy wybrać katalog konkursy na dysku C: (C:/konkursy) i zapisać plik.
8. Aby rozpakować plik i poznać treść zadań (odpowiedzi do zadań) potrzebne jest hasło, tylko jego podanie pozwoli rozpakować plik.

Uwaga I.4.1.

Ponieważ nie można definitywnie wykluczyć, że udostępnione w Internecie materiały konkursowe nie będą zawierały koniecznych do poprawienia błędów, zaleca się jak najczęstsze przeglądanie na witrynach strony z komunikatami WKK, bowiem tylko w ten sposób możemy Państwa informować o konieczności pobrania i zastosowania materiału konkursowego w nowej, poprawionej postaci!

II. Pozyskanie haseł do odszyfrowania plików

1. Zaloguj się do Internetowego Systemu Obsługi Konkursów,
2. Wybierz link (zakładkę) – **Materiały konkursowe**,
3. O odpowiedniej godzinie pojawi się hasło – jeśli je zapisujemy, należy zadbać o poufność tej notatki.

IV. Odszyfrowywanie i drukowanie zawartości plików z zadaniami i poprawnymi odpowiedziami

1. Kliknij na spakowany plik z zadaniami (odpowiedziami),
2. Na prośbę programu - podaj odczytane hasło,
3. Plik rozpakuje się automatycznie i skopiuje treść zadań (odpowiedzi) do katalogu **C:/konkursy**
4. Otwórz pliki z zadaniami (odpowiedziami) korzystając z Worda lub Acrobat Reader-a (zależnie od zastosowanego formatu tekstu).

V. Wprowadzanie i edycja danych

1. Wszystkie dane wprowadzane będą za pomocą Internetowego Systemu Obsługi Konkursów,
2. Edycję danych także będzie można dokonywać za pomocą Internetowego Systemu Obsługi Konkursów. WKK ze względów organizacyjnych zastrzega sobie jednak możliwość ustalania przedziałów czasowych, w których dane będzie można edytować.
3. Szczegółowe opisy wprowadzania (edycji) poszczególnych informacji znajdują Państwo na stronach ISOK.

VI. Przeglądanie informacji

1. Wszystkie dane wprowadzone będzie można przeglądać (ewentualnie edytować) za pomocą Internetowego Systemu Obsługi Konkursów,
2. W wybranych przypadkach, w celu szerszego upublicznienia informacji zostaną one umieszczone w dziale **Konkursy przedmiotowe** w formie komunikatu.

VII. Sytuacje awaryjne

1. Jeśli adres WWW: <http://www.ko.rzeszow.pl> pomimo kilku prób nie będzie się otwierać prosimy wybrać stronę <http://79.188.21.140> gdzie znajdą Państwo potrzebne materiały lub informacje o terminie usunięcia awarii.
2. Jeśli awaria dotyczyć będzie tylko ISOK lub jego części – informacja o tym znajdzie się na stronie głównej Kuratorium Oświaty w Rzeszowie.

Załącznik Nr 3

Oświadczenie rodziców (opiekunów prawnych) uczniów biorących udział w konkursie przedmiotowym:

Oświadczam, iż zgodnie z Ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. Nr 133, poz. 883 z późn. zm.) wyrażam zgodę na przetwarzanie danych osobowych mojego dziecka.....,

ucznia....., do celów związanych z jego
(nazwa szkoły wraz z miejscowością)

udziałem w konkursie przedmiotowym organizowanym przez Podkarpackiego Kuratora Oświaty dla uczniów szkół podstawowych/gimnazjów* województwa podkarpackiego w roku szkolnym 2015/2016.

Oświadczam, że zapoznałam/em się z Regulaminem organizacji konkursów przedmiotowych dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych w województwie podkarpackim w roku szkolnym 2015/2016 i akceptuję jego postanowienia.

.....
podpis rodzica (opiekuna prawnego)

Załącznik nr 4: Zobowiązanie służbowe

.....
(Nazwa szkoły)

.....
(Miejscowość, data)

Oświadczenie¹

Oświadczam, że zostałem zapoznany z zasadami i odpowiedzialnością nałożoną na mnie w związku z organizacją konkursów przedmiotowych dla szkół podstawowych i gimnazjów w roku szkolnym 2015/2016.

Zobowiązuję się przestrzegać tajemnicy służbowej i bezstronności oraz *Regulaminu organizacji konkursów*, z którym się zapoznałem.

.....
Imię i nazwisko

.....
czytelny podpis

.....
Imię i nazwisko

.....
czytelny podpis

.....
Imię i nazwisko

.....
czytelny podpis

.....
Imię i nazwisko

.....
czytelny podpis

.....
Imię i nazwisko

.....
czytelny podpis

.....
Imię i nazwisko

.....
czytelny podpis

.....
Imię i nazwisko

.....
czytelny podpis

¹ Oświadczenie podpisują: dyrektor szkoły, członkowie zespołu konkursowego.

Załącznik nr 5: Wzór protokołu z przebiegu etapu szkolnego konkursu

Pieczęć szkoły

Protokół

z I etapu konkursu

(nazwa konkursu)

Szkolny Zespół Konkursowy przeprowadzający eliminacje :

1.
(nazwisko i imię)
(nauczany przedmiot)
2.
3.

przeprowadził w dniu W.....

(nazwa szkoły)

I etap konkursu, w którym uczestniczyło uczniów .

(liczba)

Uczniowie uzyskali następujące ilości punktów:

Lp.	Kod ucznia	Imię i nazwisko ucznia	Liczba punktów	Data urodz.	Miejsce urodzenia	Klasa	Nazwisko i imię nauczyciela -opiekuna

Podpisy członków zespołu przeprowadzającego eliminacje:

1.
2.
3.

.....
(pieczęć i podpis dyrektora)

.....
(miejsce, data)

Załącznik nr 6

REJONOWY ZESPÓŁ KONKURSOWY/ WOJEWÓDZKI ZESPÓŁ KONKURSOWY*	Miejscowość data
W	

OŚWIADCZENIE

Potwierdzam, że zapoznałam(em) się z informacją dla przewodniczącego i członków Rejonowego Zespołu Konkursowego/Wojewódzkiego Zespołu Konkursowego o sposobie przeprowadzania II/III* etapu konkursu

..... dla uczniów szkół podstawowych/gimnazjów(*)

Oświadczam jednocześnie, że zostałam(em) zapoznana(y) z zasadami i odpowiedzialnością nałożoną na mnie w związku z udziałem w organizacji konkursów przedmiotowych dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów w roku szkolnym 2015/2016.

Zobowiązuję się przestrzegać Regulaminu organizacji konkursów, tajemnicy służbowej i zasady bezstronności, z którymi zostałam(em) zapoznana(y) w dniu dzisiejszym.

<i>Lp.</i>	<i>Nazwisko i imię</i>	<i>Podpis</i>
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		
6.		
7.		
8.		
9.		
10.		
11.		
12.		

* niepotrzebne skreślić

REJONOWY ZESPÓŁ KONKURSOWY / WOJEWÓDZKI ZESPÓŁ KONKURSOWY* W	Miejscowość data
--	------------------------------

**PROTOKÓŁ
Z PRZEBIEGU II /III* ETAPU (REJONOWEGO/WOJEWÓDZKIEGO)*
KONKURSU**

.....
DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH/GIMNAZJÓW(*)

W dniu w godz. od do Rejonowy/Wojewódzki* Zespół Konkursowy w (powołany przez Przewodniczącego WKK) przeprowadził II/III* etap konkursu.....

W konkursie wzięło udział uczniów na zakwalifikowanych

Uwagi: Eliminacje rejonowe/wojewódzkie przeprowadzono zgodnie z Regulaminem organizacji konkursów oraz zaleceniami Wojewódzkiej Komisji Konkursowej.

Podpisy Rejonowego / Wojewódzkiego* Zespołu Konkursowego:
*niepotrzebne skreślić

Załącznik nr 9: ZAKRES WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI WYMAGANYCH NA POSZCZEGÓLNYCH ETAPACH KONKURSÓW oraz WYKAZ LITERATURY OBOWIĄZUJĄCEJ UCZESTNIKÓW ORAZ STANOWIĄCEJ POMOC DLA NAUCZYCIELA

**KONKURS z HISTORII
DLA UCZNIÓW SZKOŁY PODSTAWOWEJ
z WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO
W ROKU SZKOLNYM 2015/16**

Uczestnicy konkursu powinni wykazać się wiedzą i umiejętnościami obejmującymi i poszerzającymi treści podstawy programowej kształcenia ogólnego, w części dotyczącej przedmiotu Historia na II etapie edukacyjnym, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół – załącznik Nr 2 (Dz.U.2012.977 ze zm.).

I. Cele szczegółowe konkursu

- popularyzacja wiedzy historycznej wśród młodzieży
- zachęcanie do poznawania przeszłości Polski, Europy i świata,
- zachowanie pamięci o dokonaniach najważniejszych postaci związanych z tematem konkursu.
- kształtowanie i umacnianie postaw patriotyzmu, tolerancji i poszanowania dla innych narodów,
- promowanie wartości demokratycznych i społeczeństwa obywatelskiego,
- rozwijanie indywidualnych uzdolnień uczniów i promowanie ponadprzeciętnej wiedzy,
- rozwijanie umiejętności dostrzegania związków przyczynowo-skutkowych,
- ćwiczenie umiejętności odczytywania i wykorzystywania różnych rodzajów źródeł historycznych (map, diagramów, wykresów, tabel, dzieł sztuki) do interpretacji faktów i ich oceny,
- kształtowanie i doskonalenie umiejętności posługiwania się zdobytą wiedzą historyczną do lepszego zrozumienia współczesnych wydarzeń i relacji międzynarodowych.

II. Wymagania

Temat konkursu: Polska, Europa i świat w XX w.

1. Etap szkolny

- a) Europa i świat przed wybuchem I wojny światowej:
- układ sił politycznych i problemy narodowe w Europie,
 - kształtowanie się dwóch bloków politycznych,
 - przyczyny wybuchu wojny.
- b) ziemie polskie przed wybuchem I wojny światowej:
- sytuacja Polaków w poszczególnych zaborach.
- c) I wojna światowa i jej konsekwencje dla świata:
- główne etapy działań zbrojnych,
 - charakter walk,
 - przyczyny klęski państw centralnych,
 - rewolucje w Rosji.
- d) sprawa polska w czasie I wojny światowej:
- polskie orientacje polityczne w okresie wojny,
 - polski czyn zbrojny,
 - Polska w polityce wielkich mocarstw,
 - odzyskanie niepodległości i jej główni architekci.
- e) nowy ład międzynarodowy po zakończeniu wojny:
- bilans I wojny światowej,
 - ład wersalski.
- f) narodziny systemu komunistycznego:
- Rosja sowiecka – pierwsze imperium totalitarne,
 - terror komunistyczny.
- g) systemy faszystowskie:
- Włochy – pierwsze państwo faszystowskie,
 - narodziny i rozwój nazizmu w Niemczech,
 - polityka wewnętrzna i zagraniczna III Rzeszy.
- h) przemiany społeczne i polityczne oraz sytuacja gospodarcza w latach międzywojennych:
- rozwój kultury masowej,
 - światowy kryzys gospodarczy i sposoby jego przezwyciężania.
- i) odbudowa państwa polskiego:
- wyłanianie się władz centralnych Rzeczypospolitej,
 - walka o granice odrodzonego państwa polskiego (konflikt polsko-niemiecki, polsko-czeski i polsko-litewski, polsko-ukraiński),
 - wojna polsko-bolszewicka,
 - ludność, terytorium i gospodarka odrodzonej Polski,
- j) organizacja państwa II Rzeczypospolitej:
- podstawy ustroju i najwyższe organy władzy,
 - aparat państwowy,
 - oświata i kultura,
- k) dzieje polityczne II Rzeczypospolitej:
- parlamentaryzm polski w latach 1918-1926,
 - zamach majowy Józefa Piłsudskiego,
 - Polska w okresie rządów sanacji 1926-1939,
- l) gospodarka II Rzeczypospolitej:

- bilans osiągnięć i porażek,
m) polityka zagraniczna II Rzeczypospolitej:

- sytuacja Polski w przededniu wybuchu II wojny światowej.

Literatura:

- Atlas Historyczny Od starożytności do współczesności wyd. II, Nowa Era, Wrocław 2013.
- Ilustrowany atlas historii Polski, Wydawnictwo DEMART, Warszawa 2006 r.
- Encyklopedia szkolna. Historia, WSiP, Warszawa 2005 r.
- J. Pilikowski, Szkolny Słownik Historii Polski, Wydawnictwo Zielona Sowa, Kraków 2001 r.
- B. Snoch, Słownik Szkolny. Terminy i pojęcia historyczne, WSiP, Warszawa 1990 r.
- R. Antosik, E. Pustuła, Historia. Vademecum. Egzamin Gimnazjalny 2012, Operon 2011 r.
- Od niepodległości do niepodległości. Historia Polski 1918-1989, Adam Dziurok, Marek Gałęzowski, Łukasz Kamiński, Filip Musiał, Instytut Pamięci Narodowej, Warszawa 2010 r. str 9-102.

- Etap rejonowy

1) atak Niemiec hitlerowskich na Polskę we wrześniu 1939 r.:

- polskie plany obronne,
- kampania wrześniowa,
- agresja ZSRR i zakończenie walk,
- tworzenie władz polskich na uchodźstwie.

2) wojna w Europie Zachodniej w latach 1940-1945:

- „dziwna wojna” na zachodzie Europy,
- atak Niemiec na Danię i Norwegię,
- kampania francuska,
- bitwa o Anglię,
- wojna morską,
- agresja Niemiec na ZSRR walki na froncie wschodnim,
- drugi front w Europie Zachodniej,
- zakończenie walk w Europie, kapitulacja Niemiec.

3) powstanie i działalność Wielkiej Koalicji Antyfaszystowskiej:

- konferencje w Teheranie, Jałcie i Poczdamie.

4) wojna w Afryce i we Włoszech.

5) działania wojenne na Dalekim Wschodzie,

6) Europa pod okupacją hitlerowską,

7) Holocaust – organizacja i przebieg eksterminacji Żydów,

8) Polacy na frontach II wojny światowej,

9) Polska pod okupacją hitlerowską i sowiecką:

- okupacja radziecka wschodnich ziem II Rzeczypospolitej,
- niemiecka okupacja ziem polskich wcielonych do Rzeszy,
- polityka terroru w Generalnym Gubernatorstwie,
- Polskie Państwo Podziemne w okresie okupacji hitlerowskiej,
- walka cywilna w okupowanej Polsce,
- walka zbrojna w okupowanej Polsce.
- życie polityczne w okupowanej Polsce.

10) sprawa polska na arenie międzynarodowej:

- traktat Sikorski – Majski i budowa Armii Polskiej w ZSRR,
- zerwanie stosunków polsko-radzieckich,
- budowa proradzieckiego ośrodka władzy w Polsce i wyzwolenie ziem polskich przez oddziały Armii Czerwonej i Ludowego Wojska Polskiego.

11) powstanie warszawskie:

- sytuacja polityczna i militarna przed wybuchem powstania,
- wybuch, przebieg i bilans powstania.

12) sprawa polska w polityce wielkich mocarstw (USA, ZSRR, Wielka Brytania),

Literatura:

- Atlas Historyczny Od starożytności do współczesności wyd. II, Nowa Era, Wrocław 2013.
- Ilustrowany atlas historii Polski, Wydawnictwo DEMART, Warszawa 2006 r.
- Encyklopedia szkolna. Historia, WSiP, Warszawa 2005 r.
- J. Pilikowski, Szkolny Słownik Historii Polski, Wydawnictwo Zielona Sowa, Kraków 2001 r.
- B. Snoch, Słownik Szkolny. Terminy i pojęcia historyczne, WSiP, Warszawa 1990 r.
- R. Antosik, E. Pustuła, Historia. Vademecum. Egzamin Gimnazjalny 2012, Operon 2011 r.
- Od niepodległości do niepodległości. Historia Polski 1918-1989, Adam Dziurok, Marek Gałęzowski, Łukasz Kamiński, Filip Musiał, Instytut Pamięci Narodowej, Warszawa 2010 r. str 103-204.

- Etap wojewódzki

1. świat po zakończeniu II wojny światowej:

- skutki wojny,
- traktaty pokojowe i ukaranie zbrodniarzy wojennych,
- powstanie ONZ.

2. rywalizacja wielkich mocarstw na świecie po II wojnie światowej,
 - „zimna wojna”,
 - podział Niemiec,
 - sowietyzacja Europy Środkowej i Wschodniej,
 - procesy integracyjne w Europie Zachodniej,
3. przemiany cywilizacyjne i kulturowe po II wojnie światowej:
 - rewolucja naukowo-techniczna i informatyczna,
 - przemiany społeczne w okresie rewolucji naukowo-technicznej i informatycznej,
 - kultura po II wojnie światowej,
 - religia w powojennym świecie.
4. Polska powojenna:
 - straty wojenne,
 - zmiany terytorialne i ludnościowe,
 - Polska w bloku radzieckim,
 - pierwsze lata powojenne,
 - żołnierze „wyklęci”
 - polska emigracja polityczna po zakończeniu II wojny światowej,
5. stalinizm w Polsce:
 - stalinizacja państwa,
 - budowa społeczeństwa socjalistycznego,
 - śmierć Stalina i początek destalinizacji.
6. wydarzenia polityczne w PRL (1956-1989):
 - czerwiec 1956 r. - wystąpienie robotników w Poznaniu,
 - październik 1956 r. – dojście do władzy Władysława Gomułki,
 - przemiany popaździernikowe, „odwilż”
 - „mała stabilizacja” w latach 1956 – 1968,
 - rok 1968 – protesty twórców i studentów,
 - rok 1970 – masakra robotników na Wybrzeżu,
 - rozwój opozycji w latach siedemdziesiątych,
 - sierpień 1980 r. - powstanie „Solidarności”
 - ostatnie lata PRL (1981- 1989)
 - rozmowy „okrągłego stołu”

- przełom polityczny w Polsce – 1989 r.

7. przemiany cywilizacyjne i społeczne w Polsce w latach 1944-1989:

- odbudowa powojenna, upowszechnienie oświaty i elektryfikacja,

- gospodarka PRL,

- życie codzienne w PRL,

- kultura polska w kraju i na emigracji.

8. świat i Polska na przełomie XX i XXI w.

- załamanie ładu jałtańskiego, nowa rola USA w świecie,

- „jesień ludów” w Europie Środkowo-Wschodniej,

- budowa III Rzeczypospolitej,

- przemiany gospodarcze, społeczne i polityczne w Polsce lat dziewięćdziesiątych,

- wejście Polski do NATO i integracja z Unią Europejską

Literatura:

- Atlas Historyczny Od starożytności do współczesności wyd. II, Nowa Era, Wrocław 2013.

- Ilustrowany atlas historii Polski, Wydawnictwo DEMART, Warszawa 2006 r.

- Encyklopedia szkolna. Historia, WSiP, Warszawa 2005 r.

- J. Pilikowski, Szkolny Słownik Historii Polski, Wydawnictwo Zielona Sowa, Kraków 2001 r.

- B. Snoch, Słownik Szkolny. Terminy i pojęcia historyczne, WSiP, Warszawa 1990 r.

- R. Antosik, E. Pustuła, Historia. Vademecum. Egzamin Gimnazjalny 2012, Operon 2011r.

- Od niepodległości do niepodległości. Historia Polski 1918-1989, Adam Dziurok, Marek Gałęzowski, Łukasz Kamiński, Filip Musiał, Instytut Pamięci Narodowej, Warszawa 2010 r. str 205-492.

Do każdego kolejnego etapu obowiązują zagadnienia z etapów poprzednich.

**KONKURS Z MATEMATYKI
DLA UCZNIÓW SZKOŁY PODSTAWOWEJ
z WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO
W ROKU SZKOLNYM 2015/2016**

Uczestnicy konkursu powinni wykazać się wiedzą i umiejętnościami obejmującymi i poszerzającymi treści podstawy programowej kształcenia ogólnego, w części dotyczącej przedmiotu matematyka na II etapie edukacyjnym, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół – załącznik Nr 2 (Dz.U.2012.977 ze zm.).

I. Cele szczegółowe konkursu

- rozwijanie zainteresowań i uzdolnień matematycznych uczniów,
- popularyzowanie matematyki wśród uczniów szkoły podstawowej,
- wdrażanie uczniów do samodzielnej pracy nad pogłębianiem i rozszerzaniem wiedzy matematycznej,
- wykorzystanie umiejętności twórczego myślenia do rozwiązywania zadań problemowych,
- planowanie i organizowanie własnej nauki i przyjmowanie za nią coraz większej odpowiedzialności,
- zachęcanie uczniów do udziału w konkursach,
- wyzwalanie twórczej postawy nauczyciela w poszukiwaniu odpowiednich metod i form pracy z uczniem uzdolnionym matematycznie.

II. Dopuszczone przyrządy i pomoce

Przybory do pisania, linijka i ołówek. Uczniowie **nie mogą** korzystać z kalkulatora.

III. Rodzaj arkusza, typy zadań, uwagi

Zadania konkursowe będą mieć formę zamkniętą i otwartą. W zestawie zadań zamkniętych uwzględnione będą zadania wielokrotnego wyboru, zadania prawda-falsz oraz zadania na dobieranie. Wszystkie zadania będą sprawdzać takie umiejętności ucznia jak:

- wykorzystanie i tworzenie informacji,
- modelowanie matematyczne,
- rozumowanie i tworzenie strategii,
- sprawność rachunkowa.

Ilość zadań otwartych będzie zwiększana na każdym z etapów. Za poprawne rozwiązanie zadania zamkniętego uczeń otrzymuje 1 lub 2 pkt. Zadania otwarte będą punktowane 2, 3 lub 4 punkty.

Obowiązywał będzie holistyczny sposób oceniania zadań otwartych. Ocena rozwiązania zadania będzie zależała od tego, jak daleko uczeń dotarł w drodze do całkowitego rozwiązania i czy została pokonana zasadnicza trudność w rozwiązaniu zadania.

IV. Wymagania

1. Etap szkolny

a) Wiadomości i umiejętności

Zakres wiedzy:

- Liczby naturalne i ich własności, dzielniki i wielokrotności liczb.
- Liczby pierwsze i złożone, cechy podzielności liczb, rzymski sposób zapisywania liczb.
- Szacowanie wyników działań .
- Porównywanie różnicowe i ilorazowe.

- Działania na ułamkach zwykłych i dziesiętnych.
- Czas i kalendarz.
- Średnia arytmetyczna w zadaniach praktycznych.
- Odczytywanie danych z tekstu źródłowego, tabeli, diagramu, wykresu, planu i mapy.
- Własności figur płaskich.
- Pola figur płaskich, jednostki pola.
- Jednostki długości, masy, czasu, temperatury. Jednostki monetarne.

Umiejętności:

- Dobieranie do zadania odpowiedniego modelu matematycznego.
- Interpretowanie i przetwarzanie informacji zawartej w zadaniu.
- Poprawne zapisywanie i interpretowanie wyników zadań.
- Sprawne wykonywanie rachunków w zakresie liczb naturalnych, wymiernych i szacowanie wyników działań.
- Odczytywanie i przetwarzanie informacji z diagramów, map, rysunków, tabel, wykresów.
- Posługiwanie się jednostkami i ich zamiana.
- Przeprowadzanie prostych rozumowań.
- Rozwiązywanie zadań różnymi metodami.
- Umiejętność wyciągania wniosków z kilku informacji podanych w różnej postaci.
- Wykorzystanie wiedzy matematycznej (arytmetycznej, algebraicznej i geometrycznej) w rozwiązywaniu zadań przedstawiających sytuację praktyczną.

b) Literatura

1. Podręczniki, zbiory zadań i zeszyty ćwiczeń z matematyki zatwierdzone przez MEN i zgodne z NPP.
2. Przykładowe zadania z matematyki zawarte w „Informatorze o sprawdzianie od roku szkolnego 2014/2015” wydanym przez CKE w Warszawie.
3. Materiały dostępne w księgarniach w formie testów sprawdzających wiadomości i umiejętności z zakresu szkoły podstawowej oraz w formie sprawdzianu po szkole podstawowej
4. Przykładowe arkusze egzaminacyjne sprawdzianu na stronie internetowej OKE w Krakowie (www.oke.krakow.pl) oraz CKE (www.cke.edu.pl).

2. Etap rejonowy

a) Wiadomości i umiejętności

Na tym etapie konkursu obowiązują wiadomości i umiejętności takie jak na etapie szkolnym poszerzone o treści:

- Pojęcie procentu i obliczanie procentu danej liczby w sytuacjach praktycznych.
- Skala na mapie i planie.
- Jednostki objętości, obliczanie objętości brył.

Umiejętności:

- Zastosowanie obliczeń procentowych w sytuacjach praktycznych.
- Obliczanie odległości z wykorzystaniem skali.
- Stosowanie cech podzielności liczb, przeprowadzanie prostych rozumowań.
- Analizowanie wyniku zadania, ocena jego sensowności, sprawdzanie wyniku z warunkami zadania.
- Stosowanie języka matematycznego przy zapisywaniu rozwiązań zadań otwartych.
- Umiejętność logicznego myślenia i poprawnego wnioskowania.

b) Literatura

Taka sama jak na etapie szkolnym oraz dodatkowo:

1. Z. Bobiński, P. Nodzyński, M. Uscki, *Koło matematyczne w szkole podstawowej*; Aksjomat, Toruń, 2008
2. M. Rosół, *Konkursy matematyczne dla szkoły podstawowej*; Aksjomat, Toruń, 2010,
3. A. Żurek, P. Jędrzejewicz, *Zbiór zadań dla kółek matematycznych w szkole podstawowej*; GWO, Gdańsk, 2004

3. Etap wojewódzki

a) Wiadomości i umiejętności

Na tym etapie konkursu obowiązują wiadomości i umiejętności ujęte w poprzednich etapach ale o **podwyższonym stopniu trudności** oraz:

- Równania z jedną niewiadomą w zadaniach tekstowych.
- Wyrażenia algebraiczne w opisywaniu sytuacji zadaniowej.
- Prędkość, droga i czas - obliczenia praktyczne.

Zadania na tym etapie będą wymagały umiejętności:

- Zapisywanie treści zadań w postaci równań, interpretacja rozwiązania.
- Zapisywanie obwodów i pól figur płaskich w postaci wyrażen algebraicznych.
- Obliczanie prędkości, drogi i czasu. Posługiwanie się jednostkami prędkości i ich zamiana.
- Dokonywania uogólnień i uzasadniania.
- Rozwiązywania zadań logicznych, dostrzegania prawidłowości i uzasadniania swojego postępowania (wyboru).
- Stosowanie języka matematycznego przy zapisywaniu rozwiązań zadań otwartych krótkiej i rozszerzonej odpowiedzi.
- Formułowania wniosków na podstawie analizy podanego tekstu matematycznego.
- Rozwiązywania zadań problemowych z wykorzystaniem równań, obliczeń procentowych oraz umiejętność prezentacji rozwiązania.
- Dokonywania i uzasadniania uogólnień na podstawie własności figur geometrycznych.
- Dostrzeganie prawidłowości, opisywanie ich i sprawdzanie na przykładach.

b) Literatura

Obowiązują pozycje z etapu szkolnego i rejonowego oraz:

1. Materiały zawarte na stronach internetowych zawierające przykładowe zestawy zadań matematycznych z konkursów matematycznych np. Kangur, Matematyka Innego Wymiaru, Liga Zadaniowa, itp.
2. Strony internetowe wydawnictw, stowarzyszeń i towarzystw naukowych zajmujących się popularyzacją matematyki i konkursów matematycznych.

**KONKURS JĘZYKA NIEMIECKIEGO
DLA UCZNIÓW SZKOŁY PODSTAWOWEJ Z WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO
W ROKU SZKOLNYM 2015/2016**

Uczestnicy konkursu powinni wykazać się wiedzą i umiejętnościami obejmującymi i poszerzającymi treści podstawy programowej kształcenia ogólnego, w części dotyczącej przedmiotu języka niemieckiego na II etapie edukacyjnym, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół – załącznik Nr 2 (Dz.U.2012.977 ze zm.).

V. Cele szczegółowe konkursu

- Motywowanie uczniów do nauki języka niemieckiego,
- Poszerzanie wiedzy oraz rozwijania kompetencji kluczowych,
- Sprawdzenie wiedzy i umiejętności uczniów w zakresie opanowania języka niemieckiego na poziomie określonym dla II etapu edukacyjnego,
- Rozwijanie zainteresowań i zdolności językowych.

VI. Dopuszczone przyrządy i pomoce

Arkusze konkursowe, przyrządy do pisania

VII. Rodzaj arkusza, typy zadań, uwag

- **Etap I** – rozumienie tekstu pisanego, test leksykalno-gramatyczny (znajomość funkcji i środków językowych), test z wiedzy o krajach niemieckojęzycznych,
- **Etap II** – rozumienie tekstu pisanego, test leksykalno-gramatyczny (znajomość funkcji i środków językowych), test z wiedzy o krajach niemieckojęzycznych,
- **Etap III** – rozumienie tekstu pisanego, test leksykalno-gramatyczny (znajomość funkcji i środków językowych), krótka wypowiedź pisemna (formy wypowiedzi pisemnej zgodne z obowiązującą podstawą programową dla II etapu edukacyjnego).

VIII. Wymagania

1. Etap szkolny

Wiadomości:

- Ja i moje otoczenie – podawanie podstawowych danych o sobie i członkach rodziny,
- Mój dzień – rozkład dnia, formy spędzania wolnego czasu, hobby, podstawowe obowiązki, podawanie czasu i pytanie o godzinę,
- Moja szkoła – przedmioty szkolne, przybory szkolne ucznia; klasa szkolna i jej wyposażenie,
- Mój dom / moje mieszkanie - nazwy domów, nazwy pokoi, wyposażenie,
- Żywnienie – produkty żywnościowe, napoje, owoce, warzywa, nazwy posiłków.

Wiadomości kulturoznawcze:

- Podstawowe informacje o Niemczech (geografia, religia, system polityczny, podział administracyjny, ważne wydarzenia historyczne) (tylko na I etapie).

Umiejętności

- umiejętność czytania tekstów ze zrozumieniem,

- umiejętność wyszukiwania i selekcjonowania informacji,
- praktyczne stosowanie języka w typowych sytuacjach komunikacyjnych na bazie znajomości gramatyki i słownictwa na poziomie A1 według Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego.

Literatura

Oprócz podręczników przeznaczonych do nauczania języka niemieckiego, zatwierdzonych do użytku szkolnego uczniowie i nauczyciele mogą korzystać także z następujących pozycji

- ✓ Brandmiller-Witowska, Lidia / Kamińska, Jolanta: Trening przed certyfikatem: testy z języka niemieckiego dla dzieci i młodzieży – poziom A1: Fit in Deutsch 1, KID 1, TELC A1. Langenscheidt.
- ✓ Kozubska, Marta / Krawczyk, Ewa / Zastąpiło Lucyna: „der, die, das Grammatik. Gramatyka niemiecka dla szkoły podstawowej” Wydawnictwo Szkolne PWN.
- ✓ Späth, Christine / Sailer, Marion: Und jetzt ihr! Basisgrammatik für Jugendliche. Hueber.
- ✓ Vavatzanidis, Karin / Janke-Papanikolaou, Sylvia: Mit Erfolg zu Fit in Deutsch 1: Übungs- und Testbuch. Klett.
- ✓ Vavatzanidis, Karin / Janke-Papanikolaou, Sylvia: Mit Erfolg zu Fit in Deutsch 2: Übungs- und Testbuch. Klett.
- ✓ Inne gramatyki języka niemieckiego dla dzieci i młodzieży

2. Etap rejonowy

Wiadomości:

- Zagadnienia z I etapu
- Człowiek – wygląd zewnętrzny, ubranie, podstawowe cechy charakteru, części ciała
- Świat przyrody – nazwy roślin i zwierząt, elementy ochrony środowiska
- Kalendarz – daty, dni tygodnia, miesiące, pory roku, dni szczególne (np. urodziny, święta)
- Pogoda – rodzaje zjawisk, przymiotniki określające jej stan
- Praca – nazwy zawodów i wykonywane czynności

Wiadomości kulturoznawcze:

- Nazwiska niemieckich pisarzy, ludzi nauki i sztuki, znanych postaci oraz związane z nimi wydarzenia i osiągnięcia.

Umiejętności

- umiejętność czytania tekstów ze zrozumieniem,
- umiejętność wyszukiwania i selekcjonowania informacji,
- praktyczne stosowanie języka w typowych sytuacjach komunikacyjnych na bazie znajomości gramatyki i słownictwa na poziomie A1 według Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego.

Literatura

Oprócz podręczników przeznaczonych do nauczania języka niemieckiego, zatwierdzonych do użytku szkolnego uczniowie i nauczyciele mogą korzystać także z następujących pozycji

- ✓ Brandmiller-Witowska, Lidia / Kamińska, Jolanta: Trening przed certyfikatem: testy z języka niemieckiego dla dzieci i młodzieży – poziom A1: Fit in Deutsch 1, KID 1, TELC A1. Langenscheidt.
- ✓ Kozubska, Marta / Krawczyk, Ewa / Zastąpiło Lucyna: „der, die, das Grammatik. Gramatyka niemiecka dla szkoły podstawowej” Wydawnictwo Szkolne PWN.
- ✓ Späth, Christine / Sailer, Marion: Und jetzt ihr! Basisgrammatik für Jugendliche. Hueber.

- ✓ Vavatzanidis, Karin / Janke-Papanikolaou, Sylvia: Mit Erfolg zu Fit in Deutsch 1: Übungs- und Testbuch. Klett.
- ✓ Vavatzanidis, Karin / Janke-Papanikolaou, Sylvia: Mit Erfolg zu Fit in Deutsch 2: Übungs- und Testbuch. Klett.
- ✓ Inne gramatyki języka niemieckiego dla dzieci i młodzieży.

3. Etap wojewódzki

Wiadomości

- Zagadnienia z I i II etapu,
- Zdrowie – nazwy podstawowych chorób i dolegliwości, udzielanie rad,
- Podróż – środki transportu, możliwości noclegu, nazwy miejsc spędzania wakacji,
- Nauka i technika – nowoczesne media, komputer, telefon komórkowy.

Umiejętności

- umiejętność czytania tekstów ze zrozumieniem,
- umiejętność wyszukiwania i selekcjonowania informacji,
- praktyczne stosowanie języka w typowych sytuacjach komunikacyjnych na bazie znajomości gramatyki i słownictwa na poziomie A1 według Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego,
- umiejętność tworzenia krótkiej wypowiedzi pisemnej.

Literatura

Oprócz podręczników przeznaczonych do nauczania języka niemieckiego, zatwierdzonych do użytku szkolnego uczniowie i nauczyciele mogą korzystać także z następujących pozycji

- ✓ dostępne gramatyki dla dzieci i młodzieży na poziomie A1
- ✓ Brandmiller-Witowska, Lidia / Kamińska, Jolanta: Trening przed certyfikatem: testy z języka niemieckiego dla dzieci i młodzieży – poziom A1: Fit in Deutsch 1, KID 1, TELC A1. Langenscheidt.
- ✓ Kozubska, Marta / Krawczyk, Ewa / Zastąpiło Lucyna: „der, die, das Grammatik. Gramatyka niemiecka dla szkoły podstawowej” Wydawnictwo Szkolne PWN.
- ✓ Späth, Christine / Sailer, Marion: Und jetzt ihr! Basisgrammatik für Jugendliche. Hueber.
- ✓ Vavatzanidis, Karin / Janke-Papanikolaou, Sylvia: Mit Erfolg zu Fit in Deutsch 1: Übungs- und Testbuch. Klett.
- ✓ Vavatzanidis, Karin / Janke-Papanikolaou, Sylvia: Mit Erfolg zu Fit in Deutsch 2: Übungs- und Testbuch. Klett.
- ✓ Inne gramatyki języka niemieckiego dla dzieci i młodzieży

ZAGADNIENIA GRAMATYCZNE DLA ETAPU SZKOLENGO, REJONOWEGO I WOJEWÓDZKIEGO

- ✓ Czasownik
 - czasowniki regularne i nieregularne
 - czasowniki posiłkowe: *haben, sein*
 - czasownik *werden*
 - czasowniki z dopełnieniem w bierniku i celowniku
 - czasowniki modalne
 - czasowniki zwrotne
 - czasowniki rozdzielne i nierozdzielnie złożone
 - formy czasowe: Präsens, Präteritum i Perfekt
- ✓ Rzeczownik
 - z rodzajnikiem nieokreślonym
 - z rodzajnikiem określonym

- w liczbie pojedynczej i mnogiej
- rzeczowniki złożone
- ✓ Przymiotnik
 - w funkcji orzecznika
 - stopniowanie regularne i nieregularne
- ✓ Zaimek
 - osobowy
 - dzierżawczy
 - pytający
 - zwrotny
 - nieosobowy *man, es*
- ✓ Przyimki
 - z celownikiem
 - z biernikiem
 - z celownikiem lub biernikiem
- ✓ Liczebniki
 - Główne
 - porządkowe
- ✓ Składnia
 - zdania oznajmujące, pytające, przeczące, rozkazujące
 - Przeczenia *nein, nicht, kein* i ich miejsce w zdaniu
 - szyk wyrazów prosty i przestawny
 - zdania ze spójnikami współrzędnie złożonymi, np. *und, oder, aber*
 - zdania podrzędnie złożone ze spójnikami, np. *dass, weil*.

**KONKURS Z JĘZYKA POLSKIEGO
DLA UCZNIÓW SZKOŁY PODSTAWOWEJ
z WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO
W ROKU SZKOLNYM 2015/2016**

Uczestnicy konkursu powinni wykazać się wiadomościami i umiejętnościami obejmującymi i poszerzającymi treści podstawy programowej kształcenia ogólnego, w części dotyczącej przedmiotu język polski na II etapie edukacyjnym, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół – załącznik Nr 2 (Dz.U.2012.977 ze zm.).

IX. Cele szczegółowe konkursu

- rozwijanie zainteresowań humanistycznych uczniów poprzez pogłębianie wiedzy i umiejętności z zakresu języka polskiego w szkole podstawowej,
- zachęcanie do aktywności czytelniczej,
- rozwijanie zdolności do tworzenia własnych wypowiedzi pisemnych i do komunikowania sensów analizowanych tekstów,
- inspirowanie uczniów do twórczego i krytycznego myślenia,
- działanie na rzecz edukacji kulturalnej.

X. Dopuszczone przyrządy i pomoce

Podczas etapu szkolnego dopuszczalne jest korzystanie ze słowników języka polskiego i wyrazów obcych.

XI. Rodzaj arkusza, typy zadań, uwagi

Na wszystkich etapach konkursu:

- uczniowie rozwiązują test, który składa się z różnych typów zadań otwartych (w tym z dłuższej wypowiedzi pisemnej) i zamkniętych,
- czas przeznaczony na rozwiązanie zadań wynosi 90 minut,
- maksymalna liczba punktów do uzyskania w teście – 50.

XII. Wymagania

*Motyw przewodni
Tam, gdzie przygoda
Chodź ze mną...
A. Osiecka*

4. Etap szkolny

c) Wiadomości i umiejętności

Zadania konkursowe sprawdzają:

- wybrane zagadnienia z zakresu czytanych i słuchanych książek,
- wiadomości i umiejętności zawarte w wymaganiach określonych w podstawie programowej z języka polskiego na drugim etapie edukacyjnym,
- czytanie ze zrozumieniem różnych tekstów kultury przytoczonych w teście, także niebędących fragmentami pozycji konkursowych,
- umiejętności krytycznego i twórczego myślenia.

d) Literatura

- Hanna Ozogowska, *Dziewczyna i chłopak, czyli heca na 14 fajerek*, audiobook, \

- Edith Nesbit, *Pociągi jadą do taty* (książka znana także pod tytułem *Przygoda przyjeżdża pociągiem*), Skrzat, 2009

5. Etap rejonowy

a) Wiadomości i umiejętności

Zadania konkursowe sprawdzają:

- wybrane zagadnienia z zakresu czytanych książek i filmu,
- wiadomości i umiejętności zawarte w wymaganiach określonych w podstawie programowej z języka polskiego na drugim etapie edukacyjnym,
- czytanie ze zrozumieniem różnych tekstów kultury przytoczonych w teście, także niebędących fragmentami pozycji konkursowych,
- umiejętności krytycznego i twórczego myślenia,
- znajomość wydarzeń i postaci stanowiących kontekst historyczny dla obowiązujących na danym etapie tekstów konkursowych,
- posługiwanie się terminami służącymi do opisu i rozumienia tekstów konkursowych (przysłowie, narrator, powieść i jej rodzaje, akcja, wątek, animizacja, personifikacja) i innych tekstów kultury, które mogą zostać użyte w teście (przekazów ikonicznych, malarstwa, użytkowych, popularnonaukowych, publicystycznych, źródeł i tekstów historycznych),
- formułowanie wniosków, opinii, ocenianie faktów i wydarzeń, ujmowanie treści w związkach przyczynowo-skutkowych, rozpoznawanie i formułowanie intencji wypowiedzi,
- formułowanie uzasadnienia własnych postaw i poglądów, w tym redagowanie tekstu o charakterze argumentacyjnym,
- formułowanie wypowiedzi w formie pisemnej w zależności od adresata, roli, celu, inspirowanych rysunkiem, cytatem, wierszem,
- dokonywanie celowych operacji na tekście, np. streszczanie, przekształcanie mowy niezależnej na zależną i odwrotnie,
- redagowanie tekstów twórczych, także inspirowanych materiałem wskazanym w teście:
- opisu (miejsca, obrazu),
- wzbogaconego kompozycyjnie opowiadania, z uwzględnieniem opisu (także postaci), dialogu, kreowaniem nastroju,
- wywiadu,
- informacji prasowej,
- reklamy, instrukcji, kartki pocztowej, różnych form notatek,
- stosowanie i wyjaśnianie znaczeń synonimów, antonimów, homonimów; stosowanie frazeologii związanej z tematyką konkursu,
- posługiwanie się kategoriami czasu i przestrzeni (porządkowanie wydarzeń w kolejności chronologicznej, sytuowanie ich w przestrzeni, umieszczanie dat w przedziałach czasowych),
- posługiwanie się źródłami informacji, porządkowanie i selekcjonowanie ich, wyciąganie wniosków z ich porównywania, odczytywanie danych z map, tabel wykresów, schematów-

e) Literatura

- Edmund Niziurski, *Niewiarygodne przygody Marka Piegusa* – serial telewizyjny, reż. Mieczysław Waśkowski, TVP S.A.
- Joanna Chmielewska, *Nawiedzony dom*, Olesiejczuk, 2015

Uczestników obowiązuje również znajomość tekstów wymaganych w etapie I.

6. Etap wojewódzki

c) Wiadomości i umiejętności

d) Zadania konkursowe sprawdzają:

- wybrane zagadnienia z zakresu czytanych lub słuchanych książek i filmu,
- wiadomości i umiejętności zawarte w wymaganiach określonych w podstawie programowej z języka polskiego na drugim etapie edukacyjnym,
- czytanie ze zrozumieniem różnych tekstów kultury przytoczonych w teście, także niebędących

fragmentami pozycji konkursowych,

- umiejętności krytycznego i twórczego myślenia,
- znajomość pojęć, wydarzeń i postaci stanowiących kontekst historyczny dla obowiązujących na danym etapie tekstów konkursowych,
- posługiwanie się terminami służącymi do opisu i rozumienia tekstów konkursowych (przysłowie, narrator, narracja i jej rodzaje, powieść i jej rodzaje, fabuła, akcja, wątek, symbol, animizacja, personifikacja) i innych tekstów kultury, które mogą zostać użyte w teście (przekazów ikonicznych, malarstwa, użytkowych, popularnonaukowych, publicystycznych, źródeł i tekstów historycznych),
- formułowanie wniosków, opinii, ocenianie faktów i wydarzeń, ujmowanie treści w związkach przyczynowo-skutkowych, rozpoznawanie i formułowanie intencji wypowiedzi,
- formułowanie uzasadnienia własnych postaw i poglądów, w tym redagowanie tekstu o charakterze argumentacyjnym,
- formułowanie wypowiedzi w formie pisemnej w zależności od adresata, roli, celu, inspirowanych rysunkiem, cytatem, wierszem,
- dokonywanie celowych operacji na tekście, np. streszczanie, przekształcanie stylistyczne, przekształcanie mowy niezależnej na zależną i odwrotnie,
- redagowanie tekstów twórczych, także inspirowanych materiałem wskazanym w teście:
- opisu (miejsca, obrazu, sytuacji, przeżyć),
- wzbogaconego kompozycyjnie opowiadania, z uwzględnieniem opisu (także postaci), dialogu, z dynamizowaniem akcji (np. przy użyciu odpowiedniego słownictwa, krótkich zdań, równoważników zdań, nagromadzenia czasowników, przysłówków, z zastosowaniem czasu teraźniejszego w narracji), kreowaniem nastroju, budowaniem napięcia, retrospekcją,
- wywiadu,
- informacji prasowej,
- reklamy, zawiadomienia, instrukcji, kartki pocztowej, różnych form notatek,
- stosowanie i wyjaśnianie znaczeń synonimów, antonimów, homonimów, polisemii; stosowanie frazeologii związanej z tematyką konkursu,
- posługiwanie się kategoriami czasu i przestrzeni (porządkowanie wydarzeń w kolejności chronologicznej, sytuowanie ich w przestrzeni, umieszczanie dat w przedziałach czasowych),
- posługiwanie się źródłami informacji, porządkowanie i selekcjonowanie ich, wyciąganie wniosków z ich porównywania, odczytywanie danych z map, tabel wykresów, schematów-

e) Literatura

- Zbigniew Nienacki, *Pan Samochodzik i templariusze*, Siedmioróg, 2012
- Adam Bahdaj, *Wakacje z duchami*, Literatura, 2014
- Katarzyna Majgier, *Tajemnice starego pałacu. Duch z Niewiadomic*, Nasza Księgarnia, 2014

Uczestników obowiązuje również znajomość tekstów wymaganych w etapie I i II.

Uwaga! Miejsce i rok wydania podanych wyżej pozycji literackich i filmu mogą być inne.

Literatura pomocnicza:

Stanisław Bortnowski, *Warsztaty dziennikarskie*, STENTOR, 2003, str. 53 – 64

Grażyna Czetwertyńska, *Myślenie krytyczne i twórcze*, (dostępny w Internecie)

<http://lca.szkolazklasa.pl/125.xml>

**KONKURS Z PRZYRODY
DLA UCZNIÓW SZKOŁY PODSTAWOWEJ
z WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO
W ROKU SZKOLNYM 2015/2016**

1. Celem Konkursu Przyrodniczego jest:

- podnoszenie poziomu nauczania przyrody poprzez popularyzację wiedzy przyrodniczej wśród uczniów szkół podstawowych,
- rozwijanie uzdolnień, zainteresowań przyrodniczych i ekologicznych uczniów, oraz uwrażliwianie ich na problemy związane z ochroną środowiska,
- wdrażanie uczniów do samokształcenia i rozszerzania wiedzy przyrodniczej oraz przygotowanie ich do nauki w szkołach wyższego stopnia,
- rozwijanie umiejętności stosowania zdobytej wiedzy w praktycznym działaniu,
- stwarzanie dzieciom możliwości współzawodnictwa,
- promowanie uczniów uzdolnionych w zakresie nauk przyrodniczych,
- motywowanie szkół do podejmowania różnorodnych działań w pracy z uczniem zdolnym,

**ZAKRES WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI WYMAGANY NA POSZCZEGÓLNYCH
ETAPACH KONKURSU**

Na wszystkich etapach konkursu uczeń powinien wykazać się wiadomościami i umiejętnościami określonymi w *Celach kształcenia - wymaganiach ogólnych* Podstawy programowej kształcenia ogólnego, w części dotyczącej przedmiotu przyroda na II etapie edukacyjnym, wraz z treściami rozszerzającymi zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół załącznik Nr 2 (Dz.U.2012.977 ze zm., a także:

1. Czytania, interpretowania oraz tworzenia diagramów, tabel, wykresów.
2. Orientacji na planie i mapie.
3. Wykorzystywania posiadanej wiedzy podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów.
4. Stosowania terminologii przyrodniczej do wyjaśniania zjawisk fizycznych i podstawowych procesów chemicznych.
5. Rozpoznawania pospolitych gatunków roślin i zwierząt.
6. Formułowania problemów badawczych, uogólniania, uzasadniania i wnioskowania z wyników obserwacji i doświadczeń.
7. Przedstawiania i wyjaśniania zależności między organizmami oraz organizmami i środowiskiem.

Forma zadań

Na każdym etapie konkursu arkusz zawierać będzie różne typy zadań zamkniętych i otwartych. Ważnym elementem konkursu będzie praca z tekstem popularnonaukowym. Dotyczy to zagadnień, które wykraczają poza podstawę programową. Uczestnicy powinni zwrócić uwagę na rozwijanie umiejętności rozumienia, wykorzystywania i przetwarzania tekstów w zakresie umożliwiającym zdobywanie wiedzy.

ZAKRES WIEDZY

ETAP SZKOLNY - czas trwania 60 minut

Zakres merytoryczny szkolnego etapu konkursu dotyczy treści nauczania następujących zagadnień tematycznych podstawy programowej:

- 1) Powietrze – skład, właściwości, znaczenie, procesy utleniania, spalania.
- 2) Pogoda i jej składniki, sposoby ich pomiaru – klimat. Pogoda w różnych porach roku, korzystanie z diagramów klimatycznych.
- 3) Stany skupienia wody (topnienie, krzepnięcie, wrzenie, parowanie, skraplanie). Obieg wody w przyrodzie.
- 4) Właściwości ciał stałych, ciekłych i gazowych.
- 5) Rozszerzalność temperaturowa ciał stałych, cieczy i gazów, zastosowanie w codziennym życiu.
- 6) Substancje proste i złożone, mieszaniny substancji, sposoby rozdzielania mieszanin. Właściwości roztworów wodnych. Przemiany chemiczne.
- 7) Budowa i podstawowe czynności życiowe organizmów: komórka, tkanka, narząd, układ narządów, organizm, odżywianie (samożywność i cudzożywność), oddychanie, rozmnażanie, ruch, wydalanie, wzrost i rozwój, reakcje na bodźce.
- 8) Rośliny i zwierzęta łąk, pól uprawnych i sadów. Czynniki środowiska warunkujące życie organizmów w/w biocenozach oraz ich znaczenie dla przyrody i człowieka.
- 9) Lasy w Polsce - czynniki warunkujące życie w lesie, rośliny i zwierzęta żyjące w lesie, przystosowanie ich budowy zewnętrznej i czynności życiowych do środowiska życia. Typy lasów występujących w Polsce. Las jako ekosystem. Ochrona lasów.
- 10) Woda jako środowisko życia – właściwości wody, czynniki warunkujące życie w wodzie, typowe rośliny i zwierzęta, ich przystosowania budowy zewnętrznej i czynności życiowych do życia w jeziorze, w rzece, w morzu i w oceanie.
- 11) Królestwo protistów: czynności życiowe, przykłady organizmów i ich znaczenie (okrzemki, skrzętnica, morschczyn pęcherzykowaty).
- 12) Zależności pokarmowe pomiędzy organizmami żyjącymi w środowisku wodnym i lądowym.
- 13) Wody powierzchniowe Polski.
- 14) Zagrożenia i ochrona wód w Polsce.

Poszerzenie treści podstawy programowej dotyczy następujących treści:

- 1) Czytanie mapy synoptycznej.
- 2) Zjawiska: sublimacji, resublimacji.
- 3) Zależność między wysokością Słońca na niebie, długością jego drogi a porą roku.
- 4) Wpływ światła słonecznego, tlenu, temperatury powietrza, wody na budowę organizmów.
- 5) Sposoby rozdzielania mieszanin - sedymentacja.
- 6) Budowa komórki roślinnej i zwierzęcej – funkcje podstawowych składników.
- 7) Współzależności między czynnikami abiotycznymi i organizmami żywymi.

W rozwiązywaniu zadań konkursowych z etapu szkolnego uczeń powinien wykazać się następującymi umiejętnościami:

1. Stosowanie poznanych terminów przyrodniczych do opisywania środowiska przyrodniczego.
2. Wymienianie składników pogody, przyrządów służących do ich pomiaru wraz z jednostkami.
3. Porównywanie cech pogody w różnych porach roku.

4. Dostrzeganie zależności między wysokością Słońca, długością dnia a temperaturą powietrza w ciągu roku.
5. Identyfikowanie różnorodnych substancji i procesów chemicznych występujących w najbliższym otoczeniu.
6. Wyjaśnianie związku budowy ciał stałych, cieczy i gazów z ich właściwościami.
7. Charakteryzowanie czynników środowiskowych warunkujących życie organizmów na lądzie i w wodzie.
8. Rozpoznawanie pospolitych gatunków roślin zielnych, drzew i krzewów liściastych i iglastych, protistów, zwierząt bezkręgowych i kręgowych występujących w Polsce ze szczególnym uwzględnieniem gatunków chronionych na poziomie szkoły podstawowej.
9. Dostrzeganie związku przystosowania budowy zewnętrznej i czynności życiowych organizmów do środowiska ich życia.
10. Wskazywanie pozytywnego i negatywnego wpływu człowieka na środowisko.

WYKAZ LITERATURY OBOWIĄZUJĄCEJ UCZESTNIKÓW KONKURSU:

1. Podręczniki, zeszyty ćwiczeń do przyrody dla uczniów szkół podstawowych dopuszczone do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania.
2. Atlasy do przyrody dla szkół podstawowych.
3. Wirtualne Laboratorium Interaktywnego Nauczania www.wlin.pl
4. Kokurewicz Dorota *Ekologia, Atlas ilustrowany*, wyd. EUROPA, Wrocław 2009

ETAP REJONOWY - czas trwania 90 minut

Na tym etapie konkursu obowiązują wiadomości i umiejętności ujęte w etapie szkolnym oraz następujące treści:

- 1) Orientacja w terenie, kierunki geograficzne oraz sposoby ich wyznaczania w terenie, orientowanie planu i mapy w terenie, czytanie i interpretacja mapy, planu, skala, obliczanie odległości na mapie i planie.
- 2) Formy terenu i ich wysokości na mapie.
- 3) Skały i minerały.
- 4) Polska w Europie: sąsiedzi Polski, stolice państw sąsiadujących, kraje Unii Europejskiej.
- 5) Krajobrazy Polski: pas pobraży, pojezierny, nizinny, wyżynny, gór niskich, średnich i wysokich, wielkowiejski, przemysłowy, rolniczy (położenie, cechy charakterystyczne krajobrazów, występowanie organizmów żywych).
- 6) Walory turystyczne największych miast Polski – Warszawy, Krakowa, Gdańska.
- 7) Parki narodowe wyżyn, kotlin podkarpackich i gór polskich (położenie, logo, charakterystyka, gatunki objęte ochroną).
- 8) Obiekty polskiej przyrody wpisane na światową listę dziedzictwa przyrodniczego.
- 9) Organizm człowieka: budowa i funkcje układu pokarmowego, oddechowego, krwionośnego, rozrodczego, ruchu, oko i ucho jako narządy zmysłów, etapy rozwoju człowieka ze szczególnym uwzględnieniem dojrzewanania biologicznego.
- 10) Negatywny wpływ wybranych gatunków zwierząt, roślin, grzybów, bakterii i wirusów na zdrowie człowieka. Zachowania zapobiegające chorobom przenoszonym i wywołanym przez nie.
- 11) Żywność a zdrowie: składniki pokarmowe, witaminy, piramida pokarmowa, żywność ekologiczna, sposoby zapobiegania psuciu się żywności.
- 12) Zasady zdrowego odżywiania i higienicznego zachowania.
- 13) Wpływ alkoholu, nikotyny i substancji psychoaktywnych na zdrowie człowieka.
- 14) Zachowania i sytuacje, które mogą zagrażać zdrowiu i życiu człowieka (np. niewybuchy i niewypały, pożar, wypadek drogowy, jazda na łyżwach lub kąpiel w

niedozwolonych miejscach, stłuczenia, złamania, oparzenia, porażenia prądem, zatrucia, ukąszenia przez owady, telefony alarmowe, znaki ewakuacyjne i przeciwpożarowe, pierwsza pomoc przedmedyczna).

Poszerzenie treści podstawy programowej dotyczy następujących treści:

- 1) Sposoby wyznaczania kierunków za pomocą Słońca i zegarka.
- 2) Plan i skala: rodzaje skal i przeliczanie skal planów i map.
- 3) Wysokość bezwzględna – odczytywanie z mapy poziomicowej i obliczanie wysokości względnej. Pomiar wysokości drzewa, prędkości rzeki.
- 4) Obraz terenu - mapa, znaki graficzne na mapie, rodzaje map ogólnogeograficznych.
- 5) Rodzaje gleb występujących w Polsce, rozpoznawanie na rysunku profili glebowych.
- 6) Budowa i funkcje skóry u człowieka.
- 7) Przykłady różnorodności bakterii - rodzaje bakterii, budowa komórki bakteryjnej, czynności życiowe, bakterie chorobotwórcze i pożyteczne dla człowieka.

W rozwiązywaniu zadań konkursowych z etapu rejonowego uczeń powinien wykazać się następującymi umiejętnościami:

- 1) Czytanie i interpretowanie tekstów popularnonaukowych, tabel, wykresów, map, orientacji na planie i mapie.
- 2) Charakteryzowanie krajobrazów Polski: gór (wysokich, średnich i niskich), wyżyny wapiennej, nizinnego, pojeziernego, nadmorskiego, wielkomiejskiego, przemysłowego, rolniczego.
- 3) Dostrzeganie zależności między cechami krajobrazu a formami działalności człowieka.
- 4) Rozpoznanie skał typowych dla miejsca zamieszkania: piasek, glina i inne.
- 5) Opisanie gleby jako zbioru składników nieożywionych i ożywionych oraz wyjaśnianie znaczenia organizmów glebowych i próchnicy w odniesieniu do żyzności gleby.
- 6) Opisanie czynności życiowych człowieka ze wskazaniem elementów budowy ciała człowieka biorących w nich udział.
- 7) Rozumie potrzeby stosowania zasad higieny, bezpieczeństwa i zdrowego stylu życia.
- 8) Zna przykłady wpływu środowiska przyrodniczego na zdrowie człowieka.

WYKAZ LITERATURY OBOWIĄZUJĄCEJ UCZESTNIKÓW KONKURSU:

1. Podręczniki, zeszyty ćwiczeń do przyrody dla uczniów szkół podstawowych dopuszczone do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania.
2. Atlasy do przyrody dla szkół podstawowych.
3. Gołębiowska Agnieszka, *Nasz Świat* Ciało człowieka, wyd. Twoje Książki
4. Kokurewicz Dorota *Ekologia, Atlas ilustrowany*, wyd. EUROPA, Wrocław 2009

ETAP WOJEWÓDZKI - czas trwania 90 minut

Na tym etapie konkursu obowiązują wiadomości i umiejętności ujęte w etapie szkolnym i rejonowym oraz następujące treści:

- 1) Strefy klimatyczne na Ziemi.
- 2) Miejsce Ziemi we Wszechświecie. Podstawowe gwiazdozbiory na niebie, ich nazwy, ciała niebieskie w Układzie Słonecznym, fazy Księżyca.
- 3) Kształt i rozmiary Ziemi.

- 4) Budowa Układu Słonecznego, teoria heliocentryczna Kopernika, ruch obrotowy i obiegowy Ziemi i ich następstwa.
- 5) Kontynenty, linia brzegowa, wyżyny, niziny, rzeki, jeziora, morza, oceany, największe pasma górskie państw.
- 6) Strefy krajobrazowe Ziemi - położenie, klimat, świat roślin i zwierząt, ich przystosowania do warunków życia, zajęcia ludności, znaczenie gospodarcze następujących stref: wilgotnego lasu równikowego, sawann, pustyni, stepu, tajgi, tundry, pustyni lodowych Arktyka i Antarktyda, krajobrazu śródziemnomorskiego i alpejskiego.
- 7) Królestwo roślin: mchy, paprotniki, rośliny nasienne: budowa, czynności życiowe, funkcje i modyfikacje liści, łodyg, korzenia, przystosowania do środowiska życia, zioła i rośliny trujące.
- 8) Królestwo grzybów: budowa i różnorodność, znaczenie grzybów dla przyrody i człowieka.
- 9) Przystosowanie zwierząt do życia w różnych środowiskach ich życia. Ochrona gatunkowa.
- 10) Zjawiska mechaniczne (ruch i jego prędkość, siły w przyrodzie, tarcie i opór powietrza).
- 11) Zjawiska elektryczne w przyrodzie (elektryczność statyczna, prąd elektryczny, jego źródła i przepływ w obwodzie, obwód elektryczny. Przewodniki i izolatory.
- 12) Zjawiska magnetyczne (właściwości magnesów i ich wzajemne oddziaływanie, pole magnetyczne Ziemi, działanie kompasu).
- 13) Zjawiska świetlne w przyrodzie ((prostoliniowe rozchodzenie się światła, odbicie, załamanie, rozpraszanie, rozszczepianie światła, barwy w przyrodzie, prędkość światła).
- 14) Zjawiska akustyczne (dźwięk jako fala, prędkość rozchodzenia się dźwięków w różnych ośrodkach, amplituda i częstotliwość dźwięku, ultradźwięki, infradźwięki).
- 15) Podróże i odkrycia geograficzne oraz ich znaczenie.
- 16) Odnawialne i nieodnawialne źródła energii.
- 17) Współpraca międzynarodowa w celu ochrony przyrody.

Poszerzenie treści podstawy programowej dotyczy następujących treści:

- 1) Określanie i odczytywanie położenia na Ziemi za pomocą współrzędnych geograficznych.
- 2) Różnice czasu na Ziemi - obliczanie czasu słonecznego, strefy czasowe.
- 1) Rozpoznawanie klimatów krajobrazów strefowych na podstawie wykresów klimatycznych, odczytywanie z wykresów wartości temperatury powietrza i opadów atmosferycznych.
- 2) Globalne problemy ekologiczne: kwaśne opady, dziura ozonowa, efekt cieplarniany, skażenie, powietrza wód i gleby.
- 3) Ograniczanie domowych wydatków poprzez oszczędność wody, energii elektrycznej i gazu.

W rozwiązywaniu zadań konkursowych z etapu wojewódzkiego uczeń powinien wykazać się następującymi umiejętnościami:

- 1) Wskazywanie zależności między ruchem obrotowym Ziemi a zmianą dnia i nocy oraz ruchem obiegowym a zmianą pór roku.
- 2) Opisywanie przebiegu wypraw odkrywczych Kolumba i Magellana i ich znaczenie.
- 3) Określanie położenia dowolnego punktu na kuli ziemskiej względem równika i południka zerowego.
- 4) Rozpoznawanie na mapie świata kontynentów, linii brzegowej, wyżyn, nizin, rzek, jezior, mórz, największych pasm górskich, państw, stref krajobrazowych.
- 5) Charakteryzowanie warunków geograficznych i przyrodniczych krajobrazów występujących na kuli ziemskiej.
- 6) Wpływu klimatu na życie ludzi.
- 7) Obliczanie prędkości, drogi i czasu. Posługiwanie się jednostkami prędkości i ich zamiana.
- 8) Opisywanie skutków przepływu prądu w domowych urządzeniach elektrycznych, stosowanie zasad bezpiecznego obchodzenia się z urządzeniami elektrycznymi.
- 9) Powstawanie wyładowań elektrycznych w przyrodzie i opisanie, jak zachować się podczas burzy.
- 10) Opisywanie właściwości magnesów, ich wzajemne oddziaływanie, a także

- oddziaływanie na różne substancje.
- 11) Znajomość prawnie chronionych obiektów i obszarów przyrodniczych.
 - 12) Określanie znaczenia osiągnięć człowieka dla rozwoju cywilizacyjnego.
 - 13) Wyjaśnianie pozytywnych i negatywnych skutków wpływu człowieka na środowisko.
 - 14) Rozumienie konieczności ochrony środowiska, by ocalić go dla przyszłych pokoleń.

WYKAZ LITERATURY OBOWIĄZUJĄCEJ UCZESTNIKÓW KONKURSU:

1. Podręczniki, zeszyty ćwiczeń do przyrody dla uczniów szkół podstawowych dopuszczone do użytku szkolnego przez ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania.
2. Atlasy do przyrody dla szkół podstawowych.
3. Kokurewicz Dorota *Ekologia, Atlas ilustrowany*, wyd. EUROPA, Wrocław 2009

Niezbędne wiadomości dotyczące zagadnień objętych zakresem konkursu uczestnicy mogą znaleźć w innej popularnej literaturze przyrodniczej oraz na stronach internetowych.

PRZYBORY SZKOLNE OBOWIĄZUJĄCE PODCZAS KONKURSU:

1. Długopis, ołówek, gumka.
2. Linijka z podziałką centymetrową/milimetrową.

Na konkurs nie wolno przynosić żadnych urządzeń telekomunikacyjnych.

(Rozporządzenie MEN z 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 30 sierpnia 2012 r. poz. 977).

**KONKURS JĘZYKA ANGIELSKIEGO
DLA UCZNIÓW SZKOŁY PODSTAWOWEJ z WOJEWÓDZTWA
PODKARPACKIEGO
W ROKU SZKOLNYM 2015/16**

Uczestnicy konkursu powinni wykazać się wiedzą i umiejętnościami obejmującymi i poszerzającymi treści podstawy programowej kształcenia ogólnego, w części dotyczącej przedmiotu języka angielskiego na II etapie edukacyjnym, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół – załącznik Nr 2 (Dz.U.2012.977 ze zm.).

- Cele szczegółowe konkursu:

1. Rozbudzanie wśród uczniów zainteresowania językiem angielskim oraz kulturą, historią i geografią krajów angielskiego obszaru językowego.
 2. Rozwijanie umiejętności pracy samodzielnej z wykorzystaniem różnorodnych źródeł i nośników informacji
 3. Motywowanie nauczycieli do poszukiwania skutecznych metod zindywidualizowanej pracy z uczniem ponadprzeciętnie uzdolnionym
 4. Stworzenie uczniom możliwości sprawdzenia się w rywalizacji w skali szkolnej oraz pozaszkolnej

III. Dopuszczone przyrządy i pomoce.

Nie przewiduje się możliwości używania dodatkowych przyrządów i pomocy.

IV. Rodzaj arkusza, typy zadań, uwagi

Uczestnicy rozwiązują test złożony z kilku typów zadań, np. dobieranie, test luk, zadania typu prawda/fałsz, krótka forma pisemna, itp. sprawdzające sprawności językowe, znajomość środków leksykalno-gramatycznych. Za test na każdym etapie można uzyskać maksymalnie 50 punktów.

V. Wymagania.

Konkurs sprawdza opanowanie wiadomości i umiejętności zawarte w podstawie programowej z języka angielskiego dla szkoły podstawowej z rozszerzeniem, w zależności od etapu do **poziomu A2+ - B1+** w sześciostopniowej skali poziomów biegłości zdefiniowanych przez Radę Europy.

- Etap szkolny

Konkurs na etapie szkolnym sprawdza opanowanie wiadomości i umiejętności zawarte w podstawie programowej z języka angielskiego dla szkoły podstawowej z rozszerzeniem do **poziomu A2+**

- Wiadomości i umiejętności

Uczestnicy wykazują się rozumieniem tekstu czytanego, znajomością środków leksykalno-gramatycznych, funkcji językowych oraz umiejętnością ich zrozumienia i zastosowania w zakresie poniższych tematów:

- 1) człowiek (np. dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, uczucia i emocje, zainteresowania);

- 2) dom (np. miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia, otoczenie);
- 3) szkoła (np. przedmioty nauczania, życie szkoły);
- 4) praca (np. popularne zawody i związane z nimi czynności, miejsce pracy);
- 5) życie rodzinne i towarzyskie (np. kalendarz, zegar, członkowie rodziny, koledzy, przyjaciele, czynności życia codziennego, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości);
- 6) żywienie (np. produkty spożywcze i ich klasyfikacja, posiłki i ich przygotowywanie, miejsca spożywania posiłków);
- 7) zakupy i usługi (np. rodzaje sklepów, towary, sprzedawanie i kupowanie);
- 8) podróżowanie i turystyka (np. środki transportu, orientacja w terenie, wycieczki, zwiedzanie);
- 9) kultura (np. święta i obrzędy, dziedziny kultury, media);
- 10) sport (np. dyscypliny sportu, sprzęt sportowy,);
- 11) zdrowie (np. higieniczny tryb życia, samopoczucie, choroby);
- 12) świat przyrody (np. pogoda, rośliny i zwierzęta, krajobraz);
- 13) życie społeczne (np. konflikty i problemy społeczne, przestępczość);
- 14) nauka i technika - nazwy części popularnych urządzeń elektronicznych
- 15) elementy wiedzy o krajach anglojęzycznych

Ponadto, zachowując poprawność ortograficzną, uczeń potrafi:

- zredagować email zawierający np. zaproszenie, prośbę o informację, opis przedmiotu/miejsca, itp.
- napisać pocztówkę z wakacji, krótką wiadomość np. o zagubionej rzeczy, prosty przepis kulinarny np. na ulubioną kanapkę)
- ułożyć dialog na temat życia codziennego
- wyrazić funkcje językowe np. prośbę, propozycję, akceptację, odmowę, zezwolenie, zakaz, opinię, etc.

c) Literatura;

- Obrazkowe słowniki tematyczne
- Matasek, M. *Gramatyka dla szkół podstawowych*, Handibooks
- McCarthy, M., O'Dell, F. *English Vocabulary in Use*, poziom Elementary CUP
- Vince, M., French, A., Sunderland, P. *Elementary Language Practice*. Macmillan
- Etap rejonowy

Konkurs na etapie rejonowym sprawdza opanowanie wiadomości i umiejętności zawarte w podstawie programowej z języka angielskiego dla szkoły podstawowej z rozszerzeniem do **poziomu A2+, z elementami B1**.

a) Wiadomości i umiejętności

Uczestnicy wykazują się rozumieniem tekstu czytanego oraz/lub słuchanego, znajomością środków leksykalno-gramatycznych, funkcji językowych oraz umiejętnością ich zrozumienia i zastosowania w zakresie tematów obowiązujących do etapu szkolnego, lecz prezentujących wyższy stopień trudności (**A2+, z elementami B1**).

Ponadto, zachowując pełną poprawność ortograficzną, uczeń potrafi napisać krótką formę pisemną, np. mail, list, fragment bloga, notatkę, w których:

- 1) opisz ludzi, przedmioty i miejsca
- 2) opisz czynności dnia codziennego;
- 3) przedstaw swoje upodobania, uczucia i preferencje

Dodatkowo, uczeń posiada podstawową wiedzę na temat następujących aspektów wiedzy o krajach anglojęzycznych:

- Nazewnictwo i insygnia – flagi, symbole
- Popularne tradycje i zwyczaje
- Geografia i ważniejsze atrakcje turystyczne
- Historia – ważniejsze wydarzenia
- Polityka – słynni królowie, prezydenci, instytucje

a) Literatura

Oprócz pozycji z poziomu szkolnego zalecana literatura obejmuje:

Barker C., *Boost Your Vocabulary 1-3*, Pearson

Murphy R., *English Grammar In Use*, Cambridge University Press

Redman S., *English Vocabulary in Use*, CUP, poziom Pre-Intermediate

Maguire, J. *Seasons and celebrations*, OUP

McDowall, *An Illustrated History of Britain*, Longman

Summers D., *Longman Dictionary of English Language and Culture*, Longman-Pearson Education

- Etap wojewódzki

Poziom etapu wojewódzkiego odpowiada **poziomowi A2/B1** w sześciostopniowej skali poziomów biegłości zdefiniowanych przez Radę Europy.

a) Wiadomości i umiejętności

Uczestnicy wykazują się rozumieniem tekstu czytanego i/lub słuchanego, znajomością środków leksykalno - gramatycznych, funkcji językowych oraz umiejętnością ich zrozumienia oraz zastosowania w zakresie tematów wymienionych w wymaganiach do etapu szkolnego oraz rejonowego, lecz prezentujących wyższy poziom trudności

Dodatkowo, oprócz zagadnień z etapu rejonowego, uczeń posiada podstawową wiedzę na temat następujących aspektów wiedzy o krajach anglojęzycznych:

- Sztuka: film, teatr, aktorzy, Oskary, muzycy
- Sport: dyscypliny, mistrzostwa, sportowcy
- Literatura: najślynniejsi pisarze
- Ciekawostki z życia codziennego

a) Literatura:

Oprócz pozycji z poziomu szkolnego i rejonowego, zalecana literatura obejmuje:
Redman S., *English Vocabulary in Use*, Cambridge University Press,
Seria *Timesaver*, Mary Glasgow

Przykładowe źródła internetowe:

<http://projectbritain.com/>

<http://learnenglish.britishcouncil.org/en>

<http://usinfo.pl/zoom/>

<http://alldownunder.com/index.html>

<http://www.ego4u.com/en/read-on/countries>

<http://www.anglik.net/discover.htm>

http://www.bugbog.com/english_speaking_countries/english_speaking_countries.html

http://www.woodlands-junior.kent.sch.uk/customs/questions/britain/england_facts.htm

<http://quickfacts.census.gov/qfd/index.html>

**KONKURS JĘZYKA ANGIELSKIEGO
DLA UCZNIÓW GIMNAZJUM z WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO
W ROKU SZKOLNYM 2015/16**

Uczestnicy konkursu powinni wykazać się wiedzą i umiejętnościami obejmującymi i poszerzającymi treści podstawy programowej kształcenia ogólnego, w części dotyczącej przedmiotu język angielski na III etapie edukacyjnym, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół – załącznik Nr 4 (Dz.U.2012.977 ze zm.).

- Cele szczegółowe konkursu
 - promowanie uczniów prezentujących wysoki poziom znajomości języka angielskiego i wiedzy o krajach anglojęzycznych
 - rozbudzanie zainteresowania językiem angielskim wśród uczniów
 - motywowanie uczniów do zdobywania wiedzy o krajach angielskiego obszaru językowego
 - stymulowanie rozwoju sprawności językowych oraz pogłębienie znajomości gramatyki, słownictwa i innych aspektów języka angielskiego
 - motywowanie nauczycieli do poszukiwania skutecznych metod zindywidualizowanej pracy z uczniem ponadprzeciętnie uzdolnionym
- Dopuszczone przyrządy i pomoce

Nie przewiduje się możliwości korzystania z dodatkowych przyrządów i pomocy.

VI. Rodzaj arkusza, typy zadań, uwagi

Uczestnicy rozwiązują test złożony z kilku typów zadań, np. dobieranie, test luk, zadania typu prawda/fałsz, krótka forma pisemna, itp. sprawdzające sprawności językowe, znajomość środków leksykalno-gramatycznych oraz wiedzę o krajach angielskiego obszaru językowego. Za test na każdym etapie można uzyskać maksymalnie 50 punktów.

VII. Wymagania:

1. Etap szkolny. Konkurs sprawdza opanowanie wiadomości i umiejętności zawarte w podstawie programowej i standardach wymagań egzaminacyjnych z języka angielskiego dla gimnazjum. Poziom etapu szkolnego odpowiada **poziomowi B1** w sześciostopniowej skali poziomów biegłości zdefiniowanych przez Radę Europy.

- Wiadomości i umiejętności:

Uczestnicy wykazują się rozumieniem tekstu czytanego, znajomością środków leksykalno-gramatycznych, funkcji językowych, wyrażeń idiomatycznych oraz umiejętnością ich zrozumienia i zastosowania w zakresie poniższych tematów:

1. Człowiek – np. dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, emocje i uczucia, zainteresowania,
2. Dom – np. jego położenie, rodzaj, pomieszczenia, wyposażenie,
3. Życie rodzinne i towarzyskie – np. członkowie rodziny, relacje towarzyskie, czynności życia codziennego, sposoby spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości,
4. Szkoła – np. przedmioty nauczania, wydarzenia z życia szkoły,

5. Praca – np. popularne zawody i ich specyfika, miejsca pracy,
6. Żywnienie – np. artykuły spożywcze i ich klasyfikacja, posiłki i ich przygotowanie, lokale gastronomiczne,
7. Zakupy i usługi – np. rodzaje sklepów i placówek handlowych, towary, sprzedawanie, kupowanie, reklama, korzystanie z usług, reklamacja,
8. Podróżowanie i turystyka – np. wycieczki, zwiedzanie, środki transportu, informacja turystyczna, orientacja w terenie,
9. Sport – np. dyscypliny sportu, obiekty i sprzęt sportowy, imprezy sportowe,
10. Zdrowie – np. zdrowy tryb życia, samopoczucie, dolegliwości, choroby i ich leczenie,
11. Nauka i technika – np. wynalazki, podstawowe urządzenia techniczne i korzystanie z nich, walory i zagrożenia
12. Świat przyrody – np. pogoda, flora i fauna, krajobraz, ochrona środowiska naturalnego,
13. Życie społeczne (np. konflikty i problemy społeczne, przestępczość, środki masowego przekazu),
14. Kultura – np. dziedziny kultury, twórcy i ich dzieła,
15. Elementy wiedzy o Wielkiej Brytanii (ważne wydarzenia historyczne, święta narodowe, kultura, tradycje, atrakcje turystyczne, geografia, sport) oraz o kraju ojczystym.

- Literatura

Clery M. *World Around; An Intercultural Journey Through English-Speaking Countries*, Helbling Languages,
 Fuchs M. and Bonner M. *Grammar Express*, Longman,
 Keddle J., S. Timesaver. *Customs and Lifestyle in The UK and Ireland*, Scholastic,
 Redman, S., Gairns, R. *Test Your English Vocabulary in Use Pre-intermediate and Intermediate*. Cambridge University Press,

Sheerin S., Seath J., White G. *Spotlight on Britain*, Oxford University Press,
 Vince, M. *Intermediate Language Practice*, Macmillan,
http://en.wikipedia.org/wiki/United_Kingdom.

2. Etap rejonowy. Poziom etapu rejonowego odpowiada **poziomowi B2**.

- Wiadomości i umiejętności

Uczestnicy wykazują się rozumieniem tekstu czytanego i/lub słuchanego, znajomością środków leksykalno-gramatycznych, funkcji językowych, wyrażen idiomatycznych oraz umiejętnością ich zrozumienia oraz zastosowania w zakresie tematów wymienionych w wymaganiach do etapu szkolnego na **poziomie B2**.

Ponadto, w **zakresie sprawności pisania** uczestnicy wykazują się umiejętnością formułowania zróżnicowanej pod względem morfosyntaktycznym i leksykalnym wypowiedzi pisemnej, np. e-maila, krótkiego listu, notatki, ogłoszenia, zaproszenia, opisu z zachowaniem zasad poprawnej pisowni i interpunkcji

Dodatkowo, uczestnicy posiadają elementy wiedzy o **Stanach Zjednoczonych** (ważne wydarzenia historyczne, święta narodowe, kultura, tradycje, atrakcje turystyczne, geografia, sport).

b) Literatura

Oprócz pozycji z poziomu szkolnego zalecana literatura obejmuje:

Vince, M. *First Certificate Language Practice*, Macmillan,
 Falk R. *Spotlight on the USA*; Oxford University Press,

Matasek, M. *Język angielski. Słownictwo – testy leksykalne poziom średniozaawansowany*.
Handybooks,
Oxford Guide to British and American Culture, Oxford University Press,
Watcyn-Jones, P. Farrell, M. *Test Your Vocabulary 3/4*, Penguin English Guides,
http://en.wikipedia.org/wiki/United_States.

3. Etap wojewódzki

- Wiadomości i umiejętności

Uczestnicy wykazują się rozumieniem tekstu czytanego i/lub słuchanego, znajomością środków leksykalno-gramatycznych, funkcji językowych, wyrażen idiomatycznych oraz umiejętnością ich zrozumienia oraz zastosowania w zakresie tematów wymienionych w wymaganiach do etapu szkolnego oraz rejonowego na **poziomie B2, z elementami C1**. Dodatkowo, uczestnicy posiadają elementy wiedzy o pozostałych, ważniejszych krajach angielskiego obszaru językowego, tj. **Australii, Kanadzie, Irlandii** (ważne wydarzenia historyczne, święta narodowe, kultura, tradycje, atrakcje turystyczne, geografia, sport).

b) Literatura

Oprócz pozycji z poziomu szkolnego i rejonowego zalecana literatura obejmuje:
McCarthy, M., O'Dell, F. *English Vocabulary in Use: Advanced*,
CUP,
Matasek, M. *Gramatyka angielska dla zaawansowanych*.
Handybooks.

**KONKURS BIOLOGICZNY DLA UCZNIÓW GIMNAZJUM
z WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO
W ROKU SZKOLNYM 2015 /2016**

Uczestnicy konkursu powinni wykazać się wiedzą i umiejętnościami obejmującymi i poszerzającymi treści podstawy programowej kształcenia ogólnego, w części dotyczącej przedmiotu biologia na III etapie edukacyjnym, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół – załącznik Nr 4 (Dz.U.2012.977 ze zm.).

XIII. Cele szczegółowe konkursu :

- rozbudowanie zainteresowania i dociekliwości poznawczej młodego człowieka w zakresie nauk biologicznych, tak, aby w przyszłości dalej z pasją kontynuował naukę biologii na kolejnych etapach kształcenia;
- kształtowanie twórczego myślenia prowadzącego do świadomego posługiwania się wiedzą biologiczną, również w praktycznych działaniach;
- wdrażanie uczniów do samokształcenia z wykorzystaniem ogólnodostępnej literatury oraz narzędzi multimedialnych;
- wspieranie oraz promowanie uczniów zdolnych, ambitnych, wykazujących wyjątkowe zainteresowanie naukami biologicznymi - uczniów z pasją.

XIV. Dopuszczone przyrządy i pomoce -----

XV. Rodzaj arkusza, typy zadań, uwagi

Arkusz będzie zawierał zadania, których ilość i trudność będzie dostosowana do etapu konkursu i czasu jego trwania. Przy numerze każdego zadania podana będzie maksymalna ilość punktów, którą uczeń może uzyskać za poprawne rozwiązanie. Zadania w arkuszu będą miały formę zamkniętą lub otwartą. W zadaniach zamkniętych, np. wyboru wielokrotnego, prawda/fałsz, na dobieranie uczeń wybiera jedną lub więcej z podanych opcji odpowiedzi, natomiast w zadaniach otwartych – uczeń tworzy odpowiedź samodzielnie. Wiele zadań będzie zawierało po kilka poleceń, do rozwiązania których niezbędna będzie umiejętność integrowania i wykorzystywania wiedzy z różnych dziedzin biologii.

IV. Wymagania:

1. ETAP SZKOLNY

JEDNOŚĆ I RÓŻNORODNOŚĆ ORGANIZMÓW.

WIADOMOŚCI:

1. Skład chemiczny organizmów:

- pierwiastki budujące ciała organizmów i ich rola;
- znaczenie wody i soli mineralnych dla funkcjonowania organizmów;
- organiczne związki chemiczne: białka, węglowodany, tłuszcze, kwasy nukleinowe, witaminy - znaczenie oraz skutki ich niedoboru.

2. Szczeble organizacji materii żywej:

- budowa i funkcjonowanie komórki, elementy budowy komórki i ich funkcje, porównanie budowy komórki bakterii, grzybów, roślin i zwierząt;
- przegląd tkanek roślinnych i zwierzęcych – budowa i pełnione funkcje;

- narządy i układy narządów.

3. Systematyka - współczesna klasyfikacja organizmów, zasady systemu klasyfikacji, jednostki taksonomiczne, podwójne nazewnictwo.

4. Wirusy i priony.

5. Charakterystyka pięciu królestw organizmów: bakterii, protistów, grzybów, roślin (mszaki, paprotniki, rośliny nagonasienne i rośliny okrytonasienne) i zwierząt (gąbki, parzydełkowce, płazińce, nicienie, pierścienice, stawonogi, mięczaki, ryby, płazy, gady, ptaki i ssaki):

- środowisko życia

- budowa morfologiczna i anatomiczna organizmów;

- czynności życiowe oraz kontrola i regulacja tych czynności u różnych grup organizmów (odżywianie, oddychanie, wydalanie, osmoregulacja, ruch, reakcje na bodźce, rozmnażanie, wzrost i rozwój)

- znaczenie w przyrodzie i gospodarce człowieka;

- przedstawiciele w/w grup organizmów;

- gatunki chronione.

6. Sposoby pełnienia tych samych funkcji życiowych przez różne grupy organizmów.

7. Przystosowania organizmów w budowie i przeprowadzanych czynnościach do warunków środowiska.

8. Warunki i przebieg procesów fotosyntezy i oddychania, wpływ czynników środowiskowych na te procesy.

UMIEJĘTNOŚCI:

1. Poprawne posługiwanie się terminologią biologiczną i interpretowanie pojęć biologicznych.

2. Analizowanie danych przedstawionych na wykresach, schematach, diagramach, wnioskowanie.

3. Wykorzystywanie wiedzy biologicznej do rozwiązywania zadań problemowych.

4. Planowanie doświadczeń biologicznych, określanie warunków doświadczenia, (próba kontrolna i próba badana), dokumentowanie wyników, analiza wyników, formułowanie wniosków.

5. Opisywanie, porządkowanie i rozpoznawanie organizmów.

6. Wymienianie cech umożliwiających zakwalifikowanie organizmu do odpowiedniej grupy.

7. Przedstawienie znaczenia różnych grup organizmów w środowisku i dla człowieka.

8. Identyfikowanie na rysunku, schemacie lub na podstawie opisu tkanek czy organów roślinnych i zwierzęcych.

9. Wyjaśnianie zjawisk i procesów biologicznych zachodzących w organizmach i w środowisku.

10. Interpretowanie zależności między budową i funkcją układów i narządów u organizmów żywych.

11. Interpretowanie zależności między środowiskiem życia organizmów a ich budową i funkcjonowaniem.

12. Wyjaśnianie procesu fotosyntezy i zależności tego procesu od czynników wewnętrznych i zewnętrznych, powiązanie go z samożywnością roślin.

13. Wyjaśnianie procesu oddychania tlenowego i fermentacji jako procesów dostarczających energię.

LITERATURA:

1. Zyta Sendecka, Elżbieta Szedzianis, Ewa Wierbiłowicz „**Vademecum. Egzamin gimnazjalny 2010. BIOLOGIA**”, wydawnictwo OPERON,

2. Barbara Żarnowska – „**Szkolny przewodnik BIOLOGIA**”, Wydawnictwo Szkolne PWN - Park Edukacja 2010,

3. Anna Mucha – „**Repetitorium gimnazjalisty – biologia**” (Gimnazjum na 5), wydawnictwo GREG 2012,
4. Renata Czubaj „**Vademecum gimnazjalisty. BIOLOGIA**”, wydawnictwo KRAM 2014,
5. Liga Ochrony Przyrody – strona internetowa: www.lop.org.pl (gatunki roślin i zwierząt pod ochroną).
6. Podręczniki i zeszyty ćwiczeń do biologii zatwierdzone przez MEN wydawnictw NOWA ERA , WSiP i OPERON

2. ETAP REJONOWY.

CZŁOWIEK – ANATOMIA , FIZJOLOGIA I HIGIENA.

DZIEDZICZENIE I ZMIENNOŚĆ ORGANIZMÓW ŻYWYCH.

Obowiązuje zakres wiadomości i umiejętności etapu szkolnego, a ponadto:

WIADOMOŚCI:

1. Stanowisko człowieka w przyrodzie – cechy wspólne ze zwierzętami oraz swoiste cechy ludzkie.
2. Budowa i funkcje życiowe człowieka:
 - budowa i rola tkanek budujących organizm człowieka;
 - narządy i układy narządów człowieka, ich budowa i pełnione przez nie funkcje;
 - współdziałanie poszczególnych układów narządów, integracja działania organizmu człowieka;
 - higiena i choroby wszystkich układów narządów;
 - odporność organizmu, mechanizmy odpowiedzi immunologicznej.
3. Zdrowie człowieka a środowisko:
 - zdrowie fizyczne, psychiczne i społeczne;
 - choroby cywilizacyjne i zakaźne, czynniki wywołujące te choroby;
 - znaczenie profilaktyki w zachowaniu zdrowia (zdrowy styl życia, żywność i żywienie, aktywność ruchowa, wpływ alkoholu, tytoniu narkotyków na nasze zdrowie);
4. Zasady udzielania pierwszej pomocy.
5. DNA – magazyn informacji genetycznej, replikacja kwasu DNA.
6. Kod genetyczny.
7. Proces biosyntezy białka (od genu do cechy).
8. Podziały komórkowe: mitozą i mejozą – przebieg i znaczenie.
9. Pierwsze prawo Mendla, szachownica genetyczna.
10. Chromosomowa teoria dziedziczenia Morgana, determinacja płci, sprzężenie genów, proces crossing – over.
11. Dziedziczenie cech sprzężonych z płcią.
12. Dziedziczenie grup krwi u człowieka.
13. Zmienność organizmów dziedziczna i niedziedziczna.

14. Mutacje genowe i chromosomowe, czynniki mutagenne.
15. Choroby genetyczne człowieka.
16. Procesy biotechnologiczne i inżynieria genetyczna.

UMIEJĘTNOŚCI:

1. Poprawne posługiwanie się terminologią biologiczną i interpretowanie pojęć biologicznych.
2. Analizowanie danych przedstawionych na wykresach, schematach, diagramach.
3. Wykorzystanie wiedzy biologicznej do rozwiązywania zadań problemowych.
4. Planowanie doświadczeń biologicznych, określanie warunków doświadczenia, (próba kontrolna i próba badana), dokumentowanie wyników, analiza wyników, formułowanie wniosków.
5. Wskazywanie na schematach narządów ciała człowieka, rozpoznawanie tkanek budujących te narządy.
6. Interpretowanie zależności między budową a funkcją narządów i układów.
7. Opisywanie czynności życiowych ze wskazaniem elementów budowy ciała człowieka biorących w nich udział.
8. Przedstawianie przyczyn chorób układów i narządów, oraz wskazywanie związku między trybem życia, sposobem odżywiania, rodzajem pracy a zapadalnością na choroby tych układów.
9. Uzasadnianie znaczenia zasad profilaktyki w zachowaniu zdrowia człowieka.
10. Wskazywanie na przyczyny zmienności organizmów rozmnażających się płciowo.
11. Opisywanie zmian zachodzących w jądrze i w komórce podczas mitozy i mejozy (z uwzględnieniem procesu crossing-over, powiązanie procesu mejozy z rozmnażaniem płciowym).
12. Przedstawianie znaczenia biologicznego mitozy i mejozy, rozróżnianie komórek haploidalnych i diploidalnych.
13. Przedstawianie sposobu zapisywania i odczytywania informacji genetycznej (kolejność nukleotydów w DNA, kod genetyczny).
14. Wyjaśnianie zależności między genem a cechą.
15. Przedstawianie dziedziczenia cech jednogenowych na gruncie teorii Mendla, posługując się podstawowymi pojęciami genetyki (fenotyp, genotyp, allel, homozygota, heterozygota, dominacja, recesywność).
16. Rozwiązywanie zadań genetycznych.
17. Wyjaśnianie mechanizmu dziedziczenia chorób, wykazywanie na podstawie krzyżówek alleli wystąpienia choroby dziedzicznej.
18. Opisywanie kierunków badań prowadzonych na materiale genetycznym oraz wskazywanie zagrożeń, jakie mogą się pojawić.
19. Wyjaśnianie praktycznego wykorzystania inżynierii genetycznej.

LITERATURA:

1. Atlas anatomiczny „**Tajemnice ciała**”, wydawnictwo NOWA ERA
2. Zyta Sendecka, Elżbieta Szedzianis, Ewa Wierbiłowicz „**Vademecum. Egzamin gimnazjalny 2010. BIOLOGIA**”, wydawnictwo OPERON,
3. Barbara Żarnowska – „**Szkolny przewodnik BIOLOGIA**”, Wydawnictwo Szkolne PWN - Park Edukacja 2010,
4. Anna Mucha – „**Repetitorium gimnazjalisty – biologia**” (Gimnazjum na 5), wydawnictwo GREG 2012,
5. Renata Czubaj „**Vademecum gimnazjalisty. BIOLOGIA**”, wydawnictwo KRAM 2014,
6. www.e-biotechnologia.pl (inżynieria genetyczna, zastosowanie w medycynie, terapia genowa, klonowanie, organizmy transgeniczne),
7. Podręczniki i zeszyty ćwiczeń do biologii zatwierdzone przez MEN wydawnictw NOWA ERA , WSiP i OPERON

3. ETAP WOJEWÓDZKI.

EKOLOGIA. CZŁOWIEK I ŚRODOWISKO.

EWOLUCJA ŻYCIA.

Obowiązuje zakres wiadomości i umiejętności etapu szkolnego i rejonowego, a ponadto:

WIADOMOŚCI.

1. Gatunek, populacja, cechy populacji.
2. Zakres tolerancji ekologicznej. Rośliny wskaźnikowe zanieczyszczeń wody, powietrza i gleby.
3. Wzajemne stosunki między populacjami w biocenozie.
4. Biocenoza, łańcuch i poziom troficzny, równowaga biocenotyczna.
5. Struktura i funkcjonowanie ekosystemu
6. Sukcesja ekologiczna.
7. Wykorzystanie wiedzy z zakresu ekologii w różnych dziedzinach życia człowieka.
8. Pozytywne i negatywne przejawy ingerencji człowieka w środowisku przyrodniczym i ich konsekwencje.
9. Zanieczyszczenia atmosfery, hydrosfery i litosfery (źródła, skutki, sposoby zmniejszania zanieczyszczeń, wpływ na zdrowie człowieka).
10. Formy ochrony przyrody (definicje, cele i zadania):
parki narodowe, parki krajobrazowe, rezerwaty przyrody, pomniki przyrody, obszary chronionego krajobrazu, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo – krajobrazowe, obszary NATURA 2000, rezerwaty biosfery.
11. Poglądy na ewolucję organizmów.
12. Ewolucja i jej źródła wiedzy o jej przebiegu, bezpośrednie i pośrednie dowody ewolucji.
13. Dobór naturalny i sztuczny.
14. Pochodzenie człowieka.

UMIEJĘTNOŚCI.

1. Poprawne posługiwanie się terminologią ekologiczną i interpretowanie pojęć biologicznych.
2. Analizowanie danych przedstawionych na wykresach, schematach, diagramach.
3. Wykorzystywanie wiedzy biologicznej do rozwiązywania zadań problemowych.
4. Planowanie doświadczeń biologicznych, określanie warunków doświadczenia, (próba kontrolna i próba badana), dokumentowanie wyników, analiza wyników, formułowanie wniosków.
5. Charakteryzowanie populacji oraz wzajemnych zależności między nimi.
6. Wyjaśnienie przepływu energii i obiegu materii w ekosystemie.
7. Dobieranie odpowiednich przykładów organizmów przy wyjaśnianiu pojęć i procesów zachodzących w ekosystemach lądowych i wodnych.
8. Ocenianie zmian zachodzących w środowisku przyrodniczym w wyniku oddziaływań człowieka i ich wpływu na jego jakość.
9. Uzasadnianie zależności między naturalnymi składnikami środowiska, człowiekiem i jego działalnością.
10. Wyjaśnienie pojęcia: ewolucja organizmów
11. Wyjaśnienie na odpowiednich przykładach na czym polega dobór naturalny

i sztuczny oraz podanie różnic między nimi.

LITERATURA:

1. Atlas anatomiczny „**Tajemnice ciała**”, wydawnictwo NOWA ERA
2. Zyta Sendeczka, Elżbieta Szędzianis, Ewa Wierbiłowicz „**Vademecum. Egzamin gimnazjalny 2010. BIOLOGIA**”, wydawnictwo OPERON,
3. Barbara Żarnowska – „**Szkolny przewodnik BIOLOGIA**”, Wydawnictwo Szkolne PWN - Park Edukacja 2010,
4. Anna Mucha – „**Repetitorium gimnazjalisty – biologia**” (Gimnazjum na 5), wydawnictwo GREG 2012,
5. Renata Czubaj „**Vademecum gimnazjalisty. BIOLOGIA**”, wydawnictwo KRAM 2014,
6. www.e-biotechnologia.pl (inżynieria genetyczna, zastosowanie w medycynie, terapia genowa, klonowanie, organizmy transgeniczne),
7. Liga Ochrony Przyrody – strona internetowa: www.lop.org.pl (gatunki roślin i zwierząt chronione, formy ochrony przyrody w Polsce),
8. Podręczniki i zeszyty ćwiczeń do biologii zatwierdzone przez MEN wydawnictw NOWA ERA , WSiP i OPERON

Wymieniona literatura jest dostępna w księgarniach stacjonarnych, jak również w księgarniach internetowych.

**KONKURS CHEMICZNY
DLA UCZNIÓW GIMNAZJUM z WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO
W ROKU SZKOLNYM 2015/2016**

Uczestnicy konkursu powinni wykazać się wiedzą i umiejętnościami obejmującymi i poszerzającymi treści podstawy programowej kształcenia ogólnego, w części dotyczącej przedmiotu CHEMIA na III etapie edukacyjnym, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół – załącznik Nr 4 (Dz.U.2012.977 ze zm.).

XVI. Cele szczegółowe konkursu.

- Rozbudzanie ciekawości poznawczej oraz twórczego działania uczniów. Rozwijanie zainteresowania chemią i innymi naukami przyrodniczymi.
- Poszerzenie wiedzy i umiejętności z chemii w odniesieniu do podstawy programowej.
- Rozwijanie u uczniów umiejętności wykorzystywania posiadanych wiadomości i umiejętności podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów.
- Rozwijanie umiejętności korzystania z różnorodnych źródeł. Doskonalenie umiejętności efektywnego uczenia się.
- Kształtowanie umiejętności współzawodnictwa, dążenia do osiągnięcia sukcesów.
- Motywowanie nauczycieli do podejmowania różnorodnych działań w zakresie pracy z uczniem zdolnym.
- Promowanie osiągnięć uczniów i ich nauczycieli.

XVII. Dopuszczone przyrządy i pomoce – tablica układu okresowego pierwiastków, tablica rozpuszczalności związków chemicznych, linijka, kalkulator prosty.

XVIII. Rodzaj arkusza, typy zadań, uwagi – arkusz konkursowy zawierać będzie zadania zamknięte typu: prawda – fałsz, na dobieranie oraz jednokrotnego i wielokrotnego wyboru. W arkuszu znajdują się również zadania otwarte rozszerzonej odpowiedzi, zawierające projektowanie doświadczeń chemicznych oraz zadania obliczeniowe, zadania krótkiej odpowiedzi oraz uzupełnianie luk.

XIX. Wymagania - etap szkolny

1. Znajomość, rozumienie zagadnień:

- a) budowa atomu, izotopy, promieniotwórczość naturalna i promieniotwórczość sztuczna;
- b) masa atomu, masa cząsteczki, masa atomowa, masa cząsteczkowa,
- c) wartościowość, wiązania chemiczne: kowalencyjne, kowalencyjne spolaryzowane, jonowe,
- d) prawo stałości składu, prawo zachowania masy,
- e) mieszaniny, sposoby rozdzielania składników,
- f) typy reakcji chemicznych, reakcje egzoenergetyczne i endoenergetyczne, reakcje utleniania i redukcji,
- g) środowisko naturalne – powietrze, woda, skorupa ziemska,

- h) roztwory właściwe, koloidy, rozpuszczalność, stężenie procentowe roztworu, odczyn, pH roztworu,
- i) właściwości, otrzymywanie, znaczenie najważniejszych tlenków, wodorotlenków, kwasów, soli (prostych, podwójnych i hydratów),
- j) aktywność metali i niemetali, interpretacja szeregu aktywności metali,
- k) reakcje przebiegające w roztworach wodnych (cząsteczkowe, jonowe i jonowe skrócone),
- l) właściwości fizyczne, chemiczne, najważniejsze związki wybranych pierwiastków (sód, potas, magnez, wapń, glin, cynk, żelazo, miedź, argon, wodór, tlen, azot, chlor, węgiel, krzem, fosfor, siarka),
- m) zasoby mineralne Ziemi,
- n) zagrożenie spowodowane niewłaściwym wykorzystaniem różnych związków nieorganicznych,
- o) surowce energetyczne (węgle kopalne, gaz ziemny, ropa naftowa),
- p) odmiany alotropowe węgla,
- q) wzory sumaryczne, strukturalne, półstrukturalne (grupowe) węglowodorów (alkanów, alkenów, alkinów), nazewnictwo węglowodorów (w tym izomerów); szeregi homologiczne alkanów, alkenów i alkinów.
- r) właściwości węglowodorów (w tym reakcje addycji, substytucji i eliminacji),
- s) reakcje polimeryzacji alkenów i ich pochodnych,

2. Najważniejsze umiejętności:

- a) odczytywanie i stosowanie informacji zawartych w układzie okresowym, tabeli rozpuszczalności, innych tabelach, wykresach, schematach,
- b) poprawny zapis wzorów chemicznych, równań reakcji chemicznych,
- c) konstruowanie schematów, rysunków, wykresów,
- d) opisywanie efektów energetycznych przemian,
- e) planowanie typowych eksperymentów chemicznych, opisywanie spostrzeżeń, formułowanie wniosków,
- f) przewidywanie, czy zachodzą reakcje chemiczne pomiędzy wybranymi substancjami chemicznymi,
- g) przewidywanie sposobów identyfikacji pierwiastków (np. O_2 , H_2 , Cl_2), tlenków (np. SO_2 , CO_2), wodorotlenków, kwasów, soli,
- h) wykorzystanie reakcji jonowych do identyfikacji jonów,
- i) planowanie sposobów rozróżnienia substancji chemicznych,
- j) wyjaśnianie zależności między budową cząsteczek, a właściwościami substancji,
- k) przewidywanie, czy dany związek należy do konkretnego szeregu homologicznego,
- l) znajomość sposobów identyfikacji węglowodorów, alkoholi mono- i polihydroksylowych
- m) projektowanie doświadczeń pozwalających rozróżnić podane związki,
- n) wskazywanie różnic we właściwościach roztworów właściwych, koloidów i zawiesin;
- o) przewidywanie właściwości fizycznych związków organicznych na podstawie znajomości liczby atomów węgla,
- p) wykonywanie obliczeń chemicznych związanych z:
 - liczbą cząstek elementarnych w atomie,
 - masą atomu, cząsteczki, masą atomową, cząsteczkową,
 - prawem stałości składu, prawem zachowania masy,
 - składem związków chemicznych i mieszanin,
 - stechiometrią równań reakcji,
 - stężeniem procentowym roztworów, rozpuszczalnością ciał stałych i gazów w wodzie,
 - zamianą jednostek
 - stechiometrią równań reakcji dotyczących węglowodorów

Literatura:

1. Teresa Kulawik, Maria Litwin, Szarota Styka–Wlazło: „Zbiór dla gimnazjum. Chemia w zadaniach i przykładach”, Warszawa, Nowa Era 2008;
2. M. Koszmider, J. Sygniewicz: „Chemia. Zbiór zadań” Warszawa, WSiP 2002;
3. Gabriela Ciszak, Renata Mikołajczyk: „Zbiór zadań z chemii dla uczniów gimnazjum 1-3”, Warszawa, Nowa Era 2005;
4. Józef Głowacki, Tomasz Szrama: „Zbiór zadań z chemii dla gimnazjum”, Warszawa, WSiP 2003;
5. Maria Koszmider: „Zbiór zadań podstawowych”, Warszawa, Oficyna Edukacyjna Krzysztof Pazdro 1999;
6. Krzysztof Pazdro, Maria Koszmider: „Zadania od łatwych do trudnych”, Warszawa, Oficyna Edukacyjna Krzysztof Pazdro 1999;
7. Jadwiga Sobczak, Krzysztof M. Pazdro, Zofia Dobkowska „Chemia – Słownik szkolny”, Warszawa, WSiP 1993.

Wymagania - etap rejonowy

1. Znajomość, rozumienie zagadnień:

- a) budowa atomu, izotopy, promieniotwórczość naturalna,
- b) masa atomu, masa cząsteczki, masa atomowa, masa cząsteczkowa,
- c) wartościowość, wiązania chemiczne: kowalencyjne, kowalencyjne spolaryzowane, jonowe,
- d) prawo stałości składu, prawo zachowania masy,
- e) mieszaniny, sposoby rozdzielania składników,
- f) typy reakcji chemicznych, reakcje egzoenergetyczne i endoenergetyczne, reakcje utleniania i redukcji,
- g) środowisko naturalne – powietrze, woda, skorupa ziemska,
- h) roztwory właściwe, koloidy, rozpuszczalność, stężenie procentowe roztworu, odczyn, pH roztworu,
- i) właściwości, otrzymywanie, znaczenie najważniejszych tlenków, wodorotlenków, kwasów, soli (prostych, podwójnych i hydratów),
- j) aktywność metali i niemetalu, interpretacja szeregu aktywności metali,
- k) reakcje przebiegające w roztworach wodnych (cząsteczkowe, jonowe i jonowe skrócone),
- l) właściwości fizyczne, chemiczne, najważniejsze związki wybranych pierwiastków (sód, potas, magnez, wapń, glin, cynk, żelazo, miedź, argon, wodór, tlen, azot, chlor, węgiel, krzem, fosfor, siarka),
- m) zasoby mineralne Ziemi,
- n) zagrożenie spowodowane niewłaściwym wykorzystaniem różnych związków nieorganicznych,
- o) surowce energetyczne (węgle kopalne, gaz ziemny, ropa naftowa),
- p) odmiany alotropowe węgla,
- q) wzory sumaryczne, strukturalne, półstrukturalne (grupowe) węglowodorów (alkanów, alkenów, alkinów), nazewnictwo węglowodorów (w tym izomerów); szeregi homologiczne alkanów, alkenów i alkinów.
- r) właściwości węglowodorów (w tym reakcje addycji, substytucji i eliminacji),
- s) reakcje polimeryzacji alkenów i ich pochodnych,
- t) wzory, nazwy, otrzymywanie i właściwości alkoholi,
- u) zastosowanie węglowodorów, alkoholi,
- v) zagrożenia powodowane niewłaściwym wykorzystaniem węglowodorów i alkoholi.

3. Najważniejsze umiejętności:

- a) odczytywanie i stosowanie informacji zawartych w układzie okresowym, tabeli rozpuszczalności, innych tabelach, wykresach, schematach,
- b) poprawny zapis wzorów chemicznych, równań reakcji chemicznych,
- c) konstruowanie schematów, rysunków, wykresów,

- d) opisywanie efektów energetycznych przemian,
- e) planowanie typowych eksperymentów chemicznych, opisywanie spostrzeżeń, formułowanie wniosków,
- f) przewidywanie, czy zachodzą reakcje chemiczne pomiędzy wybranymi substancjami chemicznymi,
- g) przewidywanie sposobów identyfikacji pierwiastków (np. O₂, H₂, Cl₂), tlenków (np. SO₂, CO₂), wodorotlenków, kwasów, soli,
- h) wykorzystanie reakcji jonowych do identyfikacji jonów,
- i) planowanie sposobów rozróżnienia substancji chemicznych,
- j) wyjaśnianie zależności między budową cząsteczek, a właściwościami substancji,
- k) przewidywanie, czy dany związek należy do konkretnego szeregu homologicznego,
- l) znajomość sposobów identyfikacji węglowodorów, alkoholi mono- i polihydroksylowych
- m) projektowanie doświadczeń pozwalających rozróżnić podane związki,
- n) wskazywanie różnic we właściwościach roztworów właściwych, koloidów i zawiesin;
- o) przewidywanie właściwości fizycznych związków organicznych na podstawie znajomości liczby atomów węgla,
- p) wykonywanie obliczeń chemicznych związanych z:
 - liczbą cząstek elementarnych w atomie,
 - masą atomu, cząsteczki, masą atomową, cząsteczkową,
 - prawem stałości składu, prawem zachowania masy,
 - wyprowadzaniem wzorów związków chemicznych (nieorganicznych i organicznych) na podstawie ich składu procentowego oraz analizy spalinowej,
 - składem związków chemicznych i mieszanin,
 - stechiometrią równań reakcji,
 - stężeniem procentowym roztworów, rozpuszczaniem i stężeniem procentowym hydratów, rozpuszczalnością ciał stałych i gazów w wodzie,
 - zamianą jednostek
 - stechiometrią równań reakcji dotyczących węglowodorów i alkoholi,
 - molem i masą molową.

Literatura

1. Teresa Kulawik, Maria Litwin, Szarota Styka–Wlazole: „Zbiór dla gimnazjum. Chemia w zadaniach i przykładach”, Warszawa, Nowa Era 2008;
2. M. Koszmider, J. Sygniewicz: „Chemia. Zbiór zadań” Warszawa, WSiP 2002;
3. Gabriela Ciszak, Renata Mikołajczyk: „Zbiór zadań z chemii dla uczniów gimnazjum 1-3”, Warszawa, Nowa Era 2005;
4. Józef Głowacki, Tomasz Szrama: „Zbiór zadań z chemii dla gimnazjum”, Warszawa, WSiP 2003;
5. Maria Koszmider: „Zbiór zadań podstawowych”, Warszawa, Oficyna Edukacyjna Krzysztof Pazdro 1999;
6. Krzysztof Pazdro, Maria Koszmider: „Zadania od łatwych do trudnych”, Warszawa, Oficyna Edukacyjna Krzysztof Pazdro 1999;
7. Jadwiga Sobczak, Krzysztof M. Pazdro, Zofia Dobkowska „Chemia – Słownik szkolny”, Warszawa, WSiP 1993.

Wymagania - etap wojewódzki

2. Znajomość, rozumienie zagadnień:

- a) budowa atomu, izotopy, promieniotwórczość naturalna,

- b) masa atomu, masa cząsteczki, masa atomowa, masa cząsteczkowa,
- c) wartościowość, wiązania chemiczne: kowalencyjne, kowalencyjne spolaryzowane, jonowe,
- d) prawo stałości składu, prawo zachowania masy,
- e) mieszaniny, sposoby rozdzielania składników,
- f) typy reakcji chemicznych, reakcje egzoenergetyczne i endoenergetyczne, reakcje utleniania i redukcji,
- g) środowisko naturalne – powietrze, woda, skorupa ziemska,
- h) roztwory właściwe, koloidy, rozpuszczalność, stężenie procentowe roztworu, odczyn, pH roztworu,
- i) właściwości, otrzymywanie, znaczenie najważniejszych tlenków, wodorotlenków, kwasów, soli (prostych, podwójnych i hydratów),
- j) aktywność metali i niemetałów, interpretacja szeregu aktywności metali,
- k) reakcje przebiegające w roztworach wodnych (cząsteczkowe, jonowe i jonowe skrócone),
- l) właściwości fizyczne, chemiczne, najważniejsze związki wybranych pierwiastków (sód, potas, magnez, wapń, glin, cynk, żelazo, miedź, argon, wodór, tlen, azot, chlor, węgiel, krzem, fosfor, siarka),
- m) zasoby mineralne Ziemi,
- n) zagrożenie spowodowane niewłaściwym wykorzystaniem różnych związków nieorganicznych,
- o) surowce energetyczne (węgle kopalne, gaz ziemny, ropa naftowa),
- p) odmiany alotropowe węgla,
- q) wzory sumaryczne, strukturalne, półstrukturalne (grupowe) węglowodorów (alkanów, alkenów, alkinów), nazewnictwo węglowodorów (w tym izomerów); szeregi homologiczne alkanów, alkenów i alkinów.
- r) właściwości węglowodorów (w tym reakcje addycji, substytucji i eliminacji),
- s) reakcje polimeryzacji alkenów i ich pochodnych,
- t) wzory, nazwy, otrzymywanie i właściwości alkoholi,
- u) zastosowanie węglowodorów, alkoholi,
- v) zagrożenia powodowane niewłaściwym wykorzystaniem węglowodorów i alkoholi.
- w) moc elektrolitów, stopień dysocjacji, odczyn wodnych roztworów soli (hydroliza soli),
- x) elektronowa interpretacja reakcji utleniania-redukcji, znajomość pojęć: stopień utlenienia, utleniacz, reduktor, utlenianie, redukcja;
- y) wzory, nazwy, właściwości aldehydów, ketonów, kwasów, estrów, amin, cukrów, białek,
- z) rzędowość atomów węgla, rzędowość alkoholi i amin
- aa)** izomeria konstytucyjna (szkieletowa, położenia podstawnika i położenia wiązania wielokrotnego)
- bb)** zastosowanie kwasów karboksylowych i ich soli (w tym mydeł), estrów (w tym tłuszczów), cukrów, białek,
- cc)** zagrożenia powodowane niewłaściwym wykorzystaniem powyższych rodzajów związków organicznych,
- dd)** znaczenie tłuszczów, cukrów, białek dla organizmu człowieka, zasady racjonalnego odżywiania się.

4. Najważniejsze umiejętności:

- a) odczytywanie i stosowanie informacji zawartych w układzie okresowym, tabeli rozpuszczalności, innych tabelach, wykresach, schematach,
- b) poprawny zapis wzorów chemicznych, równań reakcji chemicznych,
- c) konstruowanie schematów, rysunków, wykresów,
- d) opisywanie efektów energetycznych przemian,
- e) planowanie typowych eksperymentów chemicznych, opisywanie spostrzeżeń, formułowanie wniosków,
- f) przewidywanie, czy zachodzą reakcje chemiczne pomiędzy wybranymi substancjami chemicznymi,

- g) przewidywanie sposobów identyfikacji pierwiastków (np. O₂, H₂, Cl₂), tlenków (np. SO₂, CO₂), wodorotlenków, kwasów, soli,
- h) wykorzystanie reakcji jonowych do identyfikacji jonów,
- i) planowanie sposobów rozróżnienia substancji chemicznych,
- j) wyjaśnianie zależności między budową cząsteczek, a właściwościami substancji,
- k) przewidywanie, czy dany związek należy do konkretnego szeregu homologicznego,
- l) znajomość sposobów identyfikacji węglowodorów, alkoholi mono- i polihydroksylowych
- m) projektowanie doświadczeń pozwalających rozróżnić podane związki organiczne i nieorganiczne,
- n) wskazywanie różnic we właściwościach roztworów właściwych, koloidów i zawiesin;
- o) przewidywanie właściwości fizycznych związków organicznych na podstawie znajomości liczby atomów węgla,
- p) wykonywanie obliczeń chemicznych związanych z:
- liczbą cząstek elementarnych w atomie,
 - masą atomu, cząsteczki, masą atomową, cząsteczkową,
 - prawem stałości składu, prawem zachowania masy,
 - składem związków chemicznych i mieszanin,
 - stechiometrią równań reakcji,
 - stężeniem procentowym roztworów, rozpuszczalnością ciał stałych i gazów w wodzie,
 - zamianą jednostek
 - stechiometrią równań reakcji dotyczących węglowodorów i alkoholi,
 - molem i masą molową,
 - stopniem dysocjacji,
 - stechiometrią równań reakcji dotyczących różnych związków organicznych,
 - objętością molową gazów,
 - stężeniem molowym roztworów.
- q) planowanie eksperymentów dotyczących identyfikacji i rozróżnianiu substancji organicznych, opisywanie spostrzeżeń, formułowanie wniosków,
- r) określanie mocy elektrolitu na podstawie wartości stopnia dysocjacji,
- s) przewidywanie i uzasadnianie jonowymi równaniami reakcji odczynu roztworów soli,
- t) bilansowanie równań reakcji utleniania-redukcji (w formie cząsteczkowej i jonowej),
- u) planowanie i opisywanie doświadczeń pozwalających porównać aktywność chemiczną metali i fluorowców,
- v) znajomość sposobów otrzymywania wybranych substancji, np. aldehydów, ketonów, soli kwasów organicznych, estrów,
- w) przewidywanie właściwości chemicznych substancji na podstawie znajomości grupy funkcyjnej obecnej we wzorze związku,
- x) rysowanie wzorów strukturalnych i półstrukturalnych izomerów konstytucyjnych węglowodorów i ich prostych fluorowcopochodnych, aldehydów i ketonów, kwasów karboksylowych i estrów oraz związków wielofunkcyjnych: aminokwasów, monosacharydów,

Literatura:

1. Teresa Kulawik, Maria Litwin, Szarota Styka–Wlazło: „Zbiór dla gimnazjum. Chemia w zadaniach i przykładach”, Warszawa, Nowa Era 2008;
2. M. Koszmider, J. Sygniewicz: „Chemia. Zbiór zadań” Warszawa, WSiP 2002;
3. Gabriela Ciszak, Renata Mikołajczyk: „Zbiór zadań z chemii dla uczniów gimnazjum 1-3”, Warszawa, Nowa Era 2005;
4. Józef Głowacki, Tomasz Szrama: „Zbiór zadań z chemii dla gimnazjum”, Warszawa, WSiP 2003;

5. Maria Koszmider: „Zbiór zadań podstawowych”, Warszawa, Oficyna Edukacyjna Krzysztof Pazdro 1999;
6. Krzysztof Pazdro, Maria Koszmider: „Zadania od łatwych do trudnych”, Warszawa, Oficyna Edukacyjna Krzysztof Pazdro 1999;
7. Jadwiga Sobczak, Krzysztof M. Pazdro, Zofia Dobkowska „Chemica – Słownik szkolny”, Warszawa, WSiP 1993.
8. M. Poźniczek, Z. Kluz, M. Knap, A. Kuliga, E. Odrowąż, Wybieram chemię. Zbiór zadań dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych – z wyjątkiem rozdziału 1.4 – elementy chemii ogólnej, w rozdziale 1.5 – budowa atomów i cząsteczek należy pominąć elementy chemii kwantowej, w rozdziale 1.8 – węglowodory należy pominąć zadania związane z arenami oraz izomerią geometryczną *cis – trans*,

**KONKURS FIZYCZNY
DLA UCZNIÓW GIMNAZJUM z WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO
W ROKU SZKOLNYM 2015/2016**

Uczestnicy Konkursu powinni wykazać się wiedzą i umiejętnościami obejmującymi i poszerzającymi treści podstawy programowej kształcenia ogólnego, w części dotyczącej przedmiotu fizyka na III etapie edukacyjnym, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół – załącznik Nr 4 (Dz.U.2012.977 ze zm.).

XX. Cele szczegółowe Konkursu Fizycznego

1. Rozwijanie zainteresowań związanych z fizyką, rozbudzanie ciekawości poznawczej uczniów
2. Rozbudzanie twórczego działania uczniów, kształtowanie samodzielności w zdobywaniu i rozszerzaniu wiedzy fizycznej z różnych źródeł informacji
3. Rozwijanie u uczniów umiejętności wykorzystywania posiadanych wiadomości do rozwiązywania zadań i problemów oraz planowania i opisu doświadczeń
4. Wyłanianie talentów, promowanie osiągnięć uczniów, nauczycieli i szkół biorących udział w konkursie

XXI. Dopuszczone przyrządy i pomoce

Na każdym etapie Konkursu uczeń:

- ma prawo korzystać z kalkulatora, który posiada cztery podstawowe działania matematyczne (dodawanie, odejmowanie, mnożenie, dzielenie) oraz pierwiastkowanie
- powinien dysponować przyrządami geometrycznymi (linijka, ekierka, kątomierz, cyrkiel)

XXII. Rodzaj arkusza, typy zadań, uwagi

Arkusze zadań konkursowych zawierać będą opisowe zadania doświadczalne, zadania problemowe wymagające testowania hipotez, testy rozumowania naukowego, zadania obliczeniowe i graficzne. Zadania otwarte o strukturze złożonej mogą składać się z kilku podpunktów. Testy o różnym stopniu trudności (za 1 i 2 punkty) mogą być jednokrotnego lub wielokrotnego wyboru.

XXIII. Wymagania

Temat przewodni: Prawa i zasady fizyki

- Na wszystkich etapach Konkursu uczeń powinien wykazać się umiejętnościami:
- opisywania i wyjaśniania zjawisk fizycznych, przewidywania ich dalszego przebiegu na podstawie praw i zasad fizycznych
 - stosowania pojęć fizycznych, sprawnego wykonywania obliczeń i działań na jednostkach
 - odczytywania i interpretowania informacji przedstawionych w różnych formach (tabela, wykres, tekst, rysunek, schemat), odkrywania prawidłowości w nich występujących
 - przeprowadzania prostych rozumowań i podawania uzasadniających argumentów
 - analizowania otrzymanych wyników, oceny ich realności

7. Etap szkolny

Na etapie szkolnym obowiązują treści podstawy programowej (wymagania szczegółowe, wymagania przekrojowe i doświadczalne) dotyczące działów: Ruch prostoliniowy i siły, Energia, Właściwości materii

Wiadomości i umiejętności (wraz z zagadnieniami poszerzającymi treści podstawy programowej)

- zjawiska, pojęcia i wielkości fizyczne związane z ruchem (układ odniesienia, tor, droga i przemieszczenie, średnia wartość prędkości, prędkość chwilowa, przyspieszenie, jednostki i ich zamiana)
- porównywanie wartości prędkości wyrażonych w różnych jednostkach
- ruch jednostajny prostoliniowy (wykresy zależności drogi i prędkości od czasu oraz wzory na prędkość i drogę)
- względność ruchu, prędkość względna, opis ruchu w różnych układach odniesienia, obliczanie wartości prędkości względnej poruszających się obiektów
- ruch jednostajnie zmienny z prędkością początkową, wzory na przyspieszenie, prędkość chwilową i drogę
- wykresy zależności przyspieszenia, prędkości i drogi od czasu
- stosunek dróg przebytych *po upływie* i *w kolejnych* sekundach ruchu
- obliczanie dróg przebytych po upływie i w czasie kolejnych sekund z wykresu $v(t)$ albo z zależności Galileusza
- obliczanie przemieszczenia, wartości sił wypadkowych i prędkości z wykorzystaniem działań na wektorach i twierdzenia Pitagorasa
- odczytywanie wielkości z wykresów, korzystanie ze wzorów geometrycznych oraz algebraicznych do obliczeń drogi i średniej wartości prędkości
- rozróżnianie średniej wartości prędkości i wartości prędkości średniej
- wykorzystanie wykresów zależności $s(t)$, $v(t)$, $a(t)$ do obliczeń różnych innych wielkości fizycznych (np. siły, pędu, energii kinetycznej)
- układanie równań kinematycznych odpowiednich do opisu danego ruchu
- opis ruchu na podstawie podanego wykresu lub tabeli
- sporządzanie wykresów zależności pewnej wielkości kinematycznej od czasu (np. $s(t)$) na podstawie znajomości wykresów innych wielkości kinematycznych (np. $v(t)$)
- siła tarcia, tarcie statyczne i tarcie kinetyczne, współczynniki tarcia
- ruch jednostajnie opóźniony pod wpływem siły tarcia
- siła oporu powietrza, spadanie ciał w próżni i w powietrzu, prędkość graniczna
- ruch jednostajny po okręgu, prędkość liniowa, okres obiegu, częstotliwość, siła dośrodkowa, (wzory: $v = \frac{2\pi \cdot r}{T}$, $F = \frac{mv^2}{r}$, $f = \frac{1}{T}$ i jednostki)
- gęstość substancji, ciśnienie atmosferyczne i hydrostatyczne, warunek równowagi cieczy w naczyniach połączonych, prawo Pascala
- obliczanie gęstości lub wysokości słupa cieczy z warunku równowagi cieczy w naczyniach połączonych
- zastosowania prawa Pascala, obliczanie wartości sił i pól powierzchni tłoków prasy hydraulicznej
- siła wyporu, prawo Archimedesesa, warunki pływania ciał, zastosowania prawa Archimedesesa
- rozwiązywanie zadań dotyczących warunków pływania ciał (szczególnie w sytuacji ciał pływających - częściowo zanurzonych)
- zasady dynamiki Newtona, układy inercjalne i nieinercjalne, siła bezwładności
- II zasada dynamiki w postaci $a = \frac{F}{m}$ i w postaci uogólnionej $F = \frac{\Delta p}{\Delta t}$,
- niedociążenie, przeciążenie, nieważkość
- rozwiązywanie zadań dotyczących zasad dynamiki Newtona
- praca mechaniczna i moc, związek mocy mechanicznej z prędkością ($P = F \cdot v$)
- energia kinetyczna, energia potencjalna grawitacji, zasada zachowania energii mechanicznej
- energia potencjalna sprężystości, znajomość wzoru $E_s = \frac{kx^2}{2}$
- określanie zmiany energii sprężystości na podstawie zmian wydłużenia

- obliczanie pracy z uwzględnieniem wzoru na siłę tarcia
- obliczanie pracy w sytuacji, gdy siła działa skośnie do przesunięcia
- obliczanie pracy siły zależnej liniowo od przemieszczenia (ze średniej $F_{sr} = \frac{0+F}{2}$ lub z wykresu $F(r)$)
- rozwiązywanie zadań z wykorzystaniem zasady zachowania energii mechanicznej
- pęd, zasada zachowania pędu na przykładzie zjawiska odrzutu, zderzeń sprężystych i niesprężystych
- analiza zjawiska odrzutu oraz zderzeń sprężystych i niesprężystych (w prostych przypadkach), obliczanie wartości pędów, prędkości i mas ciał zderzających się

8. Etap rejonowy

Na etapie rejonowym obowiązuje zakres wiadomości i umiejętności etapu szkolnego oraz treści podstawy programowej dotyczącej działów: Elektryczność, Magnetyzm

Wiadomości i umiejętności (wraz z zagadnieniami poszerzającymi treści podstawy programowej)

- rozszerzalność cieplna ciał stałych, cieczy i gazów, termometry i skale temperatury
- przemiany energetyczne z uwzględnieniem zmian energii wewnętrznej. I zasada termodynamiki
- sprawność maszyn i urządzeń
- bilans cieplny, znajomość wzoru $Q = cm \Delta T$, ciepło właściwe
- układanie bilansu cieplnego do opisanych w zadaniu przemian energetycznych
- wskazywanie sposobów przekazywania ciepła (przewodnictwo, konwekcja i promieniowanie) w podanych przykładach
- odróżnianie przewodników ciepła i izolatorów
- zmiany stanów skupienia, ciepło przemiany, wykresy zależności $T(t)$, $Q(t)$, $T(Q)$
- obliczanie energii mechanicznej wystarczającej do dokonania się przemiany cieplnej (np. stopienia danej masy ciała)
- maszyny proste (dźwignie, bloczki i równia pochyła)
- sposoby elektryzowania ciał, ładunek elektryczny i jego jednostka
- prawo Coulomba, zasada zachowania ładunku, rozwiązywanie ilościowych i jakościowych problemów z elektrostatyki
- obwody elektryczne, napięcie elektryczne, natężenie prądu, I i II prawo Kirchhoffa w wersji uproszczonej, prawo Ohma dla odcinka obwodu, materiałowe prawo Ohma
- praca i moc prądu elektrycznego, związek mocy z oporem, z napięciem lub natężeniem prądu, przemiany energii elektrycznej w inne rodzaje energii np. w energię cieplną, w energię mechaniczną
- szeregowe, równoległe i mieszane łączenie oporów, znajomość wzorów na opór zastępczy
- zależność oporu elektrycznego przewodnika od temperatury
- rozwiązywanie zadań obliczeniowych i problemowych z prądu elektrycznego, obliczanie natężeń prądu, napięć, oporu zastępczego, mocy i pracy prądu elektrycznego
- magnesy, pole magnetyczne Ziemi
- pole magnetyczne wokół przewodników z prądem, doświadczenie Oersteda
- pole magnetyczne przewodnika kołowego i zwojnicy
- indukcja magnetyczna B wraz z jednostką
- umiejętność stosowania wzorów na indukcję magnetyczną (przewodnik prostoliniowy, przewodnik kołowy, zwojnica)
- siła elektrodynamiczna, jej cechy i zastosowania, wzór na siłę elektrodynamiczną
- określanie kierunku i zwrotu siły elektrodynamicznej, dokonywanie obliczeń jednej wielkości przy znanych pozostałych ze wzoru $F = B \cdot I \cdot l$
- prąd indukcyjny i sposoby jego wzbudzenia, reguła Lenza
- zasada działania transformatora, zastosowania, przekładnia

- obliczanie napięć i natężeń prądu na uzwojeniach transformatora z wykorzystaniem wzorów na moc idealnego transformatora i przekładnię, zamiana energii elektrycznej w ciepłą

9. Etap wojewódzki

Na etapie wojewódzkim obowiązuje zakres wiadomości i umiejętności z etapów szkolnego i rejonowego oraz treści podstawy programowej z działów: Ruch drgający i fale, Fale elektromagnetyczne i optyka

Wiadomości i umiejętności (wraz z zagadnieniami poszerzającymi podstawę programową o treści z grawitacji i fizyki jądrowej)

- wykres zależności wychylenia od czasu w ruchu drgającym, wzory na okres drgań wahadła matematycznego i sprężynowego, rezonans mechaniczny
- zjawiska falowe, wielkości opisujące fale, znajomość wzoru $v = \lambda f$, akustyka – infradźwięki, ultradźwięki, echo, pogłos, rezonans akustyczny, prędkość dźwięku w różnych ośrodkach
- rozwiązywanie zadań ilościowych i jakościowych z zakresu ruchu drgającego i falowego
- rodzaje fal elektromagnetycznych i przykłady ich zastosowania
- prawa odbicia i załamania światła, współczynnik załamania, prędkość światła w różnych ośrodkach przezroczystych
- równania zwierciadła i soczewki, powiększenie, zdolność zbierająca, dioptria
- wady wzroku, rola soczewek w ich korygowaniu
- konstrukcje obrazów w zwierciadłach sferycznych wklęsłych i w soczewkach
- cechy obrazów otrzymywanych za pomocą zwierciadeł i soczewek
- rozwiązywanie zadań z wykorzystaniem odpowiednich wzorów na powiększenie, ogniskową lub zdolność skupiającą
- płytką równoległościenną i pryzmat, zjawisko rozszczepienia światła
- prawo powszechnego ciężenia, wzór na siłę grawitacji
- I i II prędkość kosmiczna
- odległości w astronomii: jednostka astronomiczna, rok świetlny, parsek
- Układ Słoneczny, obiekty w kosmosie: (planety, komety, meteoryty, meteory, planetoidy), prawa ruchu planet
- Budowa atomu i jądra atomowego, nukleony, podstawowe nazwy i oznaczenia (liczby A , Z , N , symbole jąder atomowych), niedobór (deficyt) masy, ładunek elektryczny jądra atomowego, kwarki
- niepewność pomiaru prostego oraz niepewność pomiaru złożonego (suma, różnica, iloczyn oraz iloraz dwóch wielkości fizycznych, metoda najmniej korzystnego przypadku)
- oszacowanie niepewności pomiaru metodą najmniej korzystnego przypadku

Literatura:

1. M. Chyla, K. Chyla, „Zbiór prostych zadań z fizyki dla uczniów gimnazjum”, Wyd. DEBIT, Bielsko-Biała 2000
2. W. Kulpa, A. Trzeciak, *Fizyka dla gimnazjum. Zbiór zadań część 1 i 2*, ŻAK Wydawnictwo Edukacyjne, W-wa 2010
3. A. Kurowski, J. Niemiec, „Fizyka w prostych zadaniach – zbiór zadań dla gimnazjum”, Zamkor, Kraków 2005
4. A. Kurowski, J. Niemiec, „Świat fizyki. Zbiór prostych zadań dla gimnazjum”, Zamkor, Kraków 2009
5. M. Braun, G. Francuz-Ornat, J. Kulawik, „Zbiór zadań z fizyki dla gimnazjum”, Nowa Era, 2012
6. R. Grzybowski, 2011, „Fizyka. Zbiór zadań dla gimnazjum”, Gdynia, Operon.
7. H. Kaczorek, „Testy z fizyki dla uczniów gimnazjum”, Kraków, ZamKor 2006.
8. W. M. Kwiatek, I. Wroński, „Zbiór zadań wielopoziomowych z fizyki dla gimnazjum”, Kraków, ZamKor 2011.
9. R. Subieta, „Fizyka. Zbiór zadań, klasa 1-3 gimnazjum”, Warszawa, WSiP 2009.

**KONKURS JĘZYKA FRANCUSKIEGO
DLA UCZNIÓW GIMNAZJUM Z WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO
W ROKU SZKOLNYM 2015/2016**

Uczestnicy konkursu powinni wykazać się wiedzą i umiejętnościami obejmującymi i poszerzającymi treści podstawy programowej kształcenia ogólnego, w części dotyczącej przedmiotu język francuski na III etapie edukacyjnym, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół - załącznik Nr 4 (Dz.U.2012.977 ze zm.).

XXIV. Cele szczegółowe konkursu

Konkurs ma na celu:

- motywowanie uczniów szkół gimnazjalnych do pogłębiania wiedzy i umiejętności z języka francuskiego
- sprawdzenie umiejętności językowych z poszczególnych sprawności: słuchanie, czytanie, umiejętności leksykalno-gramatyczne (rozumienie i reakcje z różnych sytuacjach,...) i pisanie oraz wiedza kulturowa (etap III konkursu)
- przygotowanie uczniów do posługiwania się językiem poprzez podejście zadaniowe

XXV. Dopuszczone przyrządy i pomoce: brak

XXVI. Rodzaj arkusza, typy zadań, uwagi

Zadania konkursowe mają w większości charakter zamknięty (test wyboru, prawda/fałsz, tekst z lukami, dobór formy leksykalno-gramatycznej, itp.). W teście mogą pojawić się zadania wymagające znalezienia właściwego słowa, opisującego sytuację lub rysunek/zdjęcie, terminu ogólnego, wyszukania informacji w tekście, ułożenia zdania z podanych słów, itp.

Szczególną uwagę należy zwrócić na wymogi formalne zadań dotyczących wypowiedzi pisemnych (np. formuły stosowane w liście, mailu), uważne czytanie przez uczniów poleceń w celu doboru właściwych form czasowych w pracach pisemnych (relacje, opisy, instrukcje, itp.) oraz wymaganą ilość słów.

XXVII. Wymagania (ewentualnie podany temat przewodni)

10. Etap szkolny

c) Wiadomości i umiejętności

Tematyka i umiejętności z zakresu podstawy programowej (z rozszerzeniem), dotyczące zagadnień takich jak:

- **Człowiek** - przedstawianie się, wygląd zewnętrzny, ubranie, cechy charakteru;
- **Dom** -miejsce zamieszkania (adres, opis domu, mieszkania, wyposażenie), okolica;
- **Szkoła** - plan lekcji, przedmioty nauczane, droga do szkoły, nauczyciele, relacjonowanie różnych wydarzeń szkolnych;
- **Praca** - popularne zawody i związane z nimi czynności, miejsce pracy;
- **Rodzina i przyjaciele** - członkowie rodziny, czym się zajmują, przyjaciele, koledzy najbliższe otoczenie, obowiązki i prawa w rodzinie, wyrażanie sympatii i antypatii;
- **Czynności dnia codziennego** - czas wolny, zainteresowania i upodobania; aktywne i pasywne spędzanie czasu wolnego, planowanie zajęć w wolnym czasie (np. plany na week-end, ferie, wakacje...)

- d) Literatura: podręczniki do nauki języka francuskiego w gimnazjum, repetytoria tematyczne, podstawowa gramatyka języka francuskiego

11. Etap rejonowy

- a) Wiadomości i umiejętności

Tematyka i umiejętności z zakresu podstawy programowej (z rozszerzeniem), dotyczące zagadnień takich jak:

- **Święta i uroczystości** - daty, tradycje z nimi związane;
- **Pogoda** - pory roku i pogoda; formy spędzania czasu w zależności od warunków atmosferycznych;
- **Zakupy** - rodzaje sklepów, towary w nich sprzedawane i kupowane; zasięgnięcie informacji w sklepie (np. odzieżowym obuwniczym, itp.);
- **Żywnienie** - produkty spożywcze i posiłki; co lubimy, czego nie; przygotowanie prostego dania; lokale gastronomiczne
- **Podróże** - planowanie wyjazdów; środki transportu, informacja turystyczna (co można zwiedzić i gdzie?); lokalizowanie miejsc i ich opis; relacja ze zwiedzania;

- b) Literatura: podręczniki do nauki języka francuskiego w gimnazjum, repetytoria tematyczne, podstawowa gramatyka języka francuskiego

12. Etap wojewódzki

- a) Wiadomości i umiejętności

Tematyka i umiejętności z zakresu podstawy programowej (z rozszerzeniem), dotyczące zagadnień takich jak:

f)

- **Kultura** - udział w różnych formach życia kulturalnego
- **Sport** - dyscypliny sportowe, zdrowy tryb życia; utrzymanie formy;
- **Zdrowie** - samopoczucie, części ciała ludzkiego, podstawowe choroby i dolegliwości,
- **Technika** - podstawowe wynalazki techniki, definicja i rola (np. telewizja, telefon, internet, odkurzacz, itp...)
- **Wiadomości o obszarze nauczanego języka** - atrakcje turystyczne, znane marki, regiony, postacie, instytucje państwowe.

- g) Literatura

Proponowana literatura do zagadnienia „Wiadomości o obszarze nauczanego języka”:

- 1) Repetytorium maturalne, Słownictwo krok po kroku, wyd. LektorKlett

Strony internetowe:

2. <http://monumentsdefrance.com/>
3. <http://www.france.fr/regions-et-metropoles/les-regions-francaises.html>
4. <http://int.rendezvousenfrance.com/fr/gastronomie>
5. <http://www.gouvernement.fr/composition-du-gouvernement>

KONKURS GEOGRAFICZNY DLA UCZNIÓW GIMNAZJÓW WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO W ROKU SZKOLNYM 2015/2016

Uczniowie gimnazjów biorący udział w konkursie powinni wykazać się znajomością podstawy programowej kształcenia ogólnego dla gimnazjum z geografii oraz znajomością literatury wskazanej w wykazie.

1. Wyposażenie uczestnika na zawody:

Na zawody konkursowe uczestnicy powinni być wyposażeni w:

- ✓ długopis (piszący na czarno lub niebiesko)
- ✓ przybory do kreślenia: linijkę, kątomierz, cyrkiel
- ✓ kredki: czerwona, brązowa, zielona, niebieska
- ✓ kalkulator

2. Wymagania szczegółowe - etap I

- ✓ Mapa i jej elementy;
- ✓ Astronomiczne podstawy geografii;
- ✓ Geografia fizyczna kontynentów i oceanów;
- ✓ Zróżnicowanie polityczne, kulturowe (religie) Europy i Azji i jego konsekwencje (konflikty);
- ✓ Znajomość mapy Polski (krajy geograficzne, rzeki, województwa i ich stolice, sąsiedzi).

2.1. Wiadomości:

2.1.1. Mapa źródłem informacji geograficznej

2.1.2. Ziemia we Wszechświecie:

- ✓ Ziemia we Wszechświecie, ciała niebieskie Układu Słonecznego, kształt i wymiary Ziemi, pomiar Ziemi Eratostenesa;
- ✓ ruchy Ziemi i ich następstwa, czas miejscowy (słoneczny), strefowy, urzędowy; granica zmiany czasu; orientacja na Ziemi.

2.1.3. Wybrane elementy geografii fizycznej:

- ✓ sfery powłoki ziemskiej: litosfera, atmosfera, hydrosfera, biosfera, pedosfera, antroposfera;
- ✓ skład i budowa atmosfery, zjawiska zachodzące w atmosferze, strefy klimatyczne Ziemi;
- ✓ morza i oceany, zróżnicowanie zasolenia i temperatury, ruchy wody morskiej (falowanie, pływy, prądy morskie), rzeki świata, jeziora tektoniczne, wody podziemne, lodowce i lądolody;
- ✓ budowa wnętrza Ziemi, tektonika płyt litosfery, minerały i skały budujące skorupę ziemską, bogactwa naturalne i ich geneza, wulkanizm, trzęsienia ziemi, ruchy górotwórcze, rodzaje gór;
- ✓ najważniejsze wydarzenia w dziejach ziemi, znajomość podziału dziejów Ziemi na ery i okresy;
- ✓ procesy egzogeniczne – formy terenu powstałe w wyniku działalności wód krasowych, działalności wód morskich, wiatru, działalności lodowców i lądolodów;
- ✓ ukształtowanie powierzchni lądów i dna oceanicznego, wielkie formy ukształtowania powierzchni lądów i dna oceanicznego;
- ✓ gleby strefowe oraz mady, rędziny, terra rosa, gleby wulkaniczne;
- ✓ strefowe formacje kuli ziemskiej, przedstawiciele świata roślinnego i zwierzęcego;
- ✓ środowisko geograficzne kontynentów i oceanów;
- ✓ powiązania oraz wzajemne zależności w systemie człowiek - przyroda – gospodarka;

- ✓ przykłady degradacji i ochrony środowiska przyrodniczego na świecie;
- ✓ klęski żywiołowe.

2.1.4. Wybrane zagadnienia geografii Europy i Azji:

- ✓ podział polityczny kontynentów, stolice państw europejskich;
- ✓ zróżnicowanie wyznaniowe oraz konflikty religijne w następujących państwach: Izrael, Kosowo, Indie, Myanmar, Syria i Irak.

2.1.5. Wybrane zagadnienia geografii Polski:

- ✓ podział administracyjny Polski na województwa, krainy geograficzne,
- ✓ sieć rzeczna Polski.

2.2. Umiejętności:

2.2.1. Mapa źródłem informacji:

Uczestnik konkursu:

- ✓ czyta mapy topograficzne, turystyczne, samochodowe, plany;
- ✓ dokonuje pomiarów odległości, azymutu, wysokości bezwzględnej;
- ✓ wyznacza izoliny, linie grzbietowe i ciekowe, działy wodne, dorzecza, zlewiska;
- ✓ oblicza skalę i odległości, wysokości względne, nachylenie terenu, spadek rzeki;
- ✓ projektuje trasę wycieczki lub trasy przejazdu;
- ✓ wykonuje, analizuje i interpretuje wykresy;
- ✓ lokalizuje i rozpoznaje na mapie konturowej obiekty geograficzne (wyżyny, niziny, góry, depresje, półwyspy, wyspy, przylądki, grzbiety oceaniczne, rowy oceaniczne, baseny oceaniczne);

2.2.2. Astronomiczne podstawy geografii:

Uczestnik konkursu:

- ✓ charakteryzuje i rozpoznaje ciała niebieskie wchodzące w skład Układu Słonecznego, oblicza wysokość górowania gwiazd nad horyzontem w dniach przesilen i równonocy;
- ✓ określa miejsca wschodu i zachodu Słońca w różnych porach roku na Ziemi;
- ✓ oblicza czas strefowy, miejscowy i urzędowy;
- ✓ oblicza współrzędne geograficzne na podstawie wysokości Słońca nad horyzontem i czasu;
- ✓ wykonuje i uzupełnia rysunki i schematy obrazujące ruch obiegowy Ziemi, oświetlenie Ziemi, układ horyzontalny.

2.2.3. Wybrane elementy geografii fizycznej:

Uczestnik konkursu:

- ✓ wskazuje sfery Ziemi: atmosfera, hydrosfera, litosfera, biosfera, pedosfera, antroposfera; charakteryzuje budowę atmosfery, czynniki wpływające na temperaturę powietrza, oblicza średnią temperaturę i amplitudę temperatury powietrza, oblicza temperaturę powietrza i ciśnienia atmosferycznego na różnych wysokościach; wskazuje regiony występowania i genezę wiatrów: pasaty, wiatry zachodnie, monsuny, wiatry fenowe; wyjaśnia genezę efektu cieplarnianego, dziury ozonowej, zorzy polarnej, czyta i analizuje mapy klimatyczne, wykonuje i interpretuje klimatogramy, charakteryzuje główne czynniki klimatyczne i ocenia ich wpływ na klimat; charakteryzuje na podstawie wykresów lub danych liczbowych przebieg temperatury powietrza i opadów atmosferycznych w ciągu roku w wybranych stacjach meteorologicznych położonych w różnych strefach klimatycznych; wykazuje na przykładach związków między wysokością Słońca a temperaturą powietrza;

- podaje na podstawie map tematycznych zależności między strefami oświetlenia Ziemi a strefami klimatycznymi oraz wykazuje wpływ klimatu na zróżnicowanie roślinności i gleb na Ziemi;
- ✓ opisuje elementy obiegu wody w przyrodzie, lokalizuje na mapie morza, rzeki, jeziora tektoniczne, obszary występowania lodowców i lądolodów. Wyjaśnia przyczyny zróżnicowania temperatury wód morskich i zasolenia;
 - charakteryzuje genezę, obszary występowania i oddziaływanie prądów morskich i pływów na działalność człowieka;
 - ✓ podaje główne cechy płytowej budowy litosfery; klasyfikuje skały, lokalizuje płyty litosfery na mapie, wykazuje związki pomiędzy płytową budową litosfery, a występowaniem zjawisk wulkanicznych i trzęsień ziemi; analizuje i opisuje rysunki przedstawiające procesy endogeniczne;
 - opisuje i wyjaśnia procesy tektoniczne zachodzące w strefie ryftu, subdukcji i kolizji, wskazuje na mapie strefy wulkaniczne i sejsmiczne na świecie, oraz wyjaśnia przyczyny ich występowania; wskazuje na mapie płyty litosfery, grzbiety oceaniczne, strefy subdukcji, ryftów, kolizji;
 - rozpoznaje rodzaje gór i podaje ich przykłady;
 - interpretuje profile geologiczne;
 - wskazuje czas geologiczny (era i okres) oraz warunki powstania ważniejszych surowców mineralnych;
 - ✓ wykazuje się znajomością podziału dziejów Ziemi na ery i okresy oraz przedstawia najważniejsze zmiany w środowisku geograficznym w przeszłości geologicznej Ziemi;
 - ✓ posługuje się ze zrozumieniem pojęciem wietrzenia i erozji, transportu i akumulacji; przedstawia rzeźbotwórczą rolę zjawisk krasowych, wód płynących, fal morskich, wiatru, lądolodów i lodowców górskich; rozpoznaje i opisuje formy rzeźby powstałe w wyniku działania czynników rzeźbotwórczych; analizuje i opisuje rysunki przedstawiające procesy egzogeniczne;
 - rozpoznaje na rysunkach i zdjęciach formy powstałe w wyniku rzeźbotwórczej działalności czynników zewnętrznych, wskazuje na mapie obszary występowania procesów egzogenicznych i form powstałych w ich wyniku;
 - charakteryzuje wielkie formy ukształtowania powierzchni Ziemi, lokalizuje je na mapie;
 - ✓ opisuje zróżnicowanie gleb i roślinności na Ziemi, rozpoznaje profile glebowe, ocenia przydatność gleb dla rolnictwa;
 - ✓ przyporządkowuje charakterystyczne rośliny i zwierzęta formacjom roślinnym, krainom geograficznym, kontynentom;
 - ✓ przedstawia przyczyny, skutki oraz obszarów występowania klęsk żywiołowych na świecie;
 - ✓ opisuje zmiany w środowisku geograficznym wywołane katastrofami ekologicznymi,
 - ✓ wykazuje współzależności pomiędzy elementami środowiska naturalnego;
 - ✓ posługuje się terminologią geograficzną.

2.2.4. Wybrane zagadnienia geografii Europy i Azji:

Uczestnik konkursu:

- ✓ lokalizuje i rozpoznaje na mapie konturowej państwa i stolice Europy oraz państwa Azji;
- ✓ charakteryzuje, lokalizuje, rozpoznaje na mapie Azji i Europy rozmieszczenie wyznań i konfliktów na tle wyznaniowym, przedstawia strony konfliktów (Kosowo, Izrael, Indie (Pendżab), Syria i Irak, Myanmar (problem Wohingów)).

2.2.5. Wybrane zagadnienia geografii Polski:

Uczestnik konkursu:

- ✓ lokalizuje i rozpoznaje na mapie konturowej Polski: krainy geograficzne Polski, główne rzeki, miasta wojewódzkie.

3. Wymagania szczegółowe - etap II

Geografia społeczno-ekonomiczna świata

Wiadomości i umiejętności z I etapu

3.1. Wiadomości:

3.1.1. Podział polityczny świata:

- ✓ podział polityczny świata;
- ✓ państwa powstałe po 2000 roku;
- ✓ współpraca międzynarodowa;
- ✓ procesy integracji i dezintegracji w Europie.

3.1.2. Ludność i osadnictwo w świecie:

- ✓ przyczyny i skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności na Ziemi;
- ✓ problemy demograficzne społeczeństw, współczesne migracje ludności, różnicowanie etniczne i kulturowe;
- ✓ procesy przekształcania sieci osadniczej;
- ✓ konflikty na kuli ziemskiej (Nigeria, Sudan Południowy, Libia, Republika Środkowej Afryki, Afganistan, Chiny (Tybet)).

3.1.3. Problemy światowej gospodarki:

- ✓ przemysł, rolnictwo i usługi w świecie;
- ✓ dysproporcje rozwoju gospodarczego na świecie, współczesne przemiany gospodarcze;
- ✓ wpływ działalności człowieka na środowisko przyrodnicze Ziemi.

3.2. Umiejętności:

3.2.1. Podział polityczny świata:

Uczestnik konkursu:

- ✓ lokalizuje państwa na mapie konturowej;
- ✓ charakteryzuje państwa powstałe po 2000 roku;
- ✓ przedstawia procesy integracyjne w Europie.

3.2.2. Ludność i osadnictwo w świecie:

Uczestnik konkursu:

- ✓ przedstawia warunki przyrodnicze obszarów, na których kształtowały się najstarsze europejskie i azjatyckie cywilizacje;
- ✓ przedstawia różnicowanie demograficzne, społeczno- zawodowe, etniczne, kulturowe, wyjaśnia przyczyny i konsekwencje tego różnicowania; oblicza współczynnik feminizacji, przyrost naturalny i rzeczywisty, wskaźnik przyrostu naturalnego i rzeczywistego;
- ✓ charakteryzuje, porównuje problemy migracyjne w świecie, podaje przyczyny migracji oraz ich konsekwencje;
- ✓ określa związki pomiędzy problemami wyżywienia, występowaniem chorób (m.in. AIDS) a poziomem życia w krajach Afryki na południe od Sahary;
- ✓ określa cechy rozwoju i problemy wielkich miast, rozpoznaje i lokalizuje na mapie zespoły miejskie, których liczba mieszkańców przekracza 10 000 000 osób (w Europie ponad 5000 000 osób), oblicza wskaźnik urbanizacji, przedstawia główne cechy położenia, wielkości, układu przestrzennego oraz znaczenie Londynu jako światowej metropolii;
- ✓ wykazuje się znajomością mierników poziomu rozwoju gospodarczego i jakości życia, w tym PKB i HDI;
- ✓ opisuje i interpretuje dysproporcje w rozwoju społecznym świata;
- ✓ wyjaśnianie przyczyn kontrastów społecznych i gospodarczych w Azji;
- ✓ wskazuje na mapie regiony, w których dochodzi najczęściej do konfliktów zbrojnych, wskazuje ich przyczyny i skutki;
- ✓ analizuje, interpretuje, przetwarzanie dane z zakresu geografii ludności zawarte w tabelach i na wykresach, przyporządkowuje dane statystyczne do państw, regionów.

3.2.3. Problemy światowej gospodarki:

Uczestnik konkursu:

- ✓ wykazuje związki między warunkami środowiska przyrodniczego, a gospodarką na przykładach państw: alpejskich, Europy Południowej, Europy Północnej, strefy Sahelu, państw Bliskiego Wschodu, Australii, Japonii, Chin, Najważniejszych regionów gospodarczych USA, państw Azji Południowo-Wschodniej, Indii, Ukrainy, Rosji, Słowacji, Niemiec;
- ✓ przedstawia przyczyny i głównych kierunków zmian w strukturze przemysłu Zagłębia Ruhry;
- ✓ identyfikuje cechy rolnictwa towarowego;
- ✓ wyjaśnia konflikt interesów pomiędzy ekologicznymi skutkami wylesiania Amazonii a jej gospodarczym wykorzystaniem;
- ✓ określa i ocenia rolę w światowej gospodarce: USA, Niemiec, Chin, Japonii;
- ✓ oblicza saldo obrotów w handlu zagranicznym;
- ✓ opisuje dysproporcje w rozwoju gospodarczym świata;
- ✓ wskazuje głównych płaszczyzn współpracy międzynarodowej oraz ocenianie konieczności współpracy międzynarodowej między krajami.

3.2.4. Inne:

Uczestnik konkursu:

- ✓ charakteryzuje cechy położenia i środowiska geograficznego Antarktyki i Arktyki;
- ✓ podaje główne cechy środowiska przyrodniczego i wyjaśnia przyczyny zmian w środowisku przyrodniczym obszarów okołobiegunowych.

4. Wymagania szczegółowe - etap III

Geografia fizyczna i społeczno-ekonomiczna Polski z uwzględnieniem województwa podkarpackiego

Wiadomości i umiejętności z I i II etapu

4.1. Wiadomości:

4.1.1. Terytorium i podział administracyjny Polski:

- ✓ położenie Polski na mapie świata i Europy;
- ✓ elementy terytorium Polski, granice Polski, sąsiedzi Polski;
- ✓ podział administracyjny Polski.

4.1.2. Środowisko przyrodnicze Polski i województwa podkarpackiego:

- ✓ Polska w obszarze platformy wschodnioeuropejskiej, „platformy” paleozoicznej, obszaru fałdowań alpejskich;
- ✓ skały występujące w Polsce, złoża: węgla kamiennego, brunatnego, ropy naftowej i gazu ziemnego, rud miedzi, cynku i ołowiu, soli kamiennej, siarki;
- ✓ ukształtowanie terytorium Polski – wpływ procesów endogenicznych i egzogenicznych;
- ✓ zróżnicowanie klimatyczne Polski;
- ✓ wody powierzchniowe Polski, Bałtyk;
- ✓ gleby Polski;
- ✓ zbiorowiska i piętra roślinne, piętra roślinne w Bieszczadach;
- ✓ formy ochrony przyrody w Polsce, parki narodowe, parki krajobrazowe województwa podkarpackiego.

4.1.3. Problemy ludnościowe i osadnicze w Polsce i w województwie podkarpackim:

- ✓ zróżnicowanie demograficzne, społeczno-zawodowe, etniczne i kulturowe,
- ✓ migracje zewnętrzne i wewnętrzne

- ✓ sieć osadnicza Polski, miasta województwa podkarpackiego.

4.1.2. Gospodarka Polski i województwa podkarpackiego i jej przemiany:

- ✓ użytkowanie ziemi, struktura upraw, rozmieszczenie upraw pszenicy, ziemniaka, buraka cukrowego, rozmieszczenie chowu bydła i trzody chlewnej. Cechy rolnictwa województwa podkarpackiego;
- ✓ górnictwo i energetyka w Polsce, rozwijające się gałęzie przemysłu;
- ✓ rozwój usług, sieć transportowa Polski, regiony turystyczne Polski, obiekty wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości;
- ✓ współpraca Polski z zagranicą, struktura i kierunki handlu zagranicznego, współpraca w obrębie euroregionów i miast partnerskich.

4.2. Umiejętności:

4.2.1. Terytorium i podział administracyjny Polski:

Uczestnik konkursu:

- ✓ charakteryzuje położenie własnego regionu w Polsce oraz położenie Polski na świecie i w Europie; opisuje podział administracyjny Polski; podaje nazwy i wskazuje na mapie województwa oraz ich stolice.

4.2.2. Środowisko przyrodnicze Polski i województwa podkarpackiego:

Uczestnik konkursu:

- ✓ opisuje najważniejsze wydarzenia z przeszłości geologicznej Polski: węgla kamiennego, powstawanie gór, zalewy mórz, zlodowacenia; wykazuje zależności
- ✓ pomiędzy współczesną rzeźbą Polski a wybranymi wydarzeniami geologicznymi;
- ✓ rozpoznaje główne rodzaje skał występujących we własnym regionie i w Polsce; wskazuje na mapie najważniejsze obszary ich występowania; podaje przykłady wykorzystania skał w różnych dziedzinach życia człowieka;
- ✓ podaje główne cechy klimatu Polski; wykazuje ich związek z czynnikami je kształtującymi; wyjaśnia mechanizm powstawania wiatru halnego i bryzy morskiej;
- ✓ wymienia główne rodzaje zasobów naturalnych Polski i własnego regionu: lasów, wód, gleb, surowców mineralnych; opisuje ich rozmieszczenie i określa znaczenie gospodarcze;
- ✓ przedstawia główne cechy położenia oraz środowiska przyrodniczego Morza Bałtyckiego; wykazuje znaczenie gospodarcze Morza Bałtyckiego oraz przyczyny degradacji jego wód.

4.2.3. Problemy ludnościowe i osadnicze w Polsce i w województwie podkarpackim:

Uczestnik konkursu:

- ✓ wyjaśnia i poprawnie stosuje podstawowe pojęcia z zakresu demografii: przyrost
- ✓ naturalny, urodzenia i zgony, średnia długość życia;
- ✓ odczytuje z różnych źródeł informacji dane dotyczące: liczby ludności Polski, urodzeń, zgonów, przyrostu naturalnego, struktury płci, średniej długości życia w Polsce;
- ✓ odczytuje wielkość i główne kierunki migracji z Polski i do Polski;
- ✓ charakteryzuje, na podstawie map gęstości zaludnienia, zróżnicowanie rozmieszczenia ludności w Polsce i zamieszkiwanym regionie oraz wyjaśnia te różnice czynnikami przyrodniczymi, historycznymi, ekonomicznymi;
- ✓ wykazuje różnice w strukturze zatrudnienia ludności w Polsce i we własnym regionie;
- ✓ podaje główne, aktualne problemy rynku pracy w Polsce i we własnym regionie;
- ✓ analizuje, porównuje, ocenia rozmieszczenie i wielkość miast w Polsce i zamieszkiwanym regionie; wyjaśnia przyczyny rozwoju wielkich miast w Polsce.

4.2.2. Gospodarka Polski i województwa podkarpackiego i jej przemiany:

Uczestnik konkursu:

- ✓ wyróżnia główne cechy struktury użytkowania ziemi, wielkości i własności gospodarstw rolnych, zasiewów i hodowli w Polsce na podstawie analizy map, tabel, wykresów, danych liczbowych;
- ✓ podaje przyczyny zróżnicowania w rozmieszczeniu wybranych upraw (pszenicy, ziemniaków, buraków cukrowych) oraz chowu bydła i trzody chlewnej w Polsce;

- ✓ przedstawia, na podstawie różnych źródeł informacji, strukturę wykorzystania źródeł energii w Polsce i ocenia jej wpływ na stan środowiska przyrodniczego;
- ✓ wyjaśnia przyczyny zmian zachodzących w przemyśle w Polsce i we własnym regionie oraz wskazuje najlepiej rozwijające się obecnie w Polsce gałęzie produkcji przemysłowej;
- ✓ rozróżnia rodzaje usług; wyjaśnia szybki rozwój wybranych usług w Polsce i we własnym regionie; wykazuje na przykładach walory turystyczne Polski oraz opisuje i rozpoznaje obiekty znajdujące się na Liście Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości;
- ✓ opisuje na podstawie map i wyjaśnia zróżnicowanie gęstości i jakości sieci transportowej w Polsce i wykazuje jej wpływ na rozwój innych dziedzin działalności gospodarczej;
- ✓ wykazuje konieczność ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego w Polsce;
- ✓ wymienia formy jego ochrony, proponuje działania na rzecz jego ochrony we własnym regionie.

5. Literatura

5.1. Literatura do wszystkich etapów:

1. Podręczniki i zeszyty ćwiczeń do geografii dla gimnazjum
2. Atlasy geograficzne świata i Polski wydawnictw: PPWK, Nowa Era, Demart, Wiking.
3. Flis J.: Słownik szkolny – terminy geograficzne. Warszawa WSiP (wydanie dowolne).
4. Mały Rocznik Statystyczny Polski 2015. Warszawa 2015 ZWS.
- *można pobrać za darmo ze strony:*
<http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/maly-rocznik-statystyczny-polski-2015,1,16.html>
5. Hajduk E., Hajduk P.: Królestwo jaguara. Poznaj Świat 2015(maj) s. 56.
- *artykuł dostępny za darmo na stronie:*
http://www.poznaj-swiat.pl/artykul,Krolestwo_jaguara_-_Elzbieta_i_Piotr_Hajduk,1799
6. Jansen N.: Watty – moc życia. Poznaj Świat 2015 (luty) s. 62.
- *artykuł dostępny za darmo na stronie:*
http://www.poznaj-swiat.pl/artykul,Watty_-_moc_zycia_-_Nina_Jansen,1704
7. Małkowski D.: Czas ciemności. Poznaj Świat 2013 (styczeń) s.80.
- *artykuł dostępny za darmo na stronie:*
http://www.poznaj-swiat.pl/artykul,Czas_ciemnosci,911
8. Słomka K.: Dolina płonącej ziemi. Poznaj Świat 2013 (czerwiec) s. 20.
- *artykuł dostępny za darmo na stronie:*
http://www.poznaj-swiat.pl/artykul,Dolina_plonacej_ziemi_-_Krystyna_Slomka,1063
9. Wibig J.: Globalne ocieplenie – fakty i mity. Geografia w Szkole 2/2013 (marzec – kwiecień)
- *artykuł do pobrania za darmo na stronie:*
<http://www.edupress.pl/archiwalne-numery/geografia/marzec-kwiecien-2013/>

5.2. Literatura do II i III etapu:

1. Dąbrowska A.: Nazca znaki zwrócone ku niebu. Poznaj Świat 2014 (luty) s. 44.
- *artykuł dostępny za darmo na stronie:*
http://www.poznaj-swiat.pl/artykul,Anna_Dabrowska_Nazca_znaki_zwrocone_ku_niebu,1322
2. Dumin H.: Wodospady Iguazu. Poznaj Świat 2014 (grudzień) s. 44.
- *artykuł dostępny za darmo na stronie:*
http://www.poznaj-swiat.pl/artykul,Wodospady_Iguazu_-_Henryk_Dumin,1650
3. Giedz M.: Tatarzy króla jegomości. Poznaj Świat 2013 (grudzień) s.94.
- *artykuł dostępny za darmo na stronie:*
http://www.poznaj-swiat.pl/artykul,Tatarzy_krola_jegomosci_-_Maria_Giedz,1273
4. Golachowski M.: Tam, gdzie rządzą zwierzęta. Poznaj Świat 2013 (luty) s.32.
Artykuł dostępny za darmo na stronie:
- *artykuł dostępny za darmo na stronie:*
http://www.poznaj-swiat.pl/artykul,Tam_gdzie_rzadza_zwierzeta_Mikolaj_Golachowski,927
5. Jarzembowska M.: Boom na Wyspie Wielkanocnej. Poznaj Świat 2013 (kwiecień) s.12.

- artykuł dostępny za darmo na stronie:

<http://www.poznaj-swiat.pl/numer,4,2013>

6. Krajewska E.: Szczęśliwy świat Galapagos. Poznaj Świat 2013 (maj) s. 12.

- artykuł dostępny za darmo na stronie:

http://www.poznaj-swiat.pl/arttykul,Szczesliwy_swiat_Galapagos_-_Ewa_Krajewska,1026

7. Kapuściński R.: Azja Środkowa, zagłada morza./W/ Kapuściński R.: Imperium. Warszawa 1997
Czytelnik. (dowolne wydanie)

8. Moczydłowski S. i T.: Przystanek Grenlandia. Geografia w Szkole 6/2013 (listopad-grudzień).

- artykuł można bezpłatnie pobrać ze strony:

<http://www.edupress.pl/archiwalne-numery/geografia/listopad-grudzien-2013/>

9. Rybkowski S.: Polskie brunatne złoto. Geografia w Szkole 4/2013 (lipiec-sierpień).

- artykuł można pobrać bezpłatnie ze strony:

<http://www.edupress.pl/archiwalne-numery/geografia/lipiec-sierpien-2013/>

10. Żelazowska M.: Gdzie ptaki zimują. Poznaj Świat 2015 (lipiec) s. 54.

- artykuł dostępny za darmo na stronie:

http://www.poznaj-swiat.pl/arttykul,Gdzie_ptaki_zimuja_-_Magdalena_Zelazowska,1882

11. Materiały związane z regionem Podkarpacia, zawarte na stronie internetowej:

<http://www.wrota.podkarpackie.pl>

KONKURS HISTORYCZNY
DLA UCZNIÓW GIMNAZJUM z WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO
W ROKU SZKOLNYM 2015/2016

Temat: *Polska, Europa, świat na przełomie wieków: XV/XVI, XVIII/XIX, XIX/XX – przemiany polityczne / społeczno-gospodarcze / cywilizacyjne / kulturalne*

Celem konkursu jest:

- popularyzacja wiedzy historycznej,
- rozwijanie umiejętności: logicznego i krytycznego myślenia, syntezy i analizy informacji historycznych pochodzących z różnych źródeł,
- pogłębianie i umacnianie postaw: patriotycznych i tolerancji wobec innych
- wyłanianie i promowanie uczniów o ponadprzeciętnej wiedzy i umiejętnościach.

Umiejętności wymagane od uczestników konkursu:

- umiejętność przyporządkowywania postaci historycznych, faktów i idei odpowiednim czasom i miejscom,
- umiejętność poprawnego umieszczania wydarzeń w porządku chronologicznym,
- umiejętność wiązania faktów z dziejów powszechnych z dziejami Polaków,
- umiejętność ujmowania treści historycznych w związki przyczynowo-skutkowe,
- umiejętność wykorzystywania różnorodnych źródeł historycznych do interpretacji faktów i ich oceny
- umiejętność posługiwania się mapami dla umieszczania faktów w czasie i przestrzeni,
- znajomość i rozumienie pojęć i terminów historycznych,
- umiejętność formułowania opinii na temat faktów, wydarzeń i postaci historycznych.

Uczestnicy konkursu (**na każdym jego etapie: I, II i III**) powinni wykazać się wiedzą i umiejętnościami obejmującymi i poszerzającymi treści podstawy programowej z historii na III etapie edukacyjnym, ograniczonymi pod względem chronologicznym do okresu 1492-1918.

Na III etapie konkursu uczniowie powinni wykazać się **ponadto – w oparciu o podaną lekturę – wiedzą obejmującą okres 1918-1921.**

Etap I – szkolny

Temat przewodni do I etapu:

Polska, Europa, świat na przełomie XV/XVI w. i w XVI w. – przemiany polityczne / społeczno-gospodarcze / cywilizacyjne / kulturalne

Zagadnienia wiodące/najważniejsze:

- *odkrycia geograficzne, - humanizm/renesans, - reformacja, kontrreformacja*
- *kształtowanie się demokracji szlacheckiej i ustroju parlamentarnego, narodziny Rzeczypospolitej Obojga Narodów: - unia lubelska, tolerancja (nietolerancja) religijna / akt konfederacji warszawskiej – 1573 r.*

Literatura

- *Multimedialna historia Polski „Od Mieszka I do Jana Pawła II”, Warszawa 2007, t.6 - s. 26-48, t.7 - Złoty wiek, t.8 – s. 3-25.*

Etap II – rejonowy

Tematy przewodnie do II etapu:

A) Polska, Europa, świat na przełomie XV/XVI w. i w XVI w. – przemiany polityczne / społeczno-gospodarcze / cywilizacyjne / kulturalne

Zagadnienia wiodące/najważniejsze:

- **odkrycia geograficzne, - humanizm/renesans, - reformacja, kontrreformacja**
- **kształtowanie się demokracji szlacheckiej i ustroju parlamentarnego, narodziny Rzeczypospolitej Obojga Narodów: - unia lubelska, tolerancja (nietolerancja) religijna / akt konfederacji warszawskiej – 1573 r.**

B) Polska, Europa, świat na przełomie XVIII/XIX w. – przemiany polityczne / społeczno-gospodarcze / cywilizacyjne / kulturalne

Zagadnienia wiodące/najważniejsze:

- **próby reform i upadek Rzeczypospolitej (Sejm Wielki/Konstytucja 3 maja, II i III rozbiór),**
- **oświecenie w Polsce, - idee i twórcy oświecenia w Europie, - W. Brytania, Austria i Prusy w epoce oświecenia, - powstanie Stanów Zjednoczonych, - rewolucja we Francji**

Literatura

– **Multimedialna historia Polski „Od Mieszka I do Jana Pawła II”**, Warszawa 2007,
t.6 - s. 26-48, t.7 - Złoty wiek, t.8 – s. 3-25.

– M. Serwański, **Historia powszechna. Wiek XVI-XVIII**, Poznań 2001, s. 53-131 (rozdz.: *Nowa koncepcja człowieka..., Oblicze wyznaniowe Europy..., Kościół wobec reformacji*), s. 268-294 (rozdz.: *Przeobrażenia cywilizacyjne w XVIII w. ..., Nowe horyzonty myślowe...*)

– M. Markiewicz, **Historia Polski 1492-1795**, Kraków 2004, s. 670-706 (od: reformy sejmu rozbiorowego do: II rozbiór Rzeczypospolitej)

– T. Kizwalter, **Historia powszechna. Wiek XIX**, Warszawa 2003, s. 103-143 (rozdz.: *Wiek ideologii: liberalizm i konserwatyzm, socjalizm, nacjonalizm, rasizm, Rewolucja Francuska 1789 r.*), s. 374-401 (rozdz.: *Racjonalizm, pozytywizm i..., Krytyka nowoczesności, nurty..., Przewrót w fizyce, nowe tendencje...*)

– W. Łazuga, **Historia powszechna – Wiek XIX** (seria: *Zrozumieć dzieje*), Poznań 2001, s. 15-37 (rozdz.: *Wielka Rewolucja Francuska*), s. 162-178 (rozdz.: *Wielka modernizacja. Jak zmieniał się świat w 2 poł. XIX*)

Etap III – wojewódzki

Tematy przewodnie do III etapu:

B) Polska, Europa, świat na przełomie XVIII/XIX w. – przemiany polityczne / społeczno-gospodarcze / cywilizacyjne / kulturalne

Zagadnienia wiodące/najważniejsze:

- **próby reform i upadek Rzeczypospolitej (Sejm Wielki/Konstytucja 3 maja, II i III rozbiór),**
- **oświecenie w Polsce, - idee i twórcy oświecenia w Europie, - W. Brytania, Austria i Prusy w epoce oświecenia, - powstanie Stanów Zjednoczonych, - rewolucja we Francji**

C) *Polska, Europa, świat na przełomie XIX/XX w. (do 1921 r.) – przemiany polityczne / społeczno-gospodarcze / cywilizacyjne / kulturalne*

Zagadnienia wiodące/najważniejsze:

- *przemiany cywilizacyjne w Europie i na świecie w 2. poł. XIX i na pocz. XX w. (do 1914 r.)*
- *nowoczesne ruchy polityczne w Europie w 2. poł. XIX i na pocz. XX w. (do 1914 r.)*
- *polskie ugrupowania/obozy polityczne: 1882-1918, - naród polski w walce o niepodległość: 1905-1918*
- *odbudowa państwa polskiego i kształtowanie jego granic: 1918-1921 (gospodarka, ustrój społeczno-polityczny – Konstytucja z 1921), - przyczyny i konsekwencje I wojny światowej*
- *traktaty pokojowe i początki kształtowania się nowego ładu europejskiego i światowego: 1918-1921*

Literatura

- M. Serwański, *Historia powszechna. Wiek XVI-XVIII*, Poznań 2001, s. 268-294 (rozd.: *Przeobrażenia cywilizacyjne w XVIII w. ..., Nowe horyzonty myślowe...*)
- M. Markiewicz, *Historia Polski 1492-1795*, Kraków 2004, s. 670-706 (od: reformy sejmu rozbiorowego do: II rozbiór Rzeczypospolitej)
- T. Kizwalter, *Historia powszechna. Wiek XIX*, Warszawa 2003, s. 103-143 (rozd.: *Wiek ideologii: liberalizm i konserwatyzm, socjalizm, nacjonalizm, rasizm, Rewolucja Francuska 1789 r.*), s. 374-401 (rozd.: *Racjonalizm, pozytywizm i..., Krytyka nowoczesności, nurty..., Przewrót w fizyce, nowe tendencje...*)
- W. Łazuga, *Historia powszechna – Wiek XIX* (seria: *Zrozumieć dzieje*), Poznań 2001, s. 15-37 (rozd.: *Wielka Rewolucja Francuska*), s.162-178 (rozd.: *Wielka modernizacja. Jak zmieniał się świat w 2 poł. XIX*)
- A. Chwalba, *Historia Polski 1795-1918*, Kraków 2000, s. 349-362 (rozd. *Polskie ugrupowania polityczne*), s. 371-384 (*Rewolucja 1905 r....*), s. 517-531 (*Stronnictwa..., Życie polityczne...*), s. 569-592 (*I wojna światowa i wskrzeszenie Rzeczypospolitej*)
- Cz. Brzoza, A. Sowa, *Historia Polski 1918-1945*, Kraków 2000, s. 17-49 (rozd. *Początki niepodległości*), s. 61-69 (*Mała Konstytucja, Konstytucja marcowa*)

**KONKURS MATEMATYCZNY DLA UCZNIÓW GIMNAZJUM
z WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO
W ROKU SZKOLNYM 2015/16**

Uczestnicy konkursu powinni wykazać się wiedzą i umiejętnościami obejmującymi i poszerzającymi treści podstawy programowej kształcenia ogólnego, w części dotyczącej przedmiotu matematyka na III etapie edukacyjnym, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół – załącznik Nr 4 (Dz.U.2012.977 ze zm.).

XXVIII. Cele szczegółowe konkursu:

- sprawdzenie opanowania materiału z zakresu nauczania matematyki w szkole gimnazjalnej,
- kształcenie umiejętności precyzyjnego wyrażania myśli, wyciągania wniosków, tworzenia modelu matematycznego,
- rozwijanie zainteresowań i uzdolnień uczniów,
- wdrażanie do samodzielnego, logicznego i twórczego myślenia,
- popularyzacja matematyki jako przyszłego kierunku kształcenia.

XXIX. Dopuszczone przyrządy i pomoce: linijka, cyrkiel, długopis, ołówek.

Uwaga: uczniowie w szczególności nie mogą korzystać z kalkulatorów!

XXX. Rodzaj arkusza, typy zadań, uwagi:

Za rozwiązanie wszystkich zadań uczeń otrzymuje maksymalnie 50 punktów.

Arkusze konkursowe zawierać będą zadania typu:

- zamknięte z jedną odpowiedzią poprawną,
- zamknięte typu: PRAWDA- FAŁSZ,
- otwarte wymagające przedstawienia szczegółowego toku rozumowania.

Uwagi:

- zadania otwarte wymagają przedstawienia szczegółowego rozumowania,
- każda pełni poprawna metoda rozwiązania zadania nie zawarta w kluczu oceniana jest na komplet punktów,
- rysunki w zadaniach geometrycznych mają być czytelne i nie mogą stanowić jedyne uzasadnienia toku rozumowania w zadaniach otwartych,
- za błędne lub niekompletne rozumowanie uczeń nie może otrzymać kompletu punktów.

XXXI. Wymagania:

1. Etap szkolny

e) Wiadomości i umiejętności:

- działań na liczbach wymiernych i niewymiernych,
- obliczeń procentowych,
- potęg o wykładnikach całkowitych,
- własności pierwiastków,
- wyrażeń algebraicznych,
- stosowania wzorów skróconego mnożenia,
- równań i nierówności liniowych z jedną niewiadomą,
- układów równań liniowych z dwiema niewiadomymi,
- wielkości wprost proporcjonalnych i odwrotnie proporcjonalnych,
- własności wielokątów,
- pól i obwodów wielokątów,
- pól i obwodów kół,
- symetrii osiowej i środkowej,
- twierdzenia Pitagorasa,
- kąta środkowego i kąta wpisanego,
- wykorzystanie pojęć matematycznych do rozwiązywania zadań osadzonych w kontekście praktycznym,
- rozwiązywania zadań logicznych, zagadek i łamigłówek matematycznych.

f) Literatura:

- Z. Bobiński, P. Nodzyński, M. Uscki, *Koło matematyczne w gimnazjum*, Wydawnictwo Aksjomat, Toruń 2010;
- Bobiński Z., Jarek P., Nodzyński P., Świątek A., Uscki M., *Matematyka z wesołym Kangurem*, Wydawnictwo Aksjomat, Toruń 2004;
- Pawłowski H., *Olimpiady i konkursy matematyczne*, Oficyna wydawnicza Tutor, Toruń 2006;
- Guzicki W., *Rozszerzony program matematyki w gimnazjum*, Wydawca: Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2013 (wersja elektroniczna na stronie: www.ore.edu.pl);
- Elsner T., *Konkursy matematyczne dla gimnazjalistów*, Wydawnictwo Łowcy Talentów Jersz, Wrocław 2004.

2. Etap rejonowy

f) Wiadomości i umiejętności:

Zagadnienia wymienione w etapie szkolnym oraz dotyczące:

- pojęcie wartości bezwzględnej i jej własności,
- własności funkcji liniowej,
- okręgu wpisanego w wielokąt i opisanego na wielokącie,
- twierdzenia Talesa,
- podobieństwa i przystawania figur,
- odkrywania i dowodzenia twierdzeń arytmetycznych, algebraicznych i geometrycznych.

g) Literatura:

- Z. Bobiński, P. Nodzyński, M. Uscki, *Koło matematyczne w gimnazjum*, Wydawnictwo Aksjomat, Toruń 2010;
- Bobiński Z., Jarek P., Nodzyński P., Świątek A., Uscki M., *Matematyka z wesołym Kangurem*, Wydawnictwo Aksjomat, Toruń 2004;
- Pawłowski H., *Olimpiady i konkursy matematyczne*, Oficyna wydawnicza Tutor, Toruń 2006;
- Guzicki W., *Rozszerzony program matematyki w gimnazjum*, Wydawca: Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2013 (wersja elektroniczna na stronie: www.ore.edu.pl);
- Elsner T., *Konkursy matematyczne dla gimnazjalistów*, Wydawnictwo Łowcy Talentów Jersz, Wrocław 2004.

3. Etap wojewódzki

h) Wiadomości i umiejętności:

Zagadnienia wymienione w etapie I, etapie II oraz dotyczące:

- graniastosłupów i ostrosłupów,
- pól powierzchni i objętości wielościanów,
- kąta dwuściennego,
- brył obrotowych,
- pól powierzchni i objętości brył obrotowych,
- prostych doświadczeń losowych zgodnych z podstawą programową dla gimnazjum.
- średniej arytmetycznej i geometrycznej.

i) Literatura:

- Z. Bobiński, P. Nodzyński, M. Uscki, *Koło matematyczne w gimnazjum*, Wydawnictwo Aksjomat, Toruń 2010;
- Bobiński Z., Jarek P., Nodzyński P., Świątek A., Uscki M., *Matematyka z wesołym Kangurem*, Wydawnictwo Aksjomat, Toruń 2004;
- Pawłowski H., *Olimpiady i konkursy matematyczne*, Oficyna wydawnicza Tutor, Toruń 2006;
- Guzicki W., *Rozszerzony program matematyki w gimnazjum*, Wydawca: Ośrodek Rozwoju Edukacji, Warszawa 2013 (wersja elektroniczna na stronie www.ore.edu.pl);
- Elsner T., *Konkursy matematyczne dla gimnazjalistów*, Wydawnictwo Łowcy Talentów Jersz, Wrocław 2004.

**KONKURS JĘZYKA NIEMIECKIEGO
DLA UCZNIÓW GIMNAZJUM z WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO
W ROKU SZKOLNYM 2015/2016**

Uczestnicy konkursu powinni wykazać się wiedzą i umiejętnościami obejmującymi i poszerzającymi treści podstawy programowej kształcenia ogólnego, w części dotyczącej przedmiotu języka niemieckiego na III etapie edukacyjnym, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół – załącznik Nr 4 (Dz.U.2012.977 ze zm.).

XXXII. Cele szczegółowe konkursu

- Motywowanie uczniów do nauki języka niemieckiego,
- Poszerzanie wiedzy oraz rozwijania kompetencji kluczowych,
- Sprawdzenie wiedzy i umiejętności uczniów w zakresie opanowania języka niemieckiego na poziomie określonym w nowej podstawie programowej dla gimnazjum,
- Rozwijanie zainteresowań i zdolności językowych.

XXXIII. Dopuszczone przyrządy i pomoce

Arkusze konkursowe, przyrządy do pisanja

XXXIV. Rodzaj arkusza, typy zadań, uwagi

- **Etap szkolny** – rozumienie tekstu pisanego, test gramatyczno-leksykalny, test z wiedzy o krajach niemieckojęzycznych.
- **Etap rejonowy** – rozumienie tekstu pisanego, test gramatyczno-leksykalny, test z wiedzy o krajach niemieckojęzycznych.
- **Etap wojewódzki** – rozumienie tekstu pisanego, test gramatyczno-leksykalny, redagowanie wypowiedzi pisemnych (mail, list, pocztówka, opis postaci).

XXXV. Wymagania

1. Etap szkolny

Wiadomości:

- ✓ Człowiek – dane personalne, wygląd zewnętrzny, cechy charakteru, uczucia i emocje, zainteresowania,
- ✓ Dom – miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia,
- ✓ Szkoła – przedmioty szkolne, plan lekcji, życie szkoły,
- ✓ Praca – popularne zawody i związane z nimi czynności, miejsce pracy,
- ✓ Życie rodzinne i towarzyskie – członkowie rodziny, koledzy, przyjaciele, czynności życia codziennego, okresy życia, formy spędzania czasu wolnego, święta i uroczystości, konflikty i problemy,
- ✓ Żywnienie – artykuły spożywcze, posiłki i ich przygotowanie, lokale gastronomiczne,
- ✓ Zakupy i usługi – rodzaje sklepów, towary, sprzedawanie i kupowanie, korzystanie z usług, reklama,
- ✓ Sport – dyscypliny sportu, sprzęt sportowy, imprezy sportowe sport, sport wyczynowy,

Wiadomości kulturoznawcze:

- ✓ Informacje o Niemczech, Austrii i Szwajcarii (geografia, religia, system polityczny, podział administracyjny, ważne wydarzenia historyczne).

Umiejętności:

- ✓ umiejętność czytania tekstów ze zrozumieniem,
- ✓ umiejętność wyszukiwania i selekcjonowania informacji,
- ✓ praktyczne stosowanie języka w typowych sytuacjach komunikacyjnych na bazie znajomości gramatyki i słownictwa na poziomie A2 według Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego.

Literatura:

Oprócz podręczników przeznaczonych do nauczania języka niemieckiego w gimnazjach, zatwierdzonych do użytku szkolnego uczniowie i nauczyciele mogą korzystać także z następujących pozycji:

- Brandmiller-Witowska, Lidia /Kamińska, Jolanta: *Trening przed certyfikatem: testy z języka niemieckiego dla dzieci i młodzieży – poziom A1: Fit in Deutsch 1, KID 1, TELC A1*. Langenscheidt.
- Faigle, Iris: *Rundum. Einblicke in die deutschsprachige Kultur*. Klett.
- Ptak, Magdalena: *Gramatyka niemiecka dla gimnazjum*. Wydawnictwo Szkolne PWN.
- Späth, Christine / Sailer, Marion: *Und jetzt ihr! Basisgrammatik für Jugendliche*. Hueber.
- Tkaczyk, Krzysztof: *Grammatik für dich: gramatyka języka niemieckiego dla gimnazjum. Repetytorium z ćwiczeniami. Klasy 1-3*. WSiP
- Vavatzanidis, Karin / Janke-Papanikolaou, Sylvia: *Mit Erfolg zu Fit in Deutsch 1: Übungs- und Testbuch*. Klett.
- Vavatzanidis, Karin / Janke-Papanikolaou, Sylvia: *Mit Erfolg zu Fit in Deutsch 2: Übungs- und Testbuch*. Klett.
- Inne repetytoria i gramatyki języka niemieckiego dla młodzieży

2. Etap rejonowy

Wiadomości:

- Zagadnienia z etapu I,
- Zdrowie – samopoczucie, choroby, ich objawy i leczenie, uzależnienia,
- Świat przyrody – pogoda, rośliny i zwierzęta, krajobraz, zagrożenie i ochrona środowiska naturalnego, klęski żywiołowe.
- Podróżowanie i turystyka – środki transportu, orientacja w terenie, informacja turystyczna, hotel, zwiedzanie,
- Kultura – dziedziny kultury, wybitni twórcy i ich dzieła, uczestnictwo w kulturze.

Wiadomości kulturoznawcze:

- ✓ Nazwiska niemieckich, austriackich i szwajcarskich pisarzy, ludzi nauki i sztuki, znanych postaci oraz związane z nimi wydarzenia i osiągnięcia,
- ✓ Zwyczaje i obyczaje w krajach niemieckojęzycznych.

Umiejętności:

- ✓ umiejętność czytania tekstów ze zrozumieniem,
- ✓ umiejętność wyszukiwania i selekcjonowania informacji,
- ✓ praktyczne stosowanie języka w typowych sytuacjach komunikacyjnych na bazie znajomości gramatyki i słownictwa na poziomie A2 według Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego.

Literatura:

Oprócz podręczników przeznaczonych do nauczania języka niemieckiego w gimnazjach, zatwierdzonych do użytku szkolnego uczniowie i nauczyciele mogą korzystać także z następujących pozycji:

- Brandmiller-Witowska, Lidia /Kamińska, Jolanta: *Trening przed certyfikatem: testy z języka niemieckiego dla dzieci i młodzieży – poziom A1: Fit in Deutsch 1, KID 1, TELC A1*. Langenscheidt.
- Faigle, Iris: *Rundum. Einblicke in die deutschsprachige Kultur*. Klett.
- Ptak, Magdalena: *Gramatyka niemiecka dla gimnazjum*. Wydawnictwo Szkolne PWN.
- Späth, Christine / Sailer, Marion: *Und jetzt ihr! Basisgrammatik für Jugendliche*. Hueber.
- Tkaczyk, Krzysztof: *Grammatik für dich: gramatyka języka niemieckiego dla gimnazjum. Repetytorium z ćwiczeniami. Klasy 1-3*. WSiP
- Vavatzanidis, Karin / Janke-Papanikolaou, Sylvia: *Mit Erfolg zu Fit in Deutsch 1: Übungs- und Testbuch*. Klett.
- Vavatzanidis, Karin / Janke-Papanikolaou, Sylvia: *Mit Erfolg zu Fit in Deutsch 2: Übungs- und Testbuch*. Klett.
- Inne repetytoria i gramatyki języka niemieckiego dla młodzieży

3. Etap wojewódzki

Wiadomości:

- Zagadnienia z I i II etapu,
- Nauka i technika – odkrycia naukowe, wynalazki, obsługa i korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych, technologie informacyjno-komunikacyjne,
- Życie społeczne – konflikty i problemy społeczne, przestępczość.

Umiejętności:

- ✓ umiejętność czytania tekstów ze zrozumieniem,
- ✓ umiejętność wyszukiwania i selekcjonowania informacji,
- ✓ umiejętność tworzenia prostej wypowiedzi pisemnej (np. mail, list, pocztówka, opis postaci),
- ✓ praktyczne stosowanie języka w typowych sytuacjach komunikacyjnych na bazie znajomości gramatyki i słownictwa na poziomie A2 według Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego.

Literatura:

Oprócz podręczników przeznaczonych do nauczania języka niemieckiego w gimnazjach, zatwierdzonych do użytku szkolnego uczniowie i nauczyciele mogą korzystać także z następujących pozycji:

- Brandmiller-Witowska, Lidia /Kamińska, Jolanta: *Trening przed certyfikatem: testy z języka niemieckiego dla dzieci i młodzieży – poziom A1: Fit in Deutsch 1, KID 1, TELC A1*. Langenscheidt.
- Faigle, Iris: *Rundum. Einblicke in die deutschsprachige Kultur*. Klett.
- Ptak, Magdalena: *Gramatyka niemiecka dla gimnazjum*. Wydawnictwo Szkolne PWN.
- Späth, Christine / Sailer, Marion: *Und jetzt ihr! Basisgrammatik für Jugendliche*. Hueber.
- Tkaczyk, Krzysztof: *Grammatik für dich: gramatyka języka niemieckiego dla gimnazjum. Repetytorium z ćwiczeniami. Klasy 1-3*. WSiP
- Vavatzanidis, Karin / Janke-Papanikolaou, Sylvia: *Mit Erfolg zu Fit in Deutsch 1: Übungs- und Testbuch*. Klett.
- Vavatzanidis, Karin / Janke-Papanikolaou, Sylvia: *Mit Erfolg zu Fit in Deutsch 2: Übungs- und Testbuch*. Klett.
- Inne repetytoria i gramatyki języka niemieckiego dla młodzieży

Zagadnienia gramatyczne dla etapu szkolnego, rejonowego i wojewódzkiego:

- ✓ Czasownik
 - czasowniki w czasach Präsens, Präteritum, Perfekt
 - posiłkowe: *haben, sein*
 - czasownik *werden*
 - czasowniki zwrotne
 - czasowniki rozdzielne i nierozdzielnie złożone
 - czasowniki modalne (czasy: Präsens i Präteritum)
 - Strona bierna czasownika (formy w czasach: Präsens i Präteritum)
 - Tryb rozkazujący
 - Tryb przypuszczający czasowników *haben* i *sein*
- ✓ Rzeczownik
 - z rodzajnikiem nieokreślonym
 - z rodzajnikiem określonym
 - w liczbie pojedynczej i mnogiej
- ✓ Odmiana imion własnych
- ✓ Przeczenie – *kein, nicht*
- ✓ Przymiotnik
 - stopniowanie regularne i nieregularne
 - w funkcji przydawki i orzecznika
- ✓ Zaimek
 - osobowy
 - dzierżawczy
 - nieokreślony
 - pytający
 - wskazujący
 - względny
 - zwrotny
 - nieosobowy *man, es*,
- ✓ Przyimki
 - z celownikiem,
 - z biernikiem,
 - z celownikiem lub biernikiem
- ✓ Przysłówek
 - regularne i nieregularne stopniowanie przysłówków
 - przysłówek czasu i miejsca
- ✓ Liczebniki
 - główne
 - porządkowe
- ✓ Składnia
 - Zdania oznajmujące, pytające, przeczące, rozkazujące
 - Szyk wyrazów: prosty, przestawny, szyk zdania podrzędnego
 - Zdania współrzędnie złożone ze spójnikami: *aber, denn, oder, und, sondern, deshalb, sonst, trotzdem*
 - Zdania podrzędnie złożone ze spójnikami: *dass, ob, weil, wenn, als, bevor, obwohl, damit*
 - Zdania przydawkowe
 - Konstrukcje bezokolicznikowe z „zu” i bez „zu”
 - Strona czynna czasownika Präsens, Präteritum, Perfekt.

**KONKURS POLONISTYCZNY
DLA UCZNIÓW GIMNAZJUM WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO
w roku szkolnym 2015/2016**

**RAMOWY PROGRAM MERYTORYCZNY
KONKURSU POLONISTYCZNEGO DLA UCZNIÓW GIMNAZJÓW**

I CELE KONKURSU

1. Poszerzanie horyzontów wiedzy uczniów gimnazjum w zakresie języka polskiego, literatury i dziedzin pokrewnych, niezbędnych do dojrzałej analizy i interpretacji tekstów kultury.
2. Rozwijanie pasji poszukiwania wartości estetycznych literatury i języka.
3. Zwrócenie uwagi na potrzebę refleksji egzystencjalnej, czyli umiejętność zadawania ważnych pytań i sztukę poszukiwania istotnych odpowiedzi. Kształtowanie świadomości istnienia zarówno uniwersalnych wartości kulturowych, jak i zmiennych, typowych dla danej epoki, sposobów postrzegania świata i człowieka.
4. Rozbudzanie pasji i przygody subiektywnej, kreatywnej interpretacji tekstów kultury oraz umiejętności skutecznego, przedmiotowego argumentowania własnych sądów na podstawie uzasadnionych przesłanek.
5. Podnoszenie poziomu świadomości językowej i rozwijanie umiejętności uważnej i kompetentnej lektury oraz sprawnego posługiwania się językiem w wypowiedzi pisemnej.
6. Pogłębianie umiejętności samodzielnego i dojrzałego odbioru różnych tekstów kultury, w tym również tekstów kultury popularnej.
7. Zwrócenie uwagi na praktyczny charakter wiedzy o języku i literaturze.
8. Kształtowanie postawy humanisty, wrażliwego etycznie i estetycznie odbiorcy dzieł kultury, rozumiejącego, że uczestnictwo w kulturze pomaga lepiej rozumieć siebie i otaczający nas świat. Promowanie szerokich zainteresowań humanistycznych i wybitnych uzdolnień młodzieży.

II ZAKRES WIEDZY I UMIEJĘTNOŚCI WYMAGANY NA WSZYSTKICH ETAPACH KONKURSU

Uczestnicy konkursu powinni wykazać się wiedzą i umiejętnościami obejmującymi i poszerzającymi treści podstawy programowej kształcenia ogólnego, w części dotyczącej przedmiotu język polski na III etapie edukacyjnym, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół załącznik Nr 4 (Dz.U.. 2012.977 ze zm.).

Od ucznia wymaga się znajomości lektur z podstawy programowej oraz tekstów kultury zawartych w wykazie dołączonym do programu wraz z odpowiednimi kontekstami biograficznymi, historycznymi, kulturowymi (w tym także takich, które nie są lekturami konkursowymi lub ich fragmentami) na poziomie dosłownym, metaforycznym i symbolicznym.

Na wszystkich etapach konkursu uczeń powinien wykazać się wiedzą i umiejętnościami z zakresu:

- czytania i odbioru tekstów kultury (odróżniania treści istotnych od drugorzędnych, faktów od opinii, informacji od komentarza, fikcji od prawdy, odkrywania i nazywania sensów dosłownych, przenośnych, symbolicznych, alegorycznych, uniwersalnych, rozpoznawania wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym, odczytywania idei tekstu);
- kultury czytania i kompetencji lekturowej; umiejętności orientowania się w tekstach o różnym stopniu komplikacji, właściwego reagowania na różne funkcje języka, odbioru znaczeń metaforycznych;
- pogłębionej analizy oraz interpretacji tekstów kultury;

- precyzyjnego i rzeczowego formułowania pisemnych odpowiedzi, budowania krótkich, spójnych i logicznych wypowiedzi adekwatnych do poleceń;
- formułowania dojrzałych, uzasadnionych sądów, tworzenia komentarza wynikającego z wnikliwej lektury tekstów kultury;
- uwzględniania w analizie specyfiki tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatury, filmu, muzyki, sztuk plastycznych (np. plany filmowe, gatunki muzyczne, malarskie);
- podejmowania dyskursu porównawczego, reinterpretowania znanych mitów, symboli w dialogu między tekstami kultury, porównywania funkcjonowania tych samych mitów, motywów w różnych utworach literackich;
- znajdowania w tekstach współczesnej kultury popularnej (np. w filmach, piosenkach) nawiązań do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych, wskazywania przykładów mieszania gatunków i wyjaśniania sensu takich działań artystycznych;
- przedstawienia propozycji odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnienia jej;
- stosowania ze zrozumieniem pojęć dotyczących wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określania postaw z nimi związanych, np. piękno-brzydota, tolerancja – nietolerancja, dobro-zło;
- formułowania na podstawie podanych tekstów kultury podstawowych, ponadczasowych zagadnień egzystencjalnych, np.: miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, wiara, samotność, inność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość;
- posługiwania się poprawnym, bogatym językiem dostosowanym do sytuacji komunikacyjnej, w tym poprawnego stosowania związków frazeologicznych;
- rozpoznawania słownictwa ogólnonarodowego i słownictwa o ograniczonym zasięgu (archaizmy, kolokwializmy, neologizmy, gwary);
- odczytywania znaczeń słownictwa naukowego, zawartego w treści poszczególnych fragmentów lektur konkursowych;
- rozpoznawania relacji semantycznych i stylistycznych między wyrazami (synonimy, antonimy, eufemizmy);
- wskazywania środków stylistycznych i ich funkcji w tekście (zdrobnień, zgrubień, metafor, anafor, apostrof, oksymoronów, hiperboli, epifor, powtórzeń, pytań retorycznych, rymu, rytmu, onomatopei, różnych typów zdań i równoważników, paralelizmów);
- rozpoznawania intencji wypowiedzi (aprobaty, dezaprobaty, negacji, perswazji, prowokacji, manipulacji);
- posługiwania się ze zrozumieniem pojęciami z dziedziny teorii literatury i wiedzy o kulturze (topos, mit, symbol, parabola, wiersz wolny, biały, sylabiczny, średniówka, przerzutnia, wersyfikacja, styl, stylizacja, antyteza, gatunki i rodzaje literackie, gatunki prasowe, filmowe i muzyczne);
- operowania słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie rozwijanym i koncentrującym się przede wszystkim wokół tematów: piękna i wartości estetycznych, pytań egzystencjalnych, rozwoju psychicznego, moralnego i fizycznego człowieka; społeczeństwa i kultury);
- rozpoznawania stylu potocznego, urzędowego, artystycznego i naukowego, rozpoznawania cech kultury i języka swojego regionu;
- dokonywania różnorodnych działań na cudzym tekście (np. streszczanie, parafrazowanie, sporządzanie notatki);
- tworzenia spójnych wypowiedzi poprawnych pod względem językowo-stylistycznym w formie dłuższej i krótszej, np. dedykacji, streszczenia, notatki prasowej, hasła słownikowego i encyklopedycznego, tekstu reklamowego, opisu sytuacji, dzieła sztuki, przeżyć wewnętrznych, charakterystyki postaci filmowej, literackiej lub rzeczywistej, charakterystyki porównawczej, portretu, recenzji, rozprawki, eseju, opowiadania, listu, artykułu publicystycznego, przemówienia, wywiadu;
- korzystania z zasobów bibliotecznych i innych źródeł naukowej informacji;
- dokonywania starannej redakcji tekstu napisanego ręcznie, poprawienia ewentualnych błędów językowych, ortograficznych, interpunkcyjnych.

III. TEMAT PRZEWODNI KONKURSU W ROKU SZKOLNYM 2015/2016:

Motyw przewodni:

Tak więc estetyka może być pomocna w życiu

nie należy zaniedbywać nauki o pięknie (Zbigniew Herbert *Potęga smaku*)

Piękno jest prawdą, prawda pięknem – tylko tyle można wiedzieć i warto wiedzieć tu, na ziemi

(John Keats)

I ETAP (SZKOLNY)

1. Miron Białoszewski, *Szare eminencje zachwytu*, [w:] tegoż, *Wiersze*, Państwowy Instytut Wydawniczy 1976, s. 43.
2. Arkady Fiedler, *Dywizjon 303*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 1985.
3. Zbigniew Herbert, *Modlitwa Pana Cogito – podróżnika*, [w:] tegoż, *Wiersze wybrane*, wybór i opracowanie Ryszard Krynicki, wydawnictwo A5, Kraków 2005, s. 242-243.
4. Małgorzata Musierowicz, *Opium w rosole*, Wydawnictwo Akapit Press, Łódź 1999.
5. Antoine de Saint-Exupéry, *Mały Książę*, przeł. J. Szwykowski, Warszawskie Wydawnictwo Literackie MUZA SA, Warszawa 2010.
6. Wisława Szymborska, *Konkurs piękności męskiej*, [w:] tejże, *Wiersze wybrane*, Wydawnictwo a5, Kraków 2004, s. 91.
7. Władysław Tatarkiewicz, *Platon*, [w:] tegoż, *Historia filozofii*, tom I, Państwowe Wydawnictwa Naukowe, Warszawa 1970, s. 70-92.
8. Piosenka: Grzegorz Turnau, *Wszystko co piękne /sł. Jerzy Zagórski/* (płyta CD: Grzegorz Turnau, *To tu, to tam*, Pomaton EMI 1995).
9. OBRAZ: Sandro Botticelli, *Narodziny Wenus*, Florencja, Galleria gedli Uffizi, [w:] Umberto Eco, *Historia piękna*, przeł. A. Kuciak, Wydawnictwo Rebis, Kraków 2005, s. 91.
10. FILM: *Chce się żyć*, reż. Maciej Pieprzyca, 2013, Kino Świat.

II. EPAT (REJONOWY)

1. Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec*, Nasza Księgarnia, Warszawa 2004.
2. Czesław Miłosz, *Orfeusz i Eurydyka* (<http://www.tygodnik.com.pl/numer/277840/milosz-wiersz.html>).
3. Jan Parandowski, *Apollo*, [w:] tegoż, *Mitologia. Wierzenia i podania Greków i Rzymian*, Wydawnictwo Puls, Londyn 1992, s. 68-74.
4. Jarosław Marek Rymkiewicz, *Daphnis w drzewo bobkowe przemieniła się*, [w:] tegoż, *Anatomia*, Czytelnik, Warszawa 1970, s. 25.
5. Wiliam Shakespeare, *Romeo i Julia*, przeł. Stanisław Barańczak, Znak, Kraków 2002.
6. Henryk Sienkiewicz, *Quo Vadis?*, oprac. T. Żabski, BNI/298, Wrocław 2002.
7. Józef Tischner, *Platon...*, [w:] tegoż, *Historia filozofii po góralsku*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2008, s. 54-86.
8. Barbara Wachowicz, *Pięknie umierać i pięknie żyć*, [w:] Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec*, Nasza Księgarnia, Warszawa 2004, s. 5-43.
9. OBRAZ: Leonardo da Vinci, *Portret Cecylii Gallerani [Dama z łasiczką] 1485-1490*, Kraków, Muzeum Czartoryskich [w:] Umberto Eco, *Historia piękna*, przeł. A. Kuciak, Wydawnictwo Rebis, Kraków 2005, s. 192.

10. PIOSENKA: Marek Grechuta, *Sztuka*, (album CD, Marek Grechuta, *Dziesięć ważnych słów*, Markart 1994).
11. FILM: *Życie jest piękne*, reż. Roberto Benigni, 1997, SPI International Polska.

III ETAP (WOJEWÓDZKI)

1. *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu (Pieśń nad Pieśniami)*, Wydawnictwo Pallottinum, Poznań – Warszawa 1980.
2. Marek Bieńczyk, *Winnetou, Światła miasta* [w:] tegoż, *Książka twarzy*, Świat Książki, Warszawa 2012, s. 11-18, s. 165-177.
3. Zbigniew Herbert, *Potęga smaku*, [w:] tegoż, *Wiersze wybrane*, wybór i opracowanie Ryszard Krynicki, wydawnictwo A5, Kraków 2005, s. 283-284.
4. Czesław Miłosz, *Nad strumieniem*, [w:] tegoż, *to*, Wydawnictwo Znak, Kraków 2000, s. 27.
5. Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz*, oprac. i wstęp S. Pigoń, Wrocław 1972, [BN I, 83].
6. Melchior Wańkowicz, *Ziele na kraterze*, Wydawnictwo Literatura, Łódź 1997.
7. John Keats, *Oda na urnę grecką*, V, 1820, [w:] Umberto Eco, *Historia piękna*, przeł. A. Kuciak, Wydawnictwo Rebis, Kraków 2005, s. 315.
8. OBRAZY: Adam Patrzyk, *Samotny dom, Mijanka, Przesiadka, Węzeł, Przejście* [w:] Marek Bieńczyk, *Książka twarzy*, Świat Książki, Warszawa 2012.
9. PIOSENKA: Marcin Styczeń, *Dalekie wybrzeża ciszy /sł. Karol Wojtyła/*, (album CD, Marcin Styczeń, *Pieśń o Bogu ukrytym. Wiersze Karola Wojtyły śpiewa Marcin Styczeń*, Wydawnictwo Fonografika 20006).
10. FILM: *Kolory rajy (RANG-E KHODA)*, reż. Majid Majidi, 1999, Gutek Film 2002.

IV. LITERATURA POMOCNICZA DLA UCZNIĄ

1. *Polszczyzna na co dzień*, red. Mirosław Bańko, PWN, Warszawa 2006.
2. Marek Bernacki, Marta Pawlus, *Słownik gatunków literackich*, Wydawnictwo Park Edukacja, Bielsko-Biała 2005.
3. Stanisław Bortnowski, *Warsztaty dziennikarskie*, Wydawnictwo Stentor, Warszawa 2007.
4. Jerzy Bralczyk, *500 zdań polskich*, Biblioteka Gazety Wyborczej, Warszawa 2015.
5. Umberto Eco, *Historia piękna*, przeł. A. Kuciak, Wydawnictwo Rebis, Kraków 2005.
6. Katarzyna Kłosińska, *Co w mowie piszczy?*, Wydawnictwo Publicat, Poznań 2013.
7. Władysław Kopaliński, *Słownik mitów i tradycji kultury*, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1985.
8. John Thomson, *Jak czytać malarstwo współczesne*, przeł. J. Holzman, Wydawnictwo Universitas, Kraków 2006.

**KONKURS JĘZYKA UKRAIŃSKIEGO
DLA UCZNIÓW GIMNAZJUM WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO
W ROKU SZKOLNYM 2015/2016**

„Люби природу не як символ
Душі своєї,
Люби природу не для себе,
Люби для неї.”
<М. Рильський>

„PIĘKNO PRZYRODY”

Uczestnicy konkursu powinni wykazać się wiedzą i umiejętnościami obejmującymi i poszerzającymi treści podstawy programowej kształcenia ogólnego, w części dotyczącej przedmiotu języka ukraińskiego na III etapie edukacyjnym, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2012 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół – załącznik Nr 4 (Dz.U.2012.977 ze zm.).

XXXVI. Cele szczegółowe konkursu

- Doskonalenie umiejętności językowych uczniów.
- Pogłębienie i poszerzenie zainteresowań językowych uczniów.
- Polaryzacja języka ukraińskiego wśród uczniów gimnazjów.
- Motywowanie do uczenia się języka ukraińskiego.
- Wzbudzenie zamiłowania do przyrody.
- Mobilizowanie młodzieży do samodzielnej i systematycznej pracy.
- Rozwijanie u uczniów umiejętności wykorzystywania posiadanych wiadomości.
- Docenianie pracy uczniów i nauczycieli.
- Tworzenie sytuacji wzbudzających współzawodnictwo uczniów.
- Sprawdzenie wiadomości i umiejętności uczniów określonych w nowej podstawie programowej z języka mniejszości narodowej ukraińskiej dla gimnazjum.

XXXVII. Wymagania

1. Etap szkolny

g) Umiejętności

- Rozumienie dłuższego lub krótszego tekstu literackiego.
- Umiejętność analizy, interpretacji, argumentowania.
- Rozumienie tekstu na poziomie dosłownym, przenośnym, symbolicznym, wnioskowania.
- Znajomość podstawowych kategorii teoretyczno-literackich i posługiwanie się nimi przy analizie utworów (np. ironia, metafora i jej rodzaje, symbol, stylizacja, epitet, porównanie, pytanie retoryczne).
- Wykorzystywanie wiedzy i umiejętności z zakresu fonetyki, fleksji, składni, słowotwórstwa i słownictwa.

h) Wiadomości

- Zagadnienia gramatyczne

- Głoski i litery. Alfabet. Głoski dźwięczne i bezdźwięczne, twarde i miękkie.
- Ortografia. Używanie apostrofu. Używanie znaku miękkiego. Zasady używania dużej litery.
- Budowa słowa, rozbiór słowa, pisownia słów złożonych i skrótowców.
- Rzeczownik, odmiana rzeczowników poszczególnych deklinacji, grupy: twarda, miękka i mieszana (końcówki), rzeczowniki nieodmienne, występujące tylko w l. poj. lub l. mn., zbiorowe, spółgłoski przemienne к-ч-ц, х-ш-с, г-ж-з.
- Przymiotnik, stopniowanie przymiotników.
- Czasownik. I i II koniugacja, czas teraźniejszy, czas przeszły, czas przyszły czasowników.

i) Literatura

- „Слово о полку Ігоревім”.
- Iwan Franko - wiersze „Гримить”, „Гріє сонечко! Усміхається небо ясне...”
- Borys Oljnyk „Крило”.
- Maksym Rylskij – wiersze „Розмова з другом”, „Люби природу не як символ”.

2. Etap rejonowy

a) Umiejętności

- Wyszukiwanie żądanej informacji lub szczegółu z tekstu;
- Znajomość języka (np. neologizmy, synonimy, antonimy, homonimy zapożyczenia językowe);
- Rozpoznawanie wartości uniwersalnych, zawartych w tekstach literackich, ich nazywanie, opisywanie i interpretowanie;
- Przetwarzanie faktów i informacji w różnych formach.

b) Wiadomości

➤ Zagadnienia gramatyczne

- Słowa jednoznaczne i wieloznaczne, antonimy, synonimy, homonimy.
- Przymiotnik, odmiana przymiotników twardej i miękkiej grupy, tworzenie przymiotników odrzeczownikowych i oznaczających przynależność, nie z przymiotnikiem.
- Czasownik, tryb rozkazujący, przypuszczający.
- Zaimek, zasady pisowni. Zaimki w tekście – rozpoznanie.

c) Literatura

- Hryhorij Skoworoda – Iz zбірки „Сад божественних пісень”(пісня 13-та - „Гей, поля, поля зелені” , пісня 18-та - „Ой, пташино жовтобока”).
- Lesia Ukrainka – драма-феєрія „Лісова пісня”.
- Bohdan- Ihor Antonycz – wiersze „Назустріч”, „Весна”.

3. Etap wojewódzki

j) Umiejętności

- Poprawność ortograficzna i interpunkcyjna.
- Rozumienie związków frazeologicznych.
- Tworzenie wypowiedzi pisemnych bogatych i spójnych pod względem treści takich jak: opis(sytuacji, przeżyć, miejsca, postaci), rozbudowane kompozycyjnie opowiadanie, charakterystyka, artykuł, reklama.
- Samodzielna analiza i interpretacja utworu literackiego.

k) Wiadomości

➤ Zagadnienia gramatyczne

- Liczebniki główne i porządkowe, proste i złożone. Odmiana.
- Przysłówek. Rodzaje. Przysłówki złożone.
- Frazeologizmy.
- Interpunkcja zdań prostych i złożonych.
- Style językowe.

l) Literatura

- Mychajlo Kociubynskij – powieść „Тіні забутих предків”.
- Mykoła Woronyj – wiersz „Блакитна Панна”.
- Dmytro Pawlyczko – wiersze-piosenki „Долиною туман тече”, „Дзвенить у зорях небо чисте”, „Явір і яворина”.
- Natalka Horiszna „Піду у ліс.”.